EB

ENCICLOPEDIA DE BUZUNAR

ION HOBANA

JULIEN WEVERBERGH

OZN

o sfidare pentru raţiunea umană

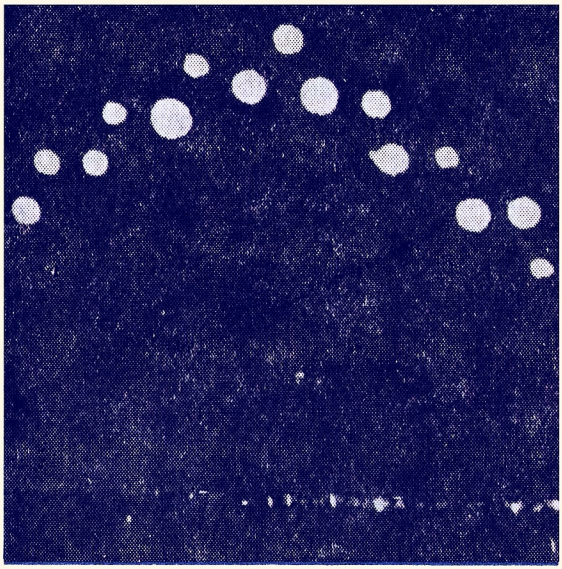

EDITURA ENCICLOPEDICĂ ROMÂNĂ

OZN
o sfidare pentru raţiunea umană

EB
ENCICLOPEDIA DE BUZUNAR
Seria „SINTEZE"

I. Hobana ● J. Weverbergh

OZN

o sfidare pentru raţiunea umană

Editura enciclopedică română
Bucureşti • 1971

Onestitatea intelectuală nu este identică cu refuzul de a-ţi asuma un risc intelectual, iar refuzul de a discuta o ipoteză nouă şi tulburătoare nu implică o aleasă ţinută etică.

Norbert Wiener,

„*Dumnezeu şi Golem*, S A"

Așadar, o nouă carte despre „farfuriile zburătoare" — și într-un moment cînd, privind lucrurile prin prisma știrilor difuzate de agențiile de presă, aceste obiecte multiforme și multicolore își fac din ce în ce mai rar apariția. Pe deasupra, o carte semnată de doi scriitori, Julien Weverbergh fiind un cunoscut poet, prozator și eseist flamand, din zona Bruxelles-ului. Veți urmări, deci, o tentativă romantică de a readuce în atenția opiniei publice un fenomen contestat atît de categoric de concluziile Raportului Condon ? Veți asista la o nouă rundă a pretinsei înfruntări, pe această temă, dintre fantezie și științele exacte ?...

Trebuie să precizăm în primul rînd că OZN-urile continuă să brăzdeze văzduhul pe toate meridianele și paralelele globului, după cum ne informează publicațiile specializate. Absența lor din paginile ziarelor și revistelor de mare tiraj se datorează inhibiției firești pe care au provocat-o amintitele concluzii negative. Pe de altă parte, problema în discuție face să se confrunte nu oamenii de litere și oamenii de știință, ci două tabere de savanți, aflate pe poziții diferite, sau chiar

opuse. Nădăjduim că lectura cărții vă va convinge definitiv măcar în legătură cu acest adevăr incontestabil.

Ar mai fi de spus că autorii n-au vrut să sacrifice exactitatea, coerența, spiritul metodic necesar unei asemenea demonstrații, pe altarul atractivității — ceea ce nu înseamnă, desigur, că aveți în față un tratat academic și nu o lucrare cu mărturisit caracter informativ. Tocmai pentru a asigura cursivitatea lecturii, indicațiile bibliografice se află rareori în subsolul paginii, utilizîndu-se sistemul trimiterii la lista de la sfîrșit.

1
Un subiect care merită considerație și cercetare

Cercetătorii și comentatorii fenomenului OZN se referă deseori la ceea ce ei consideră o similitudine de comportare a științei oficiale față de două manifestări fizice la fel de incontestabile : meteoriții și obiectele zburătoare neidentificate. Fără a ne pronunța acum în legătură cu fondul problemei, trebuie să recunoaștem că cel puțin în primul caz, opoziția a îmbrăcat, într-adevăr, forme care, în perspectiva timpului, frizează ridicolul. Iată un exemplu dintr-o mie.

În 1790, un raport întocmit de primar și semnat de trei sute de locuitori de vază ai orășelului francez Juillac anunța Academiei din Paris căderea unei grindini de pietre. „Cît de trist este să vedem cum o întreagă municipalitate încearcă să susțină niște născociri populare printr-un protocol oficial — comenta fizicianul Pierre Bertholon de Saint-Lazare în „Journal des Sciences utiles". De-a dreptul jalnic ! Ce aș putea să mai adaug ? Toate observațiile firești se vor naște în mintea cititorului filozof, care citește acest raport autentic asupra unui fapt evident neadevărat, asupra

anui fenomen imposibil din punctul de vedere al fizicii"*.

Fenomenul imposibil continua totuşi să se manifeste. La 26 aprilie 1803, o nouă ploaie de pietre a căzut la L'Aigle. Şi cum scepticismul academicienilor fusese întrucîtva zdruncinat de argumentele fizicianului german Chladni, au hotărît să-l trimită la faţa locului pe colegul lor mai tînăr, Jean Baptiste Biot. Raportul întocmit de acesta constituie actul de naştere al meteoriţilor.

Multă vreme, savanţii au tratat obiectele zburătoare neidentificate cu dispreţul domnului de Saint-Lazare faţă de „fenomenul imposibil" al pietrelor căzute din cer, cu toate că rapoartele nu mai proveneau aproape exclusiv de la ţăranii şi orăşenii neinstruiţi ai evului mediu, ci mai ales de la observatori cu o înaltă calificare (marinari, piloţi, experţi în rachete etc.), sau chiar de la membri ai nobilei bresle (astronomi, fizicieni, chimişti, biologi etc). Dar scopul acestei cărţi nu este de a face procesul unei atitudini explicabile prin influenţa unor factori de reţinere mai mult sau mai puţin justificaţi, mai mult sau mai puţin academici. Să vedem, aşadar, dacă OZN-urile au avut un L'Aigle al lor, care ar fi putut determina o schimbare radicală a opiniei comunităţii ştiinţifice.

Anul 1965 a fost deosebit de bogat în apariţii OZN — şi valul a continuat în primăvara următoare. Marele număr de observaţii înregistrate pe teritoriul Statelor Unite şi explicaţiile nesatisfăcătoare ale autorităţilor au generat o intensă campanie de presă, cerînd Congresului să ancheteze comportarea organismelor însărcinate cu studiul fenomenului OZN. Din iniţiativa (obligată) a Air Force, la 3 februarie 1966 s-a întrunit un „Comitet ad-hoc pentru examinarea Proiectului Blue Book" (Cartea Albastră — comisia de anchetă OZN a forţelor aeriene).

Raportul Comitetului, înaintat secretarului de stat al Air Force, Harold Brown, în luna martie a aceluiaşi an, constata că, în cazul unor rapoarte clasate, „pro-

* Cf. Willy Ley, *Observatorii cerului*, Edit. tineretului, 1968, p. 260.

bele erau prea sărace sau prea neconcludente pentru a permite o înregistrare sigură în categoria identificate" (27, p. 593)[1]. Considerîndu-se necesară o „investigare științifică mai amănunțită a unor rapoarte selecționate", se recomanda încheierea de contracte cu echipe de cercetători, a căror activitate să fie coordonată de o universitate. „Aceasta a fost o abatere radicală de la politica anterioară a Air Force", notează dr. David R. Saunders, investigator principal al încă nenăscutului Proiect Colorado (Comitetul Condon), în cartea scrisă în colaborare cu R. Roger Harkins (22, p. 25).

La 5 aprilie, Comisia pentru forțele armate a Congresului i-a audiat pe cei vizați, în primul rînd, de campania de presă. În depoziția sa, Harold Brown a prezentat recomandările Comitetului O'Brien, cu care s-a declarat, în principiu, de acord. Menționînd că 95% din observații au fost explicate, iar „o mare parte din restul de 5%" sînt neexplicate numai pentru că „nu avem date destule despre ele", el a precizat: „Deși cei 18 ani de cercetare a obiectelor zburătoare neidentificate n-au dus la descoperirea vreunei amenințări pentru securitatea noastră națională, sau a dovezilor că obiectele neidentificate reprezintă dezvoltări sau principii depășind cunoștințele științifice actuale, sau vehicule extraterestre, Air Force vrea să continue investigarea acestor fenomene fără idei preconcepute și cu cel mai fin echipament tehnic disponibil" (27, p. 545).

Susținut integral de maiorul Hector Quintanilla jr., șeful Proiectului Blue Book, Brown a avut neplăcuta surpriză de a se vedea contrazis de... consultantul științific al Proiectului, dr. J. Allen Hynek, șeful Departamentului de astronomie și directorul Centrului de cercetări astronomice Lindheimer, de la Northwestern University. Timp de optsprezece ani, dr. Hynek investise explicit și implicit cu autoritatea sa științifică toate comunicatele OZN ale Air Force. Acum, în fața Comisiei pentru forțele armate a Congresului, precizînd că „în ultimii cinci ani au fost prezentate Air Force mai multe rapoarte decît în primii cinci ani", el exprima

[1] Prima cifră dintre paranteze reprezintă numărul de ordine al sursei bibliografice (vezi lista de la pp. 186—192).

serioase rezerve în legătură cu capacitatea Proiectului Blue Book de a efectua un studiu aprofundat al fenomenului, cerînd ca această sarcină să fie încredințată unui grup de oameni de știință.

S-ar părea că, măcar în această privință, pozițiile coincid. Dar Brown și Quintanilla acceptau ideea unei supervizări științifice cu gîndul că ea va confirma integral justețea metodelor și concluziilor Proiectului. Pe cînd Hynek era nemulțumit de aceste metode și concluzii, după cum avea s-o dovedească și scrisoarea lui dată publicității la 27 august 1966 și reluată mai tîrziu de revista „Science". Fără să se refere direct la Air Force, ea grupează șapte „erori de interpretare" desprinse, de fapt, tocmai din comunicatele Proiectului și ale altor organisme ale forțelor aeriene :

„1. *Numai «fanaticii» OZN semnalează OZN-uri.* Situația exact opusă este mult mai aproape de adevăr. Doar o parte neglijabilă a rapoartelor supuse Air Forceului aparțin «adevăraților credincioși», cei care frecventează congresele OZN și sînt membri ai grupurilor de «fanatici». Experiența mea arată că, în general, rapoartele cu adevărat uimitoare aparțin unor oameni puțin sau deloc interesați de OZN-uri.

2. *Rapoartele OZN provin de la oameni nedemni de încredere, dezechilibrați și neinstruiți.* Asta este, uneori, adevărat. Dar rapoartele OZN provin, în număr mult mai mare, de la oameni demni de încredere, echilibrați și instruiți. Cele mai clare rapoarte aparțin unor observatori vizibil inteligenți ; proștii își înfrîng rareori inerția inerentă pentru a se apuca să scrie rapoarte.

3. *Rapoartele OZN nu provin niciodată de la oameni avînd o formație științifică.* Asta este absolut fals. Unele dintre cele mai bune, cele mai coerente rapoarte provin de la oameni avînd o educație științifică. E adevărat că oamenii de știință se feresc să-și facă publice rapoartele. Ei cer, deci, să rămînă anonimi, ceea ce se asigură totdeauna.

4. *OZN-urile nu sînt văzute niciodată de aproape și sînt descrise totdeauna vag.* Cînd mă refer la grupul de rapoarte uimitoare, le exclud pe toate cele cărora li s-ar potrivi caracterizarea de mai sus. Am în dosa-

rele mele mai multe sute de rapoarte care dau bătaie de cap minților ascuțite și ar oferi ușor un subiect de discuții folositoare între fizicieni și sociologi.

5. *Air Force nu posedă nici o dovadă că OZN-urile ar fi extraterestre sau ar reprezenta o tehnologie înaintată.* Aceasta este o declarație îndreptățită, dar este interpretată inexact ca o mărturie împotriva celor două ipoteze. Cîtă vreme OZN-urile sînt «neidentificate», problema trebuie în mod evident să rămînă deschisă. Dacă am ști ce sînt, ele n-ar mai fi OZN-uri, ci OZI-uri, obiecte zburătoare identificate! Dacă știm răspunsul dinainte, cercetarea nu mai are rost. N-a fost întreprinsă niciodată o veritabilă investigație științifică asupra fenomenului OZN. Vrem să facem aceeași greșeală ca Academia de științe franceză, cu refuzul ei de a accepta relatările despre «pietrele căzute din cer»? Pînă la urmă, oricum, meteoriții au devenit respectabili în ochii științei.

6. *Rapoartele OZN sînt generate de publicitate.* Nu se poate nega că larga publicitate acordată rapoartelor constituie un motiv incontestabil, un stimulent pentru înmulțirea relatărilor, dar este nejust să se susțină că aceasta ar fi singura cauză a înaltei frecvențe a relatărilor OZN.

7. *OZN-urile n-au fost reperate niciodată de radar, sau fotografiate de aparatele de urmărire a meteorilor și sateliților.* Această declarație nu e totuna cu a spune că radarul, camerele fotografice pentru meteori și stațiile de urmărire a sateliților n-au înregistrat pe ecrane sau pe peliculă «obiecte stranii», care au rămas neidentificate. S-a admis cu ușurință că, deși neidentificate, obiectele nu sînt neidentificabile ca obiecte convenționale.

Pentru aceste considerente — încheia Hynek — eu nu pot să mă lepăd de fenomenul OZN pur și simplu ridicînd din umeri. Cazurile «încăpățînate» conțin frecvente referiri la caracteristici cinematice, geometrice și luminoase care se repetă. Am început să simt că există o tendință în știința secolului al 20-lea de a uita că va exista o știință a secolului al 21-lea și chiar o știință a secolului al 30-lea, de la al căror nivel

cunoştinţele noastre despre univers vor apărea, probabil, cu totul altfel decît în ochii noştri. Suferim, poate, de un provincialism temporal, o formă de aroganţă care a iritat întotdeauna posteritatea!" (64).

Am reprodus cea mai mare parte a scrisorii, dată fiind semnificaţia ei excepţională : un savant autentic, prin mîna căruia au trecut toate dosarele Proiectului Blue Book, se ridică împotriva celor mai răspîndite sloganuri anti-OZN. Şi poate că momentul ales pentru această răzvrătire abia voalată este legat de prelungirea pertractărilor în problema înfiinţării proiectatului comitet de oameni de ştiinţă.

În primăvara şi vara anului 1966, mai multe instituţii de învăţămînt superior — printre care Universitatea Harvard, Institutul Tehnologic din Massachusetts, Universitatea din Carolina de Nord, Universitatea din California — au refuzat să patroneze cercetările în domeniul OZN. Să fi fost de vină lipsa de interes pentru o temă „neserioasă"? Greu de crezut, dacă ne gîndim la extravaganţele pe care şi le permit aceleaşi instituţii, cu condiţia să li se pună la dispoziţie fondurile necesare. La Institutul Tehnologic din Massachusetts, de pildă, se studiază „fotografia spiritelor" şi mesele rotitoare. Atunci ?...

Unii comentatori susţin că dificultăţile se datorau condiţiilor preliminare puse de Air Force. Nu vom insista asupra acestui aspect încă neclar, menţionînd că, la 31 iulie, Biroul pentru cercetări ştiinţifice al forţelor aeriene i-a propus dr. Edward Condon, profesor de fizică şi astrofizică la Universitatea din Colorado, să conducă Proiectul Colorado, cum avea să fie numit noul organism. Încheierea contractului între Air Force şi Universitatea Colorado a fost anunţată la 7 octombrie, iar activitatea propriu-zisă a început la 1 noiembrie.

Edward Uhler Condon ar fi putut să joace rolul lui Jean Baptiste Biot — şi părea înclinat s-o facă. După numirea sa ca director ştiinţific al Proiectului Colorado (Comitetul Condon), el declara ziariştilor : „Desigur, nu orice obiect neidentificat este neapărat un vizitator extraterestru. Dar asta nu înseamnă că

toate obiectele neidentificate ar fi fenomene naturale, chiar dacă multe sînt. Atît de mare este vanitatea sau ignoranța unor negatori, încît tot ceea ce depășește înțelegerea lor este considerat ca de neconceput. Dar concepțiile umane sînt limitate de cunoașterea și experiența terestră și, în vastul univers, Pămîntul este un fapt infinitezimal". Frumoase cuvinte ! Și asta nu e tot : „Amintiți-vă ce spunea astronomul regal din Marea Britanie, dr. Van der Riet Wooley, în 1957 : «Astronautica ? Totală absurditate !» Cîteva zile după aceea, rușii lansau primul lor sputnic. Amintiți-vă de asemenea : pionierii astronomiei. Copernic, Galileu, Kepler și partizanii lor au fost denunțați ca lunateci sau eretici și persecutați de savanții și teologii care priveau Pămîntul drept centrul Universului. Ei bine, adoptînd aceeași poziție antiștiințifică, unii îi ridiculizează pe cei care consideră farfuriile zburătoare o problemă serioasă. Rîsul e bun pentru deconectare... Dar farfuriile zburătoare sînt un subiect care merită considerație și cercetare" (82).

Această declarație neechivocă a creat o stare de euforie în rîndul celor care considerau, într-adevăr, că obiectele zburătoare neidentificate merită considerație și cercetare. Dar activitatea Comitetului Condon a venit foarte curînd în contradicție cu profesiunea de credință a directorului său științific. Aria de investigație s-a dovedit a fi extrem de redusă și orientată, deseori, spre zone de interes scăzut, sau de-a dreptul nul. Iar declarațiile dr. Condon și-au schimbat caracterul și tonalitatea, fiind tot mai pătrunse de plictis și indiferență, pe măsură ce se apropia scadența redactării și publicării raportului final.

Pe deasupra, un incident deosebit de grav a zdrențuit stindardul obiectivității și lipsei de idei preconcepute, agitat de responsabilii Proiectului Colorado. Este vorba despre descoperirea, într-un dosar intitulat „Contractul Air Force și arierplan", a unui memoriu datat 9 august 1966 și semnat de Robert Low, viitorul coordonator al Proiectului. Un pasaj a trezit cu deosebire stupefacția și indignarea descoperitorului, dr. David Saunders : „Studiul nostru ar urma să fie con-

dus aproape exclusiv de sceptici care, chiar dacă n-ar putea să demonstreze un rezultat negativ, ar putea să producă şi probabil ar produce o impresionantă cantitate de dovezi că observaţiile nu conţin nimic real. Trucul ar consta, cred, în a prezenta Proiectul (Colorado) astfel încît să apară publicului ca un studiu absolut obiectiv, iar comunităţii ştiinţifice ca un grup de sceptici făcînd totul pentru a fi obiectivi, dar neavînd aproape nici o speranţă de a descoperi vreo farfurie. O cale ar fi aceea de a orienta cercetarea nu spre fenomenele fizice, ci mai curînd spre oamenii care le observă — psihologia şi sociologia persoanelor şi grupurilor care raportează că au văzut OZN-uri. Dacă s-ar da importanţă mai mult acestui aspect decît vechii probleme a realităţii fizice a farfuriilor cred că comunitatea ştiinţifică ar accepta repede mesajul" (22, p. 243).

Prin dr. Saunders şi dr. Norman E. Levine, investigator al Proiectului, conţinutul memoriului a devenit cunoscut dr. James McDonald, profesor la Institutul de fizică atmosferică al Universităţii din Arizona, care studia fenomenul OZN pe cont propriu (numele lui va reveni deseori în această carte). McDonald i-a scris lui Low. Drept urmare, după o scurtă anchetă, condusă de Condon, Saunders şi Levine au fost concediaţi. Dar întreaga poveste a devenit publică (46).

Istoria genezei şi a tribulaţiilor Comitetului Condon oferă suficient material pentru o carte de sine stătătoare (numeroase amănunte semnificative cuprinde amintita lucrare a dr. Saunders). Am relatat aici esenţialul, pregătindu-l pe cititor pentru o succintă analiză a „Studiului ştiinţific asupra obiectelor zburătoare neidentificate" (Raportul Condon), care ne va oferi prilejul de a aborda cîteva dintre cele mai importante aspecte ale fenomenului în discuţie. Precizăm că printre acestea nu se va număra originea OZN-urilor. Ne aflăm într-un moment în care, în bună măsură tocmai datorită Raportului, în centrul atenţiei noastre trebuie să se afle „vechea problemă a realităţii fizice a farfuriilor". Înainte de a cerceta *ce sînt* şi *de unde vin*, e necesar să ne lămurim dacă *există*.

2
Incursiune în... „preistorie"

Printr-un consens aproape unanim, istoria OZN-urilor începe la 24 iunie 1947, cînd Kenneth Arnold, un om de afaceri din Boise, Idaho, pilotînd avionul său personal în regiunea muntelui Rainier, a văzut nouă discuri strălucitoare. Descriindu-le ziariştilor, el le-a asemuit unor farfurii, fără să ştie că metafora fusese utilizată, în acest context, cu aproape şapte decenii în urmă. Iată relatarea apărută în „Daily News" din Denison, Texas, la 25 ianuarie 1878 :

„Dl. John Martin, fermier, locuind la circa şase mile la sud de oraşul nostru, ne-a istorisit această stranie întîmplare : marţi dimineaţa, în timp ce vîna, atenţia i-a fost atrasă de un obiect întunecat, aflat destul de sus, către sud. Forma stranie a obiectului şi viteza cu care se apropia l-au izbit şi s-a străduit să-l observe mai bine.

În momentul în care a fost zărit, avea mărimea unei portocale şi continua să crească. Dl. Martin şi-a obosit ochii, privindu-l, şi şi-a întors o clipă capul, ca să-i odihnească. Atunci cînd l-a privit din nou, obiectul ajunsese aproape la verticală, dimensiunile lui

crescuseră considerabil și părea să înainteze cu o iuțeală prodigioasă.

Cînd trecu exact la verticală, obiectul avea aproximativ dimensiunile unei farfurii mari și se afla, în mod evident, foarte sus. Dl. Martin își spuse că seamănă cu un balon, atît cît putea să-și dea seama. Obiectul dispăru la fel de iute precum apăruse, fiind pierdut curînd din vedere. Buna credință a d-lui Martin este incontestabilă și acest straniu eveniment, dacă nu e vorba de un balon, merită să rețină atenția savanților noștri" (Cf. 10, pp. 78-79).

Dar nici dl. John Martin nu deține prioritatea absolută. La 14 august 1863, „Gaceta de Madrid" publica următoarea știre :

„Un fel de farfurie luminoasă roșietică, avînd deasupra o cupolă de flăcări, a fost văzută alaltăieri seara la orizont, pe cerul Madridului, spre est.

S-a crezut mai întîi că e o cometă.

După ce a rămas multă vreme nemișcat, obiectul s-a deplasat cu repeziciune orizontal și vertical, în mai multe direcții".

(Întrucît n-am putut verifica direct această relatare, am recurs la confirmarea unei surse — 40, prin alta — 12, p. 328).

Am făcut, deci, cunoștință cu două dintre faptele „preistoriei" fenomenului pe care-l studiem. Pentru că observațiile OZN sînt departe de a constitui un apanaj al perioadei postbelice, sau măcar al secolului nostru.

Discuția nu prezintă numai un interes abstract, să zicem documentar. Printre cunoscătorii „după ureche" ai problemei se vîntură ideea că OZN-urile ar fi, de fapt, vehicule experimentale terestre. Gabriel Voisin, constructorul primului hidroavion, riposta astfel, încă din 1951 : „Este, într-adevăr, extrem de greu să păstrezi un secret absolut în materie de aeronautică, sau chiar de astronautică. Construcția unui prototip poate fi, la rigoare, efectuată pe ascuns, dar experimentarea lui pe o scară mai largă devine publică în mod inevitabil" (92). Raportul Condon se arată și mai categoric : „...este cu totul improbabil ca avioane militare secrete

ale unei țări să întreprindă zboruri de încercare în alte țări. De asemenea, este foarte improbabil ca forțe militare din diferite țări să experimenteze aparate perfecționate similare în întreaga lume, în același timp și în secret unele față de altele" (27, p. 12). Aceste argumente incontestabile sînt puternic susținute de aspectul cronologic al problemei.

Deci, la 24 iunie 1947, Kenneth Arnold „a observat deodată o serie de reflexe luminoase în stînga sa. Privind spre sursa lor, a văzut un șir de nouă obiecte foarte strălucitoare în formă de discuri, a căror lungime a estimat-o la 45—50 de picioare * (...) șerpuiau între piscurile muntoase, dispărînd chiar, la un moment dat, îndărătul unuia dintre ele. Fiecare obiect avea o mișcare săltăreață, descrisă de Arnold ca aceea a unei «farfurii ricoșînd pe apă». Cît timp au fost vizibile, Arnold le-a măsurat viteza (...) aproape 1 700 de mile pe oră **. El a estimat că obiectele se aflaseră cam la 20—25 de mile și străbătuseră 47 de mile în 102 secunde" (21, pp. 32—33).

Ceea ce trebuie să reținem este ciudata manieră de deplasare a obiectelor — descrisă aproape identic de reverendul Lionel B. Browning, din Cressy, Tasmania, în legătură cu un OZN văzut la 4 octombrie 1960: „El sublinia că aceste obiecte mai mici (în formă de disc —n.n.) făceau sărituri ca niște pietre la suprafața apei" (78). Dar și mai incredibilă este viteza estimată de Arnold, de vreme ce, în 1947, recordul avioanelor cu reacție depășea cu puțin 1 000 km/h !...

Observația businessmanului din Boise n-a fost nici prima, nici singura din acea perioadă, care menționa o prezență insolită pe cerul Statelor Unite. Cercetînd arhivele ziarelor locale din mai multe orașe, Ted Bloecher a descoperit că un mare număr de obiecte au efectuat manevre bizare, cu o viteză superioară celei a oricărui aparat de zbor cunoscut; lucrarea lui *** relatează 853 de observații din lunile iunie și iulie

* Un picior are 0,30 m.
** O milă engleză are 1 609,3 m.
*** *Report on the UFO wave of 1947*, NICAP, 1967.

ale aceluiași an. De altfel, Raportul Condon ne oferă și el cîteva mostre semnificative : „La patru zile după observația lui Arnold, pilotul unui F-51 al Air Force a văzut o formație de cinci sau șase obiecte circulare în dreapta avionului, în timp ce zbura în apropiere de Lake Meade, Nevada, pe la mijlocul după-amiezii. În aceeași seară, lîngă baza aeriană Maxwell din Montgomery, Alabama, mai mulți ofițeri ai Air Force au văzut o lumină strălucitoare care zbura în zig-zag cu mare viteză și, cînd a ajuns deasupra lor, a făcut o cotitură de 90° și a dispărut spre sud. De la centrul de experimentare din White Sands, New Mexico, s-a primit o relatare despre o lumină pulsantă care a trecut de la un orizont la altul în 30 de secunde" (27, p. 503). Reproducînd observațiile de mai sus în capitolul „OZN-uri, 1947—1968", pe care-l semnează, dr. Condon nu le însoțește de nici un comentariu. Zborul în zig-zag și cotitura în unghi drept constituie însă performanțe intangibile pentru tehnologia terestră nu numai la nivelul anului 1947, ci și în clipa cînd citiți rîndurile de față.

Dar obiectele zburătoare neidentificate par să fi populat văzduhul planetei noastre înainte, cu mult înainte ca Arnold și chiar fermierul din Texas să le asemuiască cu unele dintre cele mai banale elemente ale universului domestic. Într-un studiu intitulat *Forme OZN în paleolitic,* cunoscutul ozenolog francez Aimé Michel ne prezintă cîteva dintre siluetele incizate pe pereții unor peșteri din epoca de piatră, conchizînd : „Autenticitatea lor este incontestabilă. Dacă aceste lucrări de artă nu înfățișează nimic, atunci e necesar să ni se explice de ce artiști atît de preocupați de o redare realistă în toate celelalte cazuri, au hotărît, pentru fanteziile lor nonfigurative, să-și imagineze, cu o uimitoare exactitate, acele forme a căror inexistență a fost demonstrată, cu 15 000 sau 20 000 de ani mai tîrziu, de Raportul Condon" (83).

În ceea ce ne privește, nu ne încumetăm, deocamdată, să mergem atît de departe — cu toate că studiul citat se întemeiază pe reproducerile desenelor din peșteri existente în lucrările unor specialiști de maximă

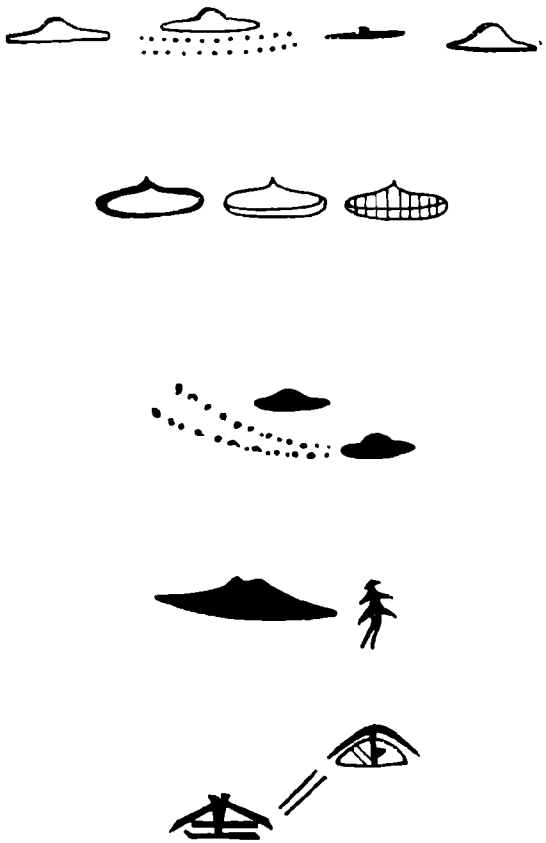

„Forme OZN" din paleolitic

notorietate, ca H. Breuil şi André Leroi-Gourhan. Ne vom referi, deci, doar la cîteva texte şi imagini pe care le-am cercetat mai îndeaproape. Samuel Rosenberg, autorul capitolului „OZN-urile în istorie" al Raportului Condon, îşi exercită ironia în legătură cu un caz cunoscut şi de cititorii români. Şi e adevărat că, spre regretul adepţilor paleoastronauticii, *Cartea lui*

Dzyan nu constituie „o culegere de legende transmise oral de-a lungul veacurilor, înainte ca oamenii să fi fost în stare să scrie, fiind, în cele din urmă, adunate sub formă de manuscrise de învățații timpului, care le-au păstrat spre a fi la dispoziția noastră" (4, p. 13). Ea nu este nici „produsul imaginației unui scriitor din trecutul îndepărtat" (4, p. 14) — dacă nu considerăm trecut îndepărtat acel an 1888, în care Helena Petrovna Blavatsky, marea preoteasă a cultului teozofiei ezoterice, a publicat, la Londra, *Doctrina secretă*, incluzînd *Cartea lui Dzyan*...

Așadar, o „născocire", termen folosit cu voluptate în Raport — și nu numai de Samuel Rosenberg. Din păcate, nu singura de acest fel. Multe dintre cărțile de așa-zisă popularizare a fenomenului OZN vehiculează o cantitate apreciabilă de informații lipsite de fundament, preluate fără nici o urmă de spirit critic din surse la fel de îndoielnice. Avem de-a face cu niște adevărate grajduri ale lui Augias — și Hercule, travestit în șoarece de bibliotecă, s-ar afla în fața unei munci mai grele decît cea mitologică, pentru că soluția radicală ar elimina și destule relicve prețioase.

Cititorii ultimei cărți a lui Victor Kernbach (9), sau măcar ai ciclului său de articole din revista „Viața studențească" (72), cunosc tulburătoarele fresce de pe bolta bisericii mînăstirii Visoki Deciani, din Iugoslavia. Ei știu că obiectele stranii, semănînd cu niște capsule spațiale și pictate cel mai tîrziu în 1350, cînd s-a încheiat zugrăvirea bisericii, își au corespondentul într-o icoană rusească din secolul XVII și în frescele din Biserica Domnească de la Tîrgoviște, datînd cam din același secol. Și îi asigurăm că toate aceste imagini anacronice nu constituie „născociri", după cum ne-am convins cercetînd cîteva texte și reproduceri întrutotul demne de încredere (73, 84, 93). Dar partizanii prea zeloși ai paleoastronauticii nu se mulțumesc cu dovezile existente.

Una dintre cele mai recente lucrări închinate „farfuriilor zburătoare" cuprinde următorul pasaj, în capitolul „Timpul «legendelor»" : „1416—1492 : Piero Borghese, zis Piero della Francesca, a pictat

«Legenda Crucii», care se află la San Francesco din Arezzo. În ea se remarcă «nori», în dreapta sus, care au forma și mișcarea discurilor zburînd orizontal. Absența munților în peisaj nu ne permite să presupunem că artistul a pictat nori lenticulari (altocumulus lenticularis)" (3, p. 60). Prezentarea de pe coperta a patra ne asigură că „Toate sursele au fost verificate și confirmate (...) informațiile controlate, confirmate de alte informații (...) cel mai mărunt fapt semnalat este însoțit de referința sa precisă și completă..." Dar pasajul de mai sus — ca majoritatea cazurilor invocate în „Timpul «legendelor»" — nu este însoțit de nici un fel de referință. Vom împlini noi această lacună, precizînd că „descoperirea" a fost făcută de un anume domn Perrinjaquet și adusă astfel la cunoștința publicului de redactorul uneia dintre revistele specializate :

„Pe acest panou, pe care vi-l prezentăm doar parțial, figurează în partea de jos, la picioarele copacului căruia i se vede vîrful, un grup de personaje. Ele sînt îngenunchеate, cu mîinile împreunate, cu ochii ridicați spre cer, într-o atitudine care indică o intensă curiozitate (...)

Ce privesc ei deci pe cer, ce vedem noi ?

Noi vedem aceste siluete care ne-au devenit familiare, cele pe care le cunoaștem cu toții, considerîndu-le o prezență extraterestră. Sînt, fără îndoială, 2 farfurii zburătoare de tipul cel mai clasic și care nu se pretează la nici o altă interpretare. Această frescă ne aduce astfel și aduce incredulilor dovada că aceste aparate existau încă din secolul al XV-lea. Artistului i-au trebuit informații precise pentru a le desena cu atîta realism.

Să nu vină cineva să susțină că e vorba de o iluzie, conform temei favorite a anumitor detractori, nici de fenomene fizice cunoscute, atitudinea acestei mulțimi este fără echivoc. Ea are în față o prezență materială, apropiată, s-ar părea chiar că aude vorbe. Sînt toți în genunchi, înaltul demnitar se descoperă.

Aceste farfurii nu sînt inventate, noi le cunoaștem bine, acest desen este precis, fără confuzie. Această

dovadă este acolo, de necombătut, pe pereții lui San Francesco din Arezzo — Toscana" (74).

Am privit și noi „reproducerea fidelă a lui F. Lagarde", de pe coperta a patra a revistei și am tresărit de încîntare în fața farfuriilor zburătoare desenate „cu atîta realism". Apoi, am făcut ceea ce era firesc să facem : am căutat o reproducere a întregului panou. Și încîntarea ni s-a transformat în nedumerire, pentru că :

— farfuriile „de tipul cel mai clasic" sînt — să ne ierte Henry Durrant ! — niște nori lenticulari, multiplicați, de altfel, pînă la capătul de sus al panoului ogival ; F. Lagarde a „ajustat" în mod considerabil siluetele lor, pentru a obține un desen „precis, fără confuzie" ;

— personajele îngenuncheate nu au „ochii ridicați spre cer" și atitudinea lor nu indică „o intensă curiozitate" ; ele privesc cu pietate nu iluzoriile farfurii zburătoare din dreapta sus, ci, într-adevăr, „o prezență materială, apropiată" : crucea pe care Heraclius o readuce la Ierusalim, după cum explică legenda planșei CXXVIII din lucrarea pe care am consultat-o * ; de altfel, mulțimea nici n-are cum să privească norii lenticulari, care se află *în spatele ei.*

Poate că fotografia transmisă de domnul Perrinjaquet era neclară sau retușată astfel încît să permită interpretarea cu totul insolită a lui F. Lagarde. Dar o probitate științifică (sau, pur și simplu, morală) elementară ar fi trebuit să-l îndemne pe acesta din urmă să pună alături „documentul" cu o reproducere, înainte de a se lansa în afirmații atît de hazardate. Cît despre „verificarea și confirmarea" efectuată de Henry Durrant...

Dar poate că acest caz constituie o excepție, datorată unei prea mari încrederi în infailibilitatea nemărturisitei surse. Să mergem pe urmele unei alte „descoperiri", avînd de astă dată o indicație precisă :

* Roberto Longhi, *Piero della Francesca*, Les Éditions G. Crès et Cie, 1927.

„Să nu părăsim Mexicul și să facem apel la Bernardo (de fapt, Bernal — n.n.) Diaz del Castillo, care a consemnat fidel marile fapte (și atrocități) ale conchistadorului spaniol Fernando Cortez. În timpul primei sale întrevederi cu împăratul Montezuma II, acesta i-a dăruit lui Cortez două discuri mari, părînd de aur și prevăzute cu un fel de cupolă. Interpretul le-a explicat întrebuințarea : fabricate dintr-un aliaj de aur cu o greutate specifică inferioară celei a metalului de bază, erau făcute să vibreze prin lovituri ; un om, aflat în cupolă, provoca aceste vibrații ; ajungînd la un anumit nivel, ele făceau cu putință levitația și deplasarea discurilor ; se putea călători astfel în văzduh, întreținînd vibrațiile prin bătăi. Existau discuri de mărimi diferite ; din pricina sunetului pe care-l emiteau, li se spunea „discuri șuierătoare" ; unii cred că erau încărcate cu energie cosmică prin acumulare, echilibrînd astfel gravitația. O demonstrație de zbor a fost făcută în fața lui Cortez. Dar capelanul său, Dom Gerolamo de Aguillar, a socotit că era vorba de o operă demoniacă ; la sfatul său, Cortez a pus să se topească discurile ; din ele s-a scos un aur foarte pur și un metal alb strălucitor necunoscut, după cum povestește istoricul spaniol" (3, pp. 53—54).

Cu toate că memoria nu ne sugera nimic care să semene cu o asemenea miraculoasă întîmplare, am luat una dintre cele mai noi ediții franceze * și am recitit însemnările lui Diaz del Castillo. Singurele discuri de aur care apar sînt lingourile discoidale ale visteriei aztece. Restul e... născocire.

Spațiul pe care l-am rezervat acestui capitol nu ne îngăduie să continuăm jocul erorilor. Ceea ce nu înseamnă că toate mărturiile vechi și foarte vechi trebuie incluse în categoria incriminată. Nici măcar adversarii declarați ai OZN-urilor nu au o asemenea pretenție, susținînd însă că e vorba de proiecții fantastice și de fenomene naturale, a căror similitudine cu produsele tehnologiei moderne și cu manifestările

* *L'histoire véridique de la conquête de la Nouvelle-Espagne, par Bernal Diaz del Castillo,* Club des Libraires de France, 1959.

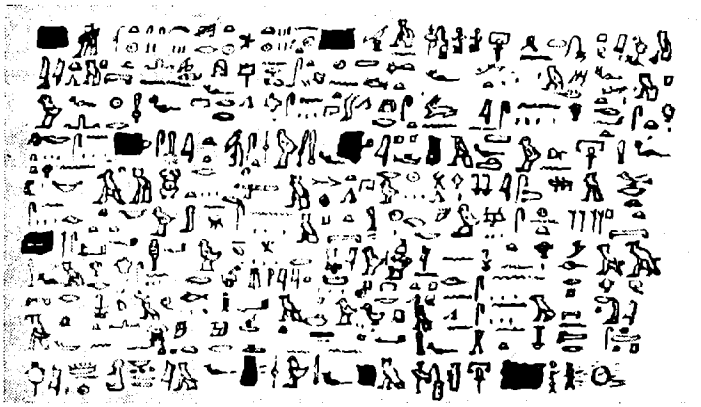

Fragment din „Papirusul Tulli"

aeriene inexplicabile este fortuită sau amplificată în mod tendenţios. Există exagerări, desigur, şi împărtăşim reticenţele, uneori iritarea celor care denunţă transformarea fiecărui mit, a fiecărei legende într-o relatare cu cheie a unor intervenţii extraterestre. Nu credem că Iupiter era comandantul unei expediţii venite din Alfa Centauri, iar fulgerul lui — un laser de buzunar. Tot aşa cum covorul zburător şi armăsarul cu şase aripi nu sînt reprezentări ale unor avioane sui-generis, ci expresia dorinţei omului de a zbura, într-o vreme cînd nu putea face asta decît solicitîndu-şi fantezia. Dar textele vechi autentice cuprind şi altfel de lucruri.

Capitolul „OZN-uri în istorie", din Raportul Condon, menţionează, printre altele, pasajele din Biblie considerate uneori drept dovezi ale unor prezenţe nepămîntene, referindu-se la „cel mai celebru şi mai des citat dintre vechile «OZN-uri» : «roţile de foc ale lui Iezechil»" (27, p. 498). O referire funcţională, avînd scopul precis de a demonstra, prin alăturare, că aşanumitul „Papirus Tulli" este, de fapt, o compilaţie modernă după „Cartea lui Iezechil". Să judecăm, însă, în cunoştinţă de cauză.

„Papirusul Tulli", numit astfel după posesorul său, răposatul profesor Alberto Tulli, fost director al sec-

ţiei egiptene a Muzeului Vatican, este socotit de traducător, prinţul Boris de Rachewiltz, drept un fragment din „Analele lui Tutmes al III-lea“ (circa 1504 — 1450 î.e.n.). Iată textul, cu golurile existente în original :

„În anul 22, în a treia lună de iarnă, la ora a şasea a zilei (...) scribii din Casa Vieţii au văzut un cerc de foc care apăruse în văzduh (...) El n-avea cap, suflarea gurii sale avea un miros greu. Trupul său avea cam cinci metri lungime şi cinci metri lăţime. El n-avea glas. Inimile lor (scribilor) se tulburară ; ei se aruncară cu faţa la pămînt (...) Veniră la faraon (...) să-i spună. Majestatea Sa porunci (...) a fost cercetat (...) tot ceea ce este scris în papirus să se păstreze în Casa Vieţii. Majestatea Sa cugetă la cele întîmplate. După ce trecură cîteva zile, aceste lucruri se iviră în văzduh mai multe ca niciodată. Ele străluceau mai puternic decît lumina soarelui şi ajungeau pînă la marginile celor patru stîlpi ai cerurilor (...) Atotputernice erau cercurile de foc. Armata Faraonului le privea şi el se afla în mijlocul ei. Era după cină. Apoi, aceste cercuri de foc se înălţară mai sus, către sud. Peşti şi păsări căzură din cer. O minune nemaivăzută de la întemeierea ţării. Şi Faraonul ceru să se aducă tămîie, ca să fie pace pe pămînt (...) Şi ceea ce se întîmplase fu înscris, din porunca Faraonului, în analele Casei Vieţii (...) oamenii să-şi amintească deapururi“.

Şi acum, părţile care ne interesează din „Cartea lui Iezechil“* :

„În anul treizeci, în a cincea zi a lunii a patra, mă aflam între robi la rîul Chebar, cînd cerurile s-au deschis şi am văzut lucruri dumnezeieşti. Şi am privit şi iată că un vîrtej de vînt venea dinspre miazănoapte ; un nor mare, scăldat în lumină şi un fel de foc rotitor în mijlocul căruia strălucea parcă o bucată de metal încins. Şi în mijlocul focului se zăreau patru făp-

* Folosind cîteva versiuni româneşti, franceze şi engleze, le-am topit într-un text neutru, mai apropiat de scopul pe care-l urmărim, renunţînd la arhaisme şi la întorsăturile „biblice“ — fără a ajunge, desigur, la anacronism.

turi*, a căror înfățișare semăna cu cea a omului. Fiecare dintre ele avea patru fețe și fiecare avea patru aripi. Picioarele lor erau drepte și talpa picioarelor era ca talpa piciorului unui viței și ele scînteiau ca arama încinsă în foc. De sub aripile lor ieșeau mîini de om, în toate patru laturile (...) Și înfățișarea lor era asemănătoare cu cea a cărbunilor aprinși, asemănătoare cu cea a lămpilor. Pe trupul lor alergau flăcări de foc și din foc scăpărau fulgere (...) Și cum priveam aceste făpturi, am văzut lîngă ele, pe pămînt, o roată care avea patru fețe. Înfățișarea și alcătuirea roților aminteau piatra de Tharsis. Ele semănau între ele toate patru, iar înfățișarea și alcătuirea lor erau ca și cum o roată s-ar fi aflat în mijlocul unei roți. Ele puteau să meargă în toate părțile și nu se învîrteau în timpul mersului. Aveau o lărgime și o înălțime înfricoșătoare și erau acoperite de ochi de jur împrejur. Și cînd făpturile mergeau, roțile mergeau împreună cu ele ; și cînd făpturile se ridicau de la pămînt, se ridicau și roțile (...) pentru că spiritul făpturilor sălășluia în ele. Deasupra capetelor făpturilor era ceva ca bolta cerului, semănînd cu cleștarul care-ți ia ochii și era îndreptat în sus deasupra capetelor lor. Sub această boltă aripile lor se ridicau una lîngă alta ; fiecare își acoperea trupul cu două aripi și toate și-l acopereau la fel. Și auzeam bătaia aripilor lor, ca vuietul apelor mari (...) Cînd mergeau se auzea parcă vuietul unei mari mulțimi, vuietul unei armate, și cînd se opreau, aripile se lăsau în jos. Căci atunci cînd un glas răsuna deasupra boltei care era peste capetele lor, ei se opreau și își lăsau aripile în jos. Și pe bolta care era peste capetele lor se vedea un tron ca safirul și pe această asemănare de tron se zărea ceva ca un om așezat (...) începînd de la ceea ce păreau să fie șoldurile lui și mai sus se vedeau ca niște luciri de metal, iar mai jos se vedeau ca niște flăcări, răspîndind de jur împrejur o

* Ebraicul „Haiyot", făpturi misterioase, a fost tradus în greceşte prin „Dzôa", care a ajuns în latină „animalium", iar de aici „animale", „fiare". In versiunea engleză a regelui James este folosit termenul „living creatures", „creaturi vii".

lumină ca aceea a curcubeului ivindu-se în nori în zilele ploioase".

Similitudinile pe care le acuză autorul capitolului „OZN-uri în istorie" nu sînt deloc atît de pregnante pe cît susține. Ele se pot datora, de altfel, fie descrierii unui fenomen asemănător, fie unei posibilități strivite sub sarcasmul semnului de exclamație final: „...dacă «Papirusul Tulli» este autentic și traducerea lui de către prințul de Rachewiltz este corectă, atunci «Cartea lui Iezechil» a fost plagiată din «Analele lui Tutmes al III-lea»!" (27, p. 499). Ei bine, nu ar fi primul și nici ultimul „plagiat" din Biblie. Mărturie stă, de pildă, epopeea sumeriană a lui Ghilgameș, anterioară Vechiului Testament și cuprinzînd, printre altele, o versiune a Potopului mult mai apropiată de cea biblică, decît se apropie între ele „Papirusul Tulli" și „Cartea lui Iezechil".

Am sugerat mai sus că nici textul declarat autentic nu este supus unei analize măcar sumare (vezi, în această privință, 2, pp. 57—59). Consemnarea „neutră" pare să fie, de altfel, agreată de autorul capitolului, care înșiruie cîteva relatări „luate de la a doua sau a treia mînă, fără nici o tentativă de a verifica sursele originale" — adică exact metoda pe drept cuvînt incriminată de el (27, p. 500). Lucrul este cu atît mai regretabil, cu cît o minimă investigație ar fi dus la descoperirea unor texte mai semnificative — cel puțin în privința perioadei antice. E adevărat că nu lipsește des citatul capitol XXXIV din cartea a II-a a *Istoriei naturale* a lui Pliniu cel Bătrîn: „În timpul consulatului lui L. Valerius și C. Marius, un scut arzător, aruncînd scîntei, a traversat cerul în amurg, de la apus la răsărit". Dar capitolul următor lipsește — și este, evident, mai interesant: „În timpul consulatului lui Cn. Octaviu și C. Scribonius, un fenomen menționat o singură dată: o scînteie, căzînd dintr-o stea, crescu pe măsură ce se apropia de Pămînt, atinse mărimea Lunii și emise o lumină asemănătoare celei a unei zile înnorate; apoi, întorcîndu-se în cer, luă forma unei torțe. Proconsulul Silanus și suita lui au fost martori".

Înainte de comentariu, o paranteză necesară. Autorii latini cunoşteau o seamă de fenomene cereşti naturale, printre care cometele şi meteorii. *Torţele arzătoare* (faces ardentes) şi *stîlpii arzători* (trabes ardentes) din operele lui Pliniu, Cicero, Seneca, Titus Livius etc. ar putea fi bolizi văzuţi pe o porţiune a traiectoriei lor descendente — evident, dacă nu staţionează în văzduh. Lucrurile se complică întrucîtva cînd apare *scutul arzător* (clypeus ardens), pomenit nu numai de Pliniu, ci şi de Iulius Obsequens, în *Despre minuni*: „La Tarquinium (...), în amurg, un corp sferic asemănător cu un scut (orbis clypei similis) a fost văzut trecînd de la apus la răsărit..." (capitolul CV)*. Iar scînteia care cade dintr-o stea, creşte pînă la dimensiunea aparentă a Lunii şi urcă din nou, alungindu-se, ne pune într-o reală încurcătură. Mişcarea, mai exact, manevra descrisă nu ne îngăduie să o situăm în sfera fenomenelor naturale cunoscute. Avem, deci, de-a face cu o halucinaţie, o „născocire" a lui Pliniu, sau...

Nu vom părăsi antichitatea, înainte de a invoca mărturia, mai puţin obişnuită, a unei... monede (Cf. 13, pp. 89—93). Găsită în Siria, ea datează din timpul scurtei domnii a împăratului roman Publius Elvius Pertinax (anul 193) şi era menită să imortalizeze un eveniment ieşit din comun, într-o epocă bogată în astfel de evenimente. „Multe minuni se petreceau în acele vremuri", scrie istoricul grec Erodianus, „...se vedeau mereu şi în plină zi stele suspendate în văzduh..." Iar Elius Lampridius relatează, în *Viaţa lui Commodus*, că un obiect strălucitor de o formă deosebită a traversat bolta cerească. Împăratul Commodus, predecesorul lui Pertinax, a pus să se graveze o stea sau mai multe pe monedele vistieriei sale. Pe moneda rămasă de la Perti-

* Evident, e vorba nu de marele scut dreptunghiular şi curbat al legionarilor romani, ci de micul scut de luptă al infanteriei uşoare. Circular, concav, cu o excrescenţă centrală, el poate fi văzut pe basoreliefurile de epocă.

Merită menţionat că, peste multe sute de ani, o metaforă similară apare în „Annales Laurissenses": „În 776, scuturi zburătoare părură să-i călăuzească pe saxoni în timp ce-i asediau pe cavalerii lui Carol cel Mare, la Sigiburg".

nax se vede, însă, nu o stea, ci un glob cu patru prelungiri bizare. Am fi tentați să presupunem că e vorba de o reprezentare a Soarelui, sau a unui alt corp ceresc — dar poziția „razelor" nu e simetrică, iar o cer-

cetare atentă a reproducerii ne va revela o imagine foarte asemănătoare unuia dintre primii sputnici, cu antenele desfăcute.

(Să facem un salt peste veacuri. La 21 mai 1962, un avion Viscount, al Companiei Irish International Airlines, zbura de la Cork la Bruxelles, la o înălțime de circa 17 000 de picioare. În timp ce se afla deasupra sudului Angliei, căpitanul Gordon Pendleton și primul ofițer J. P. Murphy au văzut un OZN apropiindu-se și trecînd cam la 3 000 de picioare sub avion, cu circa 7 000 de mile pe oră. „Am putut să-l văd foarte limpede, a declarat căpitanul Pendleton. În mod sigur, n-avea aripi. Era cafeniu, părea rotund și avea, pe suprafața lui, un număr de proeminențe, semănînd mai curînd cu niște antene de radio" (Cf. 29, p. 122).

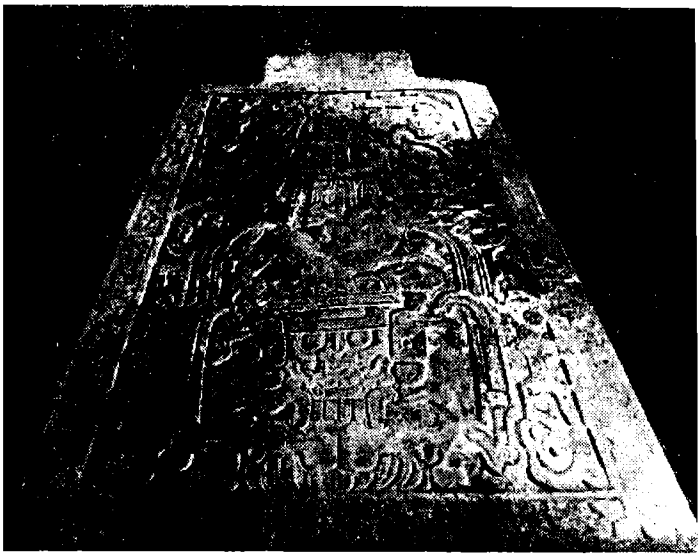

Piatra tombală de la Palenque

Cum ne vom descurca mai departe, în jungla d fapte și de ipoteze, o junglă din ce în ce mai deas pe măsură ce ne apropiem de zilele noastre ? Oprin du-ne, așa cum spuneam, la lucrurile pe care le-an cercetat noi înșine și care se referă nu la monument și artefacte inexplicabile, ci exclusiv la obiecte zburătoare neidentificate. Mai ales că în 1970 au apărut cărțile lui Erich von Däniken și Victor Kernbach închinate tuturor aspectelor paleoastronauticii.

Cu toate că amîndoi autorii citați acordă un anumit spațiu discuției despre piatra tombală de la Palenque (2, pp. 121 — 122 ; 9, pp. 168 — 169), ne simțim obligați să întîrziem o clipă asupra acestei enigme, într-adevăr stupefiante. Nu vom relua descrierea desenului gravat în piatră, pe care îl reproducem în cîteva ipostaze, menționînd doar că optica clasică nu „rămîne neputincioasă" în fața lui (9, p. 168). Descoperitorul crip

Reproducerea basoreliefului de pe piatra tombală

tei ascunse în măruntaiele piramidei, arheologul mexican Alberto Ruz Lhuillier îl consideră o reprezentare simbolică a celui înmormîntat în sarcofagul de piatră. Iată și interpretarea lui J. Eric S. Thompson : „E o figură înclinată, sau care cade sub atingerea unui monstru terestru"*. Considerăm că, oferindu-vă posibilitatea de a judeca singuri, polemica e inutilă.

* *Grandeza y decadencia de los Mayas* (2 a ediccion). Fondo de cultura economica, Mexico—Buenos Aires, 1964.

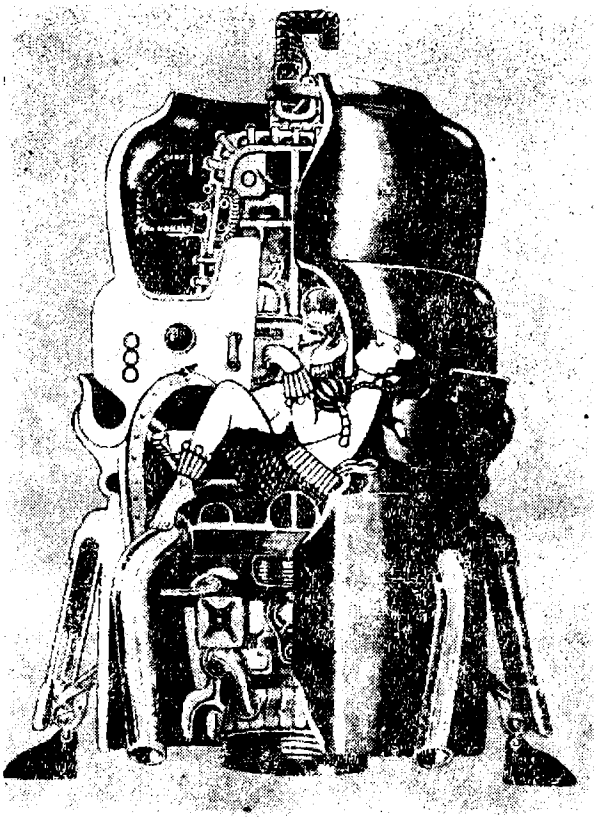

Reconstituire modernă a „aparatului"

În ceea ce privește aparatul de zbor reprezentat secțiune, am spus cu alt prilej că „asimilarea unor e mente confuze cu părțile componente ale unei rach moderne mi se pare forțată. Nu putem pune un sei de egalitate între tehnologia noastră și aceea a ipote cilor constructori..." (59). Ne menținem părerea și ceea ce privește afirmația că personajul central ar

Detaliu : „pilotul“ din „racheta“ Maya

Un cosmonaut în capsula spațială

„un cosmonaut pilotînd o rachetă, către sau dinspre planeta Venus"*. E de ajuns să priviți cu atenție reproducerea și veți constata că aparatul comunică cu mediul înconjurător : aerul, figurat prin grupurile de cîte trei bule, pătrunde în primele două compartimente, trecînd apoi spre partea din spate. S-ar părea, deci — pentru a recurge și noi la o analogie riscantă — că avem de-a face cu un fel de stato sau turboreactor, conceput pentru zborul în atmosferă. Sau *și* în atmosferă...

* Robert Charroux, *Le livre des Maîtres du Monde*. Robert Laffont, Paris, 1967, p. 237.

Ţinînd seama că înmormîntarea a avut loc aproximativ în anul 700, întrebările pe care ni le puneam rămîn valabile : „A văzut oare sculptorul aevea vehiculul pe care l-a reprodus în piatră ? (...) Sau a transcris, pur şi simplu, o schiţă, păstrată poate de veacuri, împodobind-o cu arabescurile imaginaţiei sale ?“ (59). Oricum, acest aparat cu reacţie nu avea ce căuta într-o piramidă Maya !

Să ne întoarcem acum în Lumea Veche, unde un pasaj din autobiografia unui mare artist ne prilejuieşte o rectificare lingvistică şi înscrierea unui nou OZN pe lista noastră de posibile cazuri „preistorice“. Artistul este Benvenuto Cellini, iar pasajul sună astfel, în cea mai nouă tălmăcire românească : „Încălecarăm şi ne înapoiarăm în mare grabă la Roma. Înnoptase cînd ajunserăm pe o mică colină, de pe care uitîndu-ne spre Florenţa exclamarăm amîndoi deodată, cuprinşi de uimire : Dumnezeule din ceruri, ce minunăţie e oare aceea care se vede deasupra Florenţei ? Ceea ce vedeam semăna cu o uriaşă boltă de foc scînteietor, care arunca o lumină orbitoare“ *. Întrucît în însemnările noastre ultima frază era notată altfel, am recurs din nou la versiunea originală şi am citit : „Questo si era com' un gran trave di fuoco...“ **, adică „Era ca un mare stîlp de foc...“ Nu vom contesta dreptul traducătorului de a respecta spiritul şi nu litera originalului, dar „trave“ nu înseamnă în nici un caz „boltă“, derivînd în mod vizibil din latinul „trabes“ şi fiind folosit de Cellini, poate nu întîmplător, într-o metaforă similară celor din textele antice. Explicaţia cea mai la îndemînă ar fi că multilateralul artist al Renaşterii a văzut un bolid. Dar textul nu îngăduie, după opinia noastră, o astfel de interpretare, descriind un corp staţionar.

* *Viaţa lui Benvenuto Cellini scrisă de el însuşi*, Editura Meridiane, 1969 (vol. I, cap. LXXXIX, p. 173).

** *La vita di Benvenuto Cellini scritta da lui medesimo*, per cura di B. Bianchi, Firenze, Felice le Monnier, 1852.

Printre savanții interesați de aspectele și implicațiile fenomenului OZN se numără și marele psiholog C. G. Jung. Capitolul IV al cărții pe care a dedicat-o problemei este intitulat : „Contribuție la istoria fenomenului farfuriilor zburătoare". Reproducem un text edificator :

„Gazette de Bâle" din 1566.

Această gazetă era redactată de Samuel Coccius, „student în Scrierile Sfinte și în artele libere, la Bâle, în patrie, în luna august a anului 1566". Ea relatează, în limbajul de atunci, că la 7 august a acelui an, la ceasul răsăritului, „au fost văzute în văzduh multe bule mari, negre, care se îndreptau cu mare viteză și foarte iute spre soare, făcînd apoi calea-ntoarsă, izbindu-se unele de altele, ca și cum s-ar fi războit ; multe dintre ele au devenit roșii și arzătoare, consumîndu-se apoi și stingîndu-se". Comentariul autorului : „Culoarea întunecată a farfuriilor se datorează, probabil, faptului că sînt văzute împotriva luminii soarelui care tocmai răsărea. Altele, dimpotrivă, sînt deschise la culoare și «chiar învăpăiate». Rapiditatea și iregularitatea arbitrară a mișcărilor caracterizează farfuriile zburătoare" (8, p. 224).

În același oraș, peste aproape două secole, la 9 august 1762, s-a făcut următoarea observație, relatată de „Revue d'Astronomes et Observatoires" : „Un enorm obiect întunecat, în formă de fus, înconjurat de un inel exterior strălucitor, a fost văzut traversînd încet discul soarelui" (Cf. 85). Și pentru că am ajuns în secolul al XVIII-lea, iată o primă observație autohtonă :

„Leat 1793, noemvrie 27, duminecă la 2 pol ceasuri din noapte * s-au cutremurat pămîntul de trei ori, aflîndu-mă la masă la Florești, cu dumnealui sărdarul Constandin Poenaru. Iar a doao zi sara, tot la acea vreme

* Aproximativ 19,30.

au făcut minune luna, că într-o jumătate de ceas au fugit pe ceri, de la prînzul mic fiind luna, pînă au venit la chindie. Şi apoi au încetat" (31).

Descoperitoarea manuscrisului care cuprinde acest pasaj ne dă cîteva explicaţii indispensabile : „prînzul mic reprezintă în cazul de faţă locul de pe cer ocupat de «lună» cu circa 45° înainte de cel mai înalt punct al cursei sale, iar chindia locul situat între zenit şi apus" *. Un corp luminos de mărimea aparentă a Lunii a străbătut, deci, o distanţă apreciabilă, într-un timp prea scurt pentru a fi confundat cu palidul nostru satelit şi prea lung pentru a fi socotit un bolid, dispărînd fie prin pierderea luminozităţii, fie prin îndepărtarea dincolo de limita maximă la care putea fi văzut.

În secolul al XIX-lea, numărul observaţiilor creşte în progresie geometrică, pentru a culmina cu valul din aprilie 1897, descris de Edwards (4, pp. 15—19). Am reprodus şi noi, cu alt prilej, cîteva dintre relatările colecţionate cu migală de Charles Fort din ziarele şi revistele ştiinţifice ale timpului, insistînd asupra faptului că mai toate caracteristicile OZN-urilor moderne — formele, dimensiunile şi culorile; zborul fără zgomot; staţionarea ; accelerarea bruscă ; bascularea ; aşa-numita „clipire" a luminii sau luminilor etc. — pot fi regăsite în descrierile de acum peste şapte decenii (54). Este încă o dovadă elocventă a permanenţei fenomenului.

O categorie aparte de obiecte zburătoare în definitiv neidentificate o constituie aşa-numiţii „bolizi lenţi". Revista „L'Astronomie" şi „Bulletin de la Société Astronomique de France" publică, începînd din secolul trecut, relativ numeroase observaţii de acest fel : „La 22 iulie, ora 9,30 seara, la Marsilia a fost văzută apărînd o stea strălucitoare în Constelaţia Balanţei, la 15° dea-

* „Loc de pe bolta cerească unde se află soarele pe înserat" (Dicţionarul limbii române moderne, p. 140).

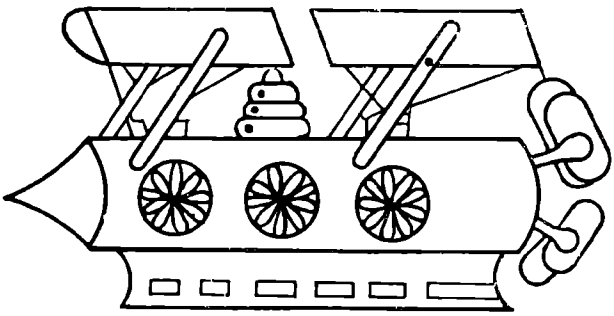

OZN văzut de căpitanul James Hooton în împrejurimile orașului Homan, Arkansas, la 20 aprilie 1897

supra orizontului. Steaua a atins strălucirea planetei Venus, îndreptîndu-se spre est și lăsînd îndărătul ei o ușoară dîră de foc. Ea se deplasa paralel cu orizontul și a străbătut șase sau șapte grade în aproape două minute" *. Sau : „Dl. Jules Tarlot, din Torcy-Sedan (Ardennes), a observat spre sud-est, în noaptea de 10 spre 11 august trecut (1899), un bolid foarte roșu, părînd de două ori mai strălucitor decît Marte și durînd cam 10 minute. El s-a reaprins de mai multe ori înainte de a se stinge și a se îndrepta spre sud-est"**.

Cu titlu de curiozitate, iată și un „bolid lent" observat de... Topîrceanu, în timpul captivității sale în Bulgaria : „În seara aceleeași zile, un fenomen ceresc neobișnuit s-a întîmplat deasupra văii Strumei. Soarele abia coborîse peste munții Albaniei, lăsînd în urmă-i cerul iluminat pînă la zenit de culori diafane, cînd un bulgăre mare de foc astral s-a desprins din înălțime și-a căzut departe, spre hotarul grecesc. În minutul acela, prizonierii de pe toată valea Strumei trebuie să-l fi

* „L'Astronomie", Quatrième année, 1885, p. 395.
** „Bulletin de la Société Astronomique de France", année 1900, p. 64.

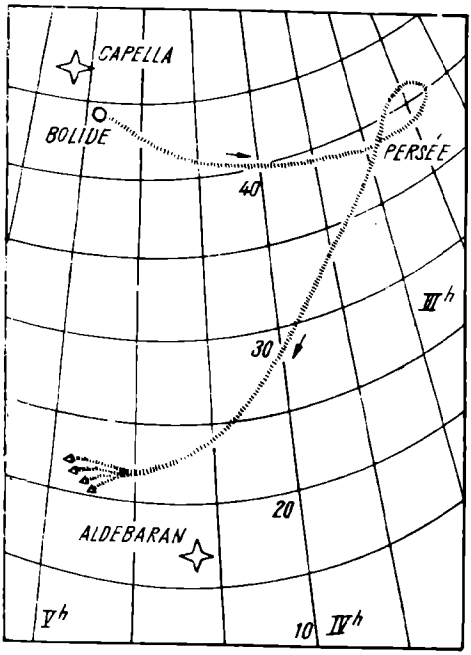

Şi acest „bolid" mai puţin lent (a fost urmărit timp de 12 secunde) „şi-a schimbat brusc direcţia, descriind un fel de buclă" („Bulletin de la Société Astronomique de France", avril 1902, p. 197)

văzut cum a lunecat încet pe mătasa aurie a asfinţitului, atît de încet, că parcă era susţinut în văzduh de o paraşută" *.

Evident, singurul factor neobişnuit al acestor trei relatări îl constituie mişcarea neobişnuit de înceată a corpurilor observate, ţinînd seama că „în cazul meteoriţilor, cea mai redusă viteză înregistrată vreodată a fost de 43 000 km/oră" (4, p. 94). Iată însă o altă relatare, apărută în prima revistă românească de astronomie, al cărei grad de stranietate ni se pare extrem de ridicat :

* George Topîrceanu, *Opere alese*, E.S.P.L.A., 1959, vol. II, p. 169.

„Dl. dr. I. Plemely din Cernăuți, profesor de matematici, a făcut o observațiune foarte ciudată. În seara de 4 mai, d-sa a observat un corp ceresc luminos, care venea dinspre sud cu repeziciune din ce în ce mai mare, s-a urcat pînă la 45° înălțime, apoi micșorîndu-și viteza s-a îndreptat spre nord — nord-vest și a dispărut la 20° înălțime după un nor. Acest fenomen prezenta o înfățișare stelară și a durat *trei minute* (...) Profesorul von Hepperger, din Viena, i-a calculat elementele parabolice, după trei poziții însemnate de observator și a găsit că diametrul corpului în chestiune putea să fie de 100 m" *.

Comentariul lui Victor Anestin, director-fondator al revistei, precizează că nu putea fi vorba de un bolid, înclinînd pentru un mic corp ceresc, aflat „la o înălțime colosală". Dar elementele care exclud bolidul, exclud și oricare alt corp ceresc cunoscut : accelerația, urcușul, decelerația, schimbarea de direcție (sugerată prin acel „apoi... s-a îndreptat spre nord—nord-vest"), coborîrea (de la 45°, la 20°), dispariția „după un nor", durata observației. S-ar părea că dl. Plemely a văzut un OZN autentic.

Pentru că acest capitol a căpătat oricum dimensiuni care depășesc intențiile noastre inițiale, îl vom încheia cu un alt caz prezentînd garanții de seriozitate : observația efectuată, la 5 august 1926, în pustiurile Mongoliei, de expediția Muzeului american de istorie naturală, condusă de Nicholas Roerich. Iată relatarea acestuia :

„Ne aflam în tabăra noastră, în districtul Kukunor, nu departe de lanțul munților Humboldt. Dimineața, pe la nouă și jumătate, cîțiva dintre caravanieri au zărit un vultur negru foarte mare, care zbura deasupra noastră. Șapte dintre noi am început să privim această pasăre neobișnuită. În aceeași clipă, un alt caravanier a remarcat : «E ceva mult mai sus de pasăre».

* „Orion", nr. 11/1910.

Şi a strigat de uimire. Am văzut cu toţii, într-o direcţie dinspre nord spre sud, ceva mare şi lucios reflectînd soarele, ca un enorm obiect oval deplasîndu-se cu mare viteză. Trecînd pe deasupra taberei noastre, acest obiect şi-a schimbat direcţia, de la sud spre sud-vest. Şi noi l-am văzut cum dispare în cerul de un albastru intens. Am avut chiar timp să ne luăm binoclurile şi să vedem foarte clar o formă ovală cu suprafaţa lucioasă, cu o latură strălucind în soare" (Cf. 22, p. 53).

Ce putea fi obiectul oval, mare şi lucios, văzut de Roerich şi de ceilalţi membri ai expediţiei ? Răspunsul cel mai la îndemînă ar fi, desigur : un dirijabil. Dar ce să caute un dirijabil într-o zonă situată cu totul în afara rutelor aeriene obişnuite ?

Să fi fost un aparat cu motoarele blocate, purtat de vînt „cu mare viteză" ?

Cum să ne explicăm atunci schimbarea direcţiei, în momentul trecerii pe deasupra taberei ?...

În această carte sînt multe alte asemenea lucruri, deocamdată inexplicabile.

3
Intermezzo statistic

În anul 1966, un raport al Institutului Gallup constata : „peste cinci milioane de americani declară că au văzut ceva despre care ei cred că era o «farfurie zburătoare»". Iată și comentariul dr. Hynek : „În timpul celor 20 de ani care au trecut, Air Force a primit cam 12 000 de rapoarte. Putem deci să ne întrebăm, în mod logic, ce a împiedicat trimiterea celorlalte 4 988 000 de rapoarte ? Eu cred că s-ar putea ca acest rezervor sigur de rapoarte să nu fi ajuns la noi datorită repulsiei naturale a oamenilor de a ni se adresa" (26, p. 194).

E o problemă veche, de vreme ce Edward I. Ruppelt, fostul șef al Proiectului Blue Book, o menționa în legătură cu darea de seamă alcătuită la sfîrșitul anului 1952, considerînd că se relatează numai 10% din observațiile OZN efectuate pe teritoriul Statelor Unite. Într-un alt text, dr. Hynek se arată din nou mai generos în ceea ce privește raportul între observații și relatări : „pentru fiecare observație OZN relatată în mod oficial, există multe duzini care au rămas nerelatate" (67). În sfîrșit, o ultimă apreciere aparține lui Stanton T. Friedman, fizician atomist : „Mai puțin de 1% din obser-

vațiile făcute au fost investigate sau raportate" (26, p. 197). Fenomenul nu e caracteristic doar pentru Statele Unite. Ozenologul Aimé Michel, care a studiat îndeaproape valul de apariții din 1954, crede că, în acel an, peste un milion de francezi au văzut „obiecte cerești misterioase", cum suna primul titlu al cărții sale, aflată acum la a patra ediție (18).

Bilanțul aflat la îndemîna Comitetului Condon vehicula totaluri infinit mai modeste. În martie 1967, maiorul Hector Quintanilla jr. declara că, din cele 11 107 rapoarte primite începînd din 1947 (numai de pe continentul nord-american și de la unele baze americane din străinătate), 676 au rămas neexplicate. Un număr de loc neglijabil și o medie de 34 rapoarte pe an. Cît despre procentul de circa 6,5%, semnificația lui va reieși mai limpede în urma unei succinte analize.

„Pînă la sfîrșitul anului 1948, Proiectul Sign („Semn", primul nume al comisiei OZN a Air Force — n.n.) primise mai multe sute de rapoarte OZN. Dintre acestea, 167 fuseseră considerate rapoarte bune. Cam trei duzini erau etichetate „Necunoscut" (21, p. 69). Așadar, peste 25% — cu toată lipsa de entuziasm a membrilor proiectului, menționată de Ruppelt și datorată lipsei de interes a „superiorilor".

La sfîrșitul anului 1949 a fost dat publicității raportul Proiectului Grudge („Ranchiună", noul nume al comisiei OZN), care analiza 237 dintre cele mai bune observații, așezînd 23% pe raftul cu „necunoscute". În capitolul : „OZN-uri : 1947—1968", dr. Condon afirmă : „Examinarea dării de seamă arată că multe dintre rapoarte erau prea vagi pentru a fi interpretate" și întărește : „investigatorii Air Force le-au acordat mai multă atenție decît meritau" (27, p. 508). Această opinie — care contestă, implicit, procentul relativ important de „necunoscute" — este departe de a coincide cu cea a lui Ruppelt. Fostul șef al Proiectului Blue Book (al treilea nume al comisiei OZN) își intitulează capitolul despre activitatea Proiectului Grudge, „Evul Mediu". Motivul ?

„O dată cu noul nume și cu noul personal s-a precizat și noul obiectiv : descotorosirea de OZN-uri.

E un procedeu care n-a fost specificat niciodată în scris, dar nu e nevoie de un efort prea mare ca să înțelegi că acesta era țelul Proiectului Grudge. Acest obiectiv nescris se reflecta în fiecare memoriu, raport și directivă.

Pentru a-și atinge obiectivul, Proiectul Grudge s-a lansat într-o campanie care a deschis o nouă eră în istoria OZN-urilor. Dacă ar trebui să indicăm o eră asemănătoare în istoria lumii, Evul Mediu ar fi cea mai potrivită. Dicționarul Webster definește Evul Mediu ca o perioadă de «stagnare intelectuală».

Pentru cineva care este familiarizat intim cu istoria OZN, e limpede că Proiectul Grudge avea un program în două faze de anihilare a OZN-urilor. Prima fază consta în explicarea fiecărui raport OZN. A doua fază — în a spune publicului cum a rezolvat Air Force toate observațiile. Asta, credea Proiectul Grudge, va pune capăt rapoartelor OZN" (21, pp. 87 — 88).

Așadar, dr. Condon — care, altfel, urmărește îndeaproape expunerea lui Ruppelt, uneori pînă la calchiere — dă dovadă de o inițiativă nefericită în aprecierea activității Proiectului Grudge. Nefericită și oarecum inexplicabilă, ținînd seama de finalul capitolului „Evul Mediu", în care Ruppelt demonstrează pe viu „modul în care au fost «evaluate» multe dintre cele mai bune rapoarte din perioada 1947—1949". E vorba despre raportul unui pilot care a vînat — evident, fără succes — un OZN, lîngă Washington, în noaptea de 18 noiembrie 1949. Să-i dăm cuvîntul autorului :

„Doi ofițeri și un șef de echipaj, un sergent maistru, au confirmat întrutotul raportul pilotului. Ei se aflaseră în zona zborului și observaseră întregul incident.

Serviciul meteorologic, la care s-a făcut apel ca expert în baloane meteorologice, a citit raportul. El a declarat : «În mod sigur, nu e un balon». Dr. Hynek a spus : «Nu există o explicație astronomică». Nu era un alt avion și nu era o halucinație.

Dar Proiectul Grudge avea un răspuns : *era* un balon meteorologic. Nu se dădea nici o explicație faptului că răspunsul serviciului meteorologic fusese întors pe dos cu atîta ușurință.

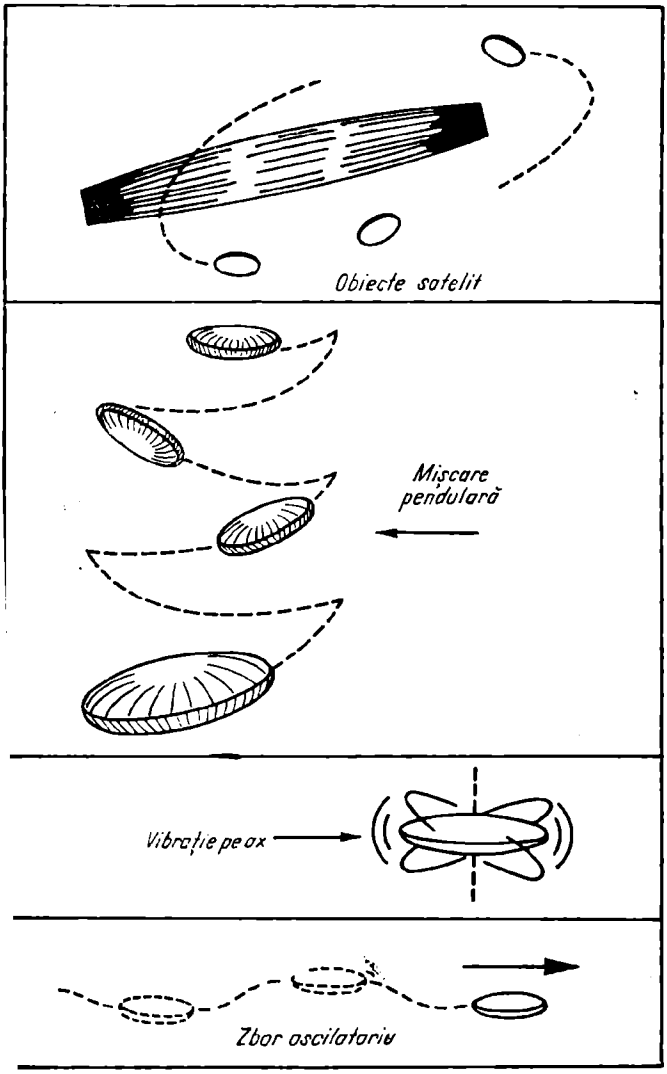

Cîteva mișcări caracteristice OZN-urilor

Exista un răspuns pentru fiecare raport" (21, p. 97).

În materialul prezentat mai tîrziu de Proiectul Blue Book comisiei Robertson, figurau 1 593 de observaţii, selecţionate din cele 4 400 înregistrate între iunie 1947 şi decembrie 1952. De astă dată, procentul „necunoscutelor" era şi mai ridicat : 26,94 la sută. Şi pentru a nu rămîne în sfera abstracţiunilor, vă propunem să facem o tentativă de demontare a mecanismului statistic.

Potrivit lui Ruppelt (21, pp. 276—277), cele 1 593 de observaţii au fost repartizate, procentual, după cum urmează :

Baloane		18,51%
Sigure	1,57%	
Probabile	4,99%	
Posibile	11,95%	
Avioane		11,76%
Sigure	0,98%	
Probabile	7,74%	
Posibile	3,04%	
Corpuri cereşti		14,20%
Sigure	2,79%	
Probabile	4,01%	
Posibile	7,40%	
Altele (Lumini de proiectoare pe nori, păsări, hîrtii duse de vînt, inversiuni, reflectări etc.)		4,21%
Mistificări		1,66%
Rapoarte prezentînd elemente de apreciere insuficiente (În afara rapoartelor eliminate de la început)		22,72%
Necunoscute		26,94%

O primă observaţie se referă la prezenţa, în acest bilanţ, a penultimului capitol. Ruppelt afirmă că rapoartele selecţionate (reamintim : 1 593 din 4 400) erau suficient de precise şi de amănunţite pentru a îngădui un studiu critic temeinic. Această caracterizare se află în contradicţie nu numai de sens, ci şi de termeni cu formula „prezentînd elemente de apreciere insuficiente". Pe de altă parte, neincluderea capitolului într-una dintre cele două mari categorii — identificate

și neidentificate — nu înseamnă că el nu participă la stabilirea procentajului general. Mărirea artificială a bazei de comparație duce la scăderea procentului „necunoscutelor", care, altfel, ar reprezenta nu un sfert, ci o treime din total.

Să reflectăm și asupra clasificării primelor trei capitole. Nu vi se pare că există pericolul unei confuzii între certitudinea naturii obiectelor și certitudinea prezenței lor efective ? N-ar fi fost mai indicat ca procentajul general să exprime și nuanțele calitative ale observațiilor ? Vă propunem să întocmim, împreună, un nou bilanț, care să țină seama de aceste rezerve.

Pentru început, să adiționăm procentele celor trei subîmpărțiri :

Sigure : 1,57% + 0,98% + 2,79%	5,34%
Probabile : 4,99% + 7,74% + 4,01%	16,74%
Posibile : 11,95% + 3,04% + 7,40%	22,39%

Vom avea astfel în față următorul tablou :

Baloane, avioane, corpuri cerești		44,47%
Sigure	5,34%	
Probabile	16,74%	
Posibile	22,39%	
Altele		4,21%
Mistificări		1,66%
Rapoarte prezentînd elemente de apreciere insuficiente		22,72%
Necunoscute		26,94%

Simplificînd, în continuare, să adăugăm procentele capitolelor *Altele* și *Mistificări* celui al subcapitolului *Sigure* :

5,34% + 4,21% + 1,66% = 11,21%.

În acest stadiu, ceea ce ne interesează nu mai este natura particulară a obiectelor, ci categoria din care fac parte. Deci :

Identificate		50,34%
Sigure	11,21%	
Probabile	16,74%	
Posibile	22,39%	
Rapoarte prezentînd elemente de apreciere insuficiente		22,72%
Neidentificate		26,94%

Şi dacă argumentele privind prezenţa nejustificată a penultimului capitol v-au convins, se impune o reevaluare a procentelor, care ne va da bilanţul definitiv :

Identificate		65,11%
Sigure	14,51%	
Probabile	21,67%	
Posibile	28,33%	
Neidentificate		34,89%

Considerînd mai exactă această interpretare a materialului statistic prezentat comisiei Robertson, întrunită între 14 şi 18 ianuarie 1953, vom reveni la procentul de „necunoscute" indicat de Ruppelt, pentru a avea un termen de comparaţie la care s-a ajuns prin metodele obişnuite ale Proiectului Blue Book. Aşadar, pentru perioada iunie 1947—decembrie 1952, 26,94%. În bilanţul anului 1953, „necunoscutele" scad pînă la 8,25% — mai puţin de o treime ! — ca să ajungă, în 1966, la 1,23%.

Această coborîre catastrofală îşi are originea într-o „sugestie" a comisiei Robertson, cuprinsă în capitolul „Program educativ" al raportului său : „«Demistificarea» trebuie să aibă drept scop slăbirea interesului publicului faţă de «farfuriile zburătoare»..." (27, p. 915). Sugestia s-a transformat în ordin, prin promulgarea, în august 1953, a regulamentului 200—2 ; paragraful 2 c precizează : „Eforturile Air Force trebuie să reducă procentajul obiectelor neidentificate la minimum" (27, p. 530). Un alt regulament, JANAP-146, ameninţa cu rigorile legilor militare pe orice membru al forţelor armate care ar fi divulgat „informaţii de importanţă vitală", printre acestea numărîndu-se şi cele privind OZN-urile, specificate la punctul c al listei cu „categoriile de observaţii" (27, p. 532).

Dr. Condon se străduieşte să ne convingă că „demistificarea" urmărea, într-adevăr, numai scopuri educative şi că paragraful 2 c al regulamentului 200—2 constituia doar „o indicaţie corectă dată personalului Air Force de a-şi face treaba cu seriozitate (...) într-un efort de a ajunge la o înţelegere exactă a cît mai multor rapoarte OZN" (27, p. 530). Nu vom deschide

nici un proces de intenție. Dar cum „și-a făcut treaba" personalul Air Force? Iată ce-a declarat dr. Hynek la întîlnirea oficială cu membrii Comitetului Condon: „Ceea ce fusese înregistrat ca «posibil avion» sau «posibil balon» în martie, devenea «avion» sau «balon», cînd se întocmea raportul final, la sfîrșitul anului. Unii dintre sergenții afectați cartierului general al Proiectului Blue Book erau adevărați «maeștri ai posibilului», potrivit lui Hynek, în timp ce alții reflectau o atitudine de «convingere înainte de judecată» și puneau tot ce le era de neînțeles în dosarul «aiurelilor» (...) Folosirea abuzivă a statisticilor nu era un procedeu neobișnuit" (22, p. 59).

Atitudinea dr. Hynek nu este singulară. Un grup de matematicieni de la Universitatea Yale a adus critici aspre statisticilor OZN ale Air Force (4, p. 210). Iar dr. McDonald, după un studiu atent și îndelungat al dosarelor Proiectului Blue Book, a declarat, într-o conferință ținută la reuniunea anuală a Societății americane a directorilor de ziare, din 22 aprilie 1967: „«Explicațiile» cele mai violent lipsite de orice caracter științific au fost atribuite unor observații importante. Obiecte neavînd nici cea mai mică asemănare cu creaturile cu pene au fost botezate «păsări» și se pot găsi în dosarele Proiectului cîteva «balcane» care se numără printre fenomenele cele mai improbabile care au figurat vreodată în istoria aerostaticii. Eticheta «astronomic» a fost lipită pe cazuri care nu țin de astronomie mai mult decît de ornitologie și așa mai departe. Prin hotărîrea oficerilor Proiectului, lipsiți de o formație științifică, «procentajul obiectelor neidentificate» a fost mereu «redus la minimum»" (15, p. 7).

Am văzut, pînă acum, care au fost procedeele folosite față de rapoartele OZN. Se pare că nici autorii lor nu s-au bucurat, uneori, de un tratament mai bun. Iată două exemple edificatoare.

La 19—20 iulie 1952, deasupra Washingtonului, capitala Statelor Unite, au apărut, în cîteva rînduri, OZN-uri observate vizual și pe ecranele radar. E un caz celebru în istoria fenomenului, datorită și controverselor pe care le vom prezenta la timpul potrivit. Deocamdată ne interesează un singur aspect: după

cîteva zile de la efectuarea observației, operatorii din turnul de control al bazei Air Force Andrews au declarat că fuseseră surescitați și confundaseră o stea extrem de strălucitoare cu o sferă portocalie. Într-o paranteză, Ruppelt menționează că radariștii fuseseră un pic „convinși" să facă această rectificare (21, p. 224).

La 17 aprilie 1966, ora 5 dimineața, Dale Spaur și W.L.Neff, ofițeri de poliție din comitatul Portage, Ohio, au văzut apărînd deasupra unei coline împădurite un mare obiect luminos, care veni pînă deasupra lor, plană un timp și se îndepărtă, oprindu-se la mică distanță. Raportînd evenimentul prin radio, ei primiră ordinul de a păstra contactul pînă la sosirea unei mașini cu echipament fotografic adecvat. OZN-ul porni de-a lungul șoselei 14, urmat de automobilul lui Spaur și Neff. Un alt ofițer de poliție, Wayne Huston, din Palestine, Ohio, interceptă comunicarea prin radio și se alătură acestei vînători, care dură aproape o oră și jumătate, de-a lungul a peste 110 km, terminîndu-se la Conway, Pennsylvania. Acolo, agentul poliției locale Frank Panzanella fu al patrulea martor al fazei finale : OZN-ul țîșni vertical în văzduh și dispăru.

Potrivit depozițiilor, obiectul circular avea cam 12 metri diametru, răspîndea o lumină strălucitoare și părea să aibă pe partea superioară ceva ca un plan de derivă. Din partea inferioară pornea o lumină conică, difuză. Altitudinea lui varia de la circa 100 m la circa 600 de m. Se deplasa dintr-o parte într-alta a șoselei, făcînd mișcări ciudate, de necomparat cu cele ale oricărui obiect cunoscut...

...în afară de satelitul Echo și de planeta Venus, dacă acceptăm explicația pe care i-a dat-o maiorul Quintanilla lui Spaur, într-o discuție telefonică de patru minute. Și lucrurile s-ar fi oprit aici, dacă interesul stîrnit pe plan local nu l-ar fi determinat pe William Stanton, reprezentantul statului Ohio în Congres, să ceară Proiectului Blue Book o anchetă veritabilă. De astă dată, convorbirea lui Quintanilla cu ofițerii de poliție a fost înregistrată pe bandă. McDonald o caracterizează astfel : „...ascultînd cu atenție această înregistrare, pot spune în rezumat că era o tentativă de inti-

Forma OZN	Suprafață inferioară	Vedere sub un anumit unghi	Vedere laterală
Disc plat		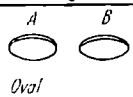 Oval	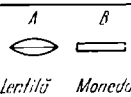 Lentilă Monedă
Disc cu cupolă		Pălărie	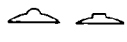 Cască
Disc cu inel	Oval cu aripi	Diamant	Tip Saturn
Disc emisferic		Parașută	Ciupercă Jumătate de lună
Sferă turtită			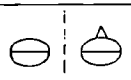 Cu vîrf
Formă sferică	Bilă metalică	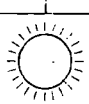 Glob de lumină strălucitoare	
Eliptică	Minge de rugby-oc		
Triunghiulară			Lucioasă
Cilindrică	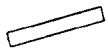	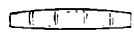 Țigară	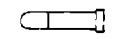 Carlig
Doar o sursă de lumină	Ca o stea sau ca o planetă		

Principalele tipuri de OZN

midare cam brutală, prin care maiorul Quintanilla voia să-i facă pe ofiţerii de poliţie să spună că nu văzuseră nimic altceva decît Echo şi Venus. Dar ei nu s-au lăsat constrînşi" (15, p. 55).

Aşadar, o rectificare după ce martorii au fost „un pic convinşi" şi „o tentativă de intimidare cam brutală". Dacă adăugăm revelaţiile lui Hynek şi McDonald despre metodele de lucru ale Proiectului Blue Book, scopurile educative şi indicaţia corectă la care se referă Condon apar într-o lumină cam bizară. Dar poate că nu numai drumul spre iad e pavat cu bune intenţii.

4
Ce înseamnă „identificat"?

Cu toate ciudățeniile lui — apariție, formă, dimensiuni, luminozitate, mișcare, dispariție — obiectul de la 17 aprilie 1966 a rămas în dosarele Proiectului Blue Book cu mențiunea „identificat". McDonald, Hynek, NICAP* și ziarul „Record Courier" din Ravenna, Ohio, care publicase un mare reportaj despre incident, au atras zadarnic în repetate rînduri atenția că : 1. urmărirea a durat mai mult decît îi este necesar satelitului Echo ca să traverseze întreaga boltă cerească și 2. Venus se ridica la *sud-est*, iar obiectul luminos venea dinspre *nord-vest*, urmărit de mașina lui Spaur și Neff. Ca să nu mai vorbim despre ascensiunea verticală extrem de rapidă de la sfîrșit.

Acesta nu e nici pe departe singurul caz în care „maeștrii posibilului" au dat explicații imposibile. Menținîndu-ne la aceeași categorie de martori, să vedem ce s-a întîmplat în apropiere de Red Bluff, California, la 13 august 1960.

* National Investigations Committee on Aerial Phenomena (Comitetul național de cercetări asupra fenomenelor aeriene), organizație particulară de studiu al OZN-urilor.

Ofițerii poliției rutiere C.A. Carson și S. Scott se aflau pe un drum lăturalnic, la orele 23,50, cînd au văzut ceea ce părea a fi un avion gata să se prăbușească. Oprind mașina și sărind afară, ca să dea eventual ajutor, au încremenit : „avionul" se oprise brusc din picaj, urcase la 100—200 m și rămăsese nemișcat. După cîteva clipe, s-a apropiat de ei și a stopat din nou. Era lung cam de 30 m și avea la extremități faruri enorme (potrivit lui Carson, circa 1,80 m diametru), care măturau terenul cu fîșii imense de lumină roșie. Cînd a pornit încet spre est, polițiștii l-au urmat. După un timp, dinspre sud s-a apropiat de el un obiect similar. Au planat alături, apoi s-au oprit, emițînd din cînd în cînd radiația roșie. În final, au dispărut amîndouă spre est.

Observația a durat, în total, cam 2 ore și un sfert. De menționat că primul obiect a fost observat de încă doi ofițeri de poliție și de gardianul închisorii. Radarul de la baza locală Air Force a confirmat prezența OZN-ului, la cererea biroului șerifului comitatului Tehama. A doua zi, însă, Carson și Scott au fost informați că pe ecran nu s-a văzut nimic și că nu pot sta de vorbă cu operatorul de serviciu în timpul incidentului.

Explicația Proiectului Blue Book : „o refracție a planetei Marte și două stele strălucitoare, Aldebaran și Betelgeuse". Dar nici unul dintre cele trei corpuri cerești nu era deasupra orizontului, în momentul începerii observației (Marte apusese cam de un ceas, iar Aldebaran și Betelgeuse aveau să răsară la orele 1 și, respectiv, 3). Aflînd asta, Blue Book a reacționat prompt : „planeta Marte și steaua Capella constituie cele mai probabile explicații". Capella putea fi văzută, într-adevăr, puțin deasupra orizontului, dar nimic nu îndreptățea confundarea ei cu unul și apoi două obiecte elipsoidale, efectuînd toată gama de manevre descrisă mai sus. Și, apoi, OZN-urile au dispărut sub linia orizontului estic într-un moment cînd Capella se înălțase cam la 35 de grade !...

Cele două cazuri pe care le-am relatat datează din al doilea deceniu de existență a comisiei OZN Air

Force. Dar asemenea „identificări" pot fi întîlnite și în dosarele mai vechi.

În dimineața zilei de 8 martie 1950, la Dayton, Ohio, pilotul și copilotul unui avion al societății TWA înștiințează turnul de control al aerodromului municipal că văd planînd, spre sud-est, o lumină strălucitoare. Observatorii o zăriseră deja și dăduseră alarma. Două F-51 decolează, fiind ghidate de operatorul radar spre țintă. În acest timp, spune Ruppelt, „Personalul ATIC se năpusti afară și ea era într-adevăr acolo — o lumină extrem de strălucitoare, mult mai strălucitoare și mai mare ca o stea. Orice ar fi fost, se afla foarte sus, căci norii groși din straturile superioare o mascau din cînd în cînd" (21, p. 104). Urcînd, cei doi piloți descoperă, la rîndul lor, obiectul, dar intră în nori, la 4 500 de metri, și-l pierd din vedere, cu toate că radarul păstrează contactul.

Chiar în aceeași după-amiază, la ATIC se ține o conferință, la care nu participă nici piloții, nici operatorul radar. Se decide, în unanimitate, că lumina strălucitoare a fost planeta Venus, care e, cîteodată, vizibilă în plină zi ; printr-o neplăcută coincidență, radarul a contactat un nor încărcat cu gheață.

După doi ani, Ruppelt, devenit șef al comisiei OZN a Air Force, s-a întîlnit cu operatorul radar, care „dorea să cunoască explicația dată incidentului" (!) și a protestat vehement aflînd-o. El a precizat că norii încărcați cu gheață apar pe ecranul radarului ca o pată neclară și de intensitate variabilă, în timp ce semnalul înregistrat la 8 martie 1950 era „o reflecție reală, solidă (...) produsă de un obiect real, solid". Mai mult încă, acest obiect urca, iar „norii încărcați cu gheață nu urcă".

Și pilotul unuia dintre avioanele F-51 a respins explicația oficială, arătînd că „în timp ce urca cu avionul său, lumina a început să capete o formă ; era în mod distinct rotundă", și că OZN-ul părea „enorm și metalic" (21, p. 106). Pe deasupra, a doua zi, în același punct al cerului, nu se vedea nimic. Aceste elemente sînt, evident, incompatibile cu ipoteza Venus.

O ultimă mențiune : incidentul s-a petrecut chiar deasupra localității unde își avea sediul comisia OZN.

Dacă în astfel de condiții excepționale membrilor comisiei nu le-a dat prin gînd să stea de vorbă pe-ndelete cu principalii martori, aflați la îndemînă, putem să ne întrebăm cum procedau cînd rapoartele soseau din celălalt capăt al Statelor Unite, sau de la bazele americane din străinătate.

„Identificatele" de pînă acum nu figurează în Raportul Condon — care, în principiu, n-ar fi trebuit să conțină nici un caz socotit rezolvat de Air Force, atîta vreme cît în martie 1967 existau 676 de cazuri neexplicate. Totuși, în diferite secțiuni și capitole ale raportului întîlnim numeroase re-identificări, unele constînd în simpla însușire a concluziilor Proiectului Blue Book, altele într-o nouă prezentare a materialului existent, ajungîndu-se la aceeași interpretare finală.

Unul dintre cele mai celebre cazuri din istoria fenomenului este relatat astfel de dr. Condon, în capitolul din Raport intitulat „OZN-uri: 1947—1968": „La 24 iulie 1948, un DC-3 al Companiei Eastern Airlines, pilotat de Clarence S. Chiles și John B. Whitted, făcea o cursă obișnuită între Houston, Texas, și Atlanta, Georgia. La 2,45 a.m., piloții au văzut o lumină strălucitoare, drept în față, zburînd cu mare iuțeală spre ei. Au virat spre stînga, pentru a evita ciocnirea. Privind înapoi, au văzut OZN-ul dispărînd într-un urcuș abrupt. Piloții l-au descris ca un fuselaj de B-29, fără aripi și au spus că partea laterală emitea o puternică lumină albastră. Două alte rapoarte din aceeași zonă și aceeași perioadă au făcut o descriere asemănătoare" (27, p. 505). În mod fatal succintă, relatarea omite totuși cîteva amănunte indispensabile înțelegerii exacte a cazului: obiectul, în formă de țigară, avea două rînduri de hublouri, lăsa în urmă un siaj incandescent și a făcut să se clatine avionul, în momentul în care l-a depășit.

Dr. Condon nu dă nici o explicație, lăsînd această sarcină ingrată în seama colaboratorului său, dr. William K. Hartmann, care nu se obosește nici el prea mult, reluînd interpretarea mai veche a dr. Donald H. Menzel, fost director al observatorului astronomic al Colegiului Harvard: obiectul văzut de Chiles și Whitted era un bolid din roiul Delta Aquarius (16). „Investigatorul

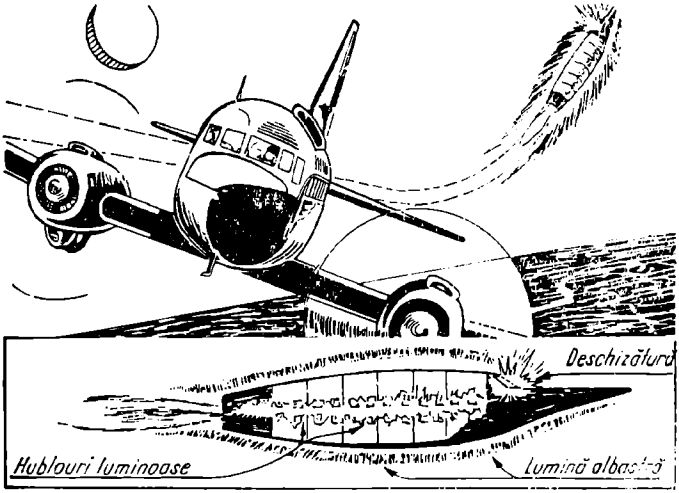

Cazul Chiles-Whitted

— conchide dr. Hartmann — se află în fața posibilității întru totul acceptabile ca Chiles și Whitted, suferind de «airship effect» (efectul zborului) să fi fost surescitați și să interpreteze greșit — drept un obiect în formă de țigară, cu ferestre și flăcări — exact o fracțiune de observație a unui bolid spectacular..." (27, p. 581).

Ați observat, desigur, că se trece sub tăcere atît clătinarea avionului în momentul încrucișării cît și, mai ales, „urcușul abrupt" din finalul observației, care infirmă categoric ipoteza bolidului. Cît despre originea prezumată a acestuia, se cere opinia unui specialist. Să-i dăm deci cuvîntul dr. McDonald, în calitatea lui de profesor la Institutul de fizică atmosferică al Universității din Arizona :

„Mai întîi, puține roiuri cuprind meteoriți destul de mari pentru a intra în clasa bolizilor (...) și Delta Aquarizilor nu se numără printre roiurile prezentînd această caracteristică. E și mai surprinzător însă că Menzel a omis în mod evident să-și verifice calculele cu privire la poziția radiantului roiului, căci, dacă ar fi

făcut asta, ar fi descoperit că radiantul Delta Aquarizilor se afla în punctul său culminant la aproximativ 40° deasupra orizontului *sudic*, în timp ce avionul DC-3 se îndrepta spre nord-est *. Dacă Chiles şi Whitted ar fi văzut un meteorit din Aquarizi *în faţa lor*, el ar fi părut că se mişcă oarecum în aceeaşi direcţie cu avionul ; or, toate rapoartele, inclusiv versiunea lui Menzel, descriu enormul obiect strălucitor îndreptîndu-se spre avion ! În explicaţia lui Menzel — un meteorit din Aquarizi — există deci o eroare bine stabilită de 180°" (15, p. 20).

Cîteva cuvinte şi despre explicaţia adiţională a dr. Hartmann. Presupunînd că doi piloţi cu vechi state de serviciu (Chiles: 8 500 ore de zbor), participanţi la cel de-al doilea război mondial, ar fi putut suferi simultan de „airship effect" ne întrebăm dacă acelaşi lucru s-a petrecut şi cu ceilalţi observatori amintiţi de dr. Condon — mai ales că unii, cei de la Robbins Field, lîngă Macon, Georgia, se aflau *pe sol !*...

Am ajuns astfel la ceea ce ni se pare a fi poate principala carenţă a Raportului Condon : studierea cazurilor ca nişte incidente izolate, desprinse din contextul lor şi din contextul general al fenomenului OZN. Luată în sine, observaţia lui Chiles şi Whitted poate fi atribuită, la urma urmei, unei „interpretări greşite" (mai ales dacă i se omit particularităţile). Dar tipul de obiect descris de cei doi piloţi apare, în nenumărate alte cazuri, uneori cu similitudini izbitoare. Nu avem decît dificultatea alegerii :

— 1 august 1946. Relatează căpitanul Jack Puckett : „Făceam un zbor de rutină de la Langley Field, Virginia, la McDill Field, Tampa, Florida. Pe la ora 6 p.m., cînd zburam cu avionul C-47 la o altitudine de 1 200 m, la nord-est de Tampa, am observat ceea ce mi s-a părut a fi o stea căzătoare spre sud-vest, deasupra Oceanul Atlantic. Copilotul meu, locotenentul Henry

* Meteoriţii care dau naştere, la trecerea prin atmosferă, fenomenelor luminoase numite meteori, sînt grupaţi în roiuri. Datorită efectului perspectivei, ei par să pornească dintr-un punct al cerului numit radiant. Radiantul roiului în cauză coincide cu steaua Delta Aquarius.

F. Glass, şi inginerul de bord au observat şi ei acest obiect, în acelaşi timp. El a continuat să înainteze spre noi pe o rută de ciocnire, exact la altitudinea noastră. La aproximativ 1 000 de yarzi şi-a schimbat direcţia, întretăindu-ne drumul. L-am văzut ca un corp alungit, cilindric, de circa două ori mai mare ca un B-29, cu hublouri luminoase". OZN-ul părea propulsat de rachete, lăsînd în urmă o dîră de „foc" avînd cam jumătate din lungimea lui (29, p. 23).

— 30 iunie 1947. Cazul „Llandovery Castle" (4, p. 23—24).

— 20 iulie 1948. Haga, Olanda. Un aparat fără aripi şi cu „două etaje" (două rînduri de hublouri) a trecut la mare înălţime şi cu o viteză fantastică pe deasupra oraşului (10, p. 17).

— 15 octombrie 1948. Japonia. Echipajul unui avion de intercepţie F-61 înregistrează pe ecranul radarului de bord şi apoi vede un OZN „ca un glonţ de puşcă", lung de 6—9 metri, care accelerează de la 200 la 1 200 de mile pe oră (21, p. 68).

— 1 ianuarie 1949. Tom Rush, din Jackson, Alabama, a văzut un obiect în formă de ţigară, în timp ce se apropia de aeroportul Dixie. Obiectul a trecut prin faţa avionului său, a accelerat brusc şi a dispărut (29, p. 34).

— august 1949. Observaţia astronomului Clyde Tombaugh (4, pp. 35—36).

— 24 iunie 1950. Deşertul Californiei. Un avion al Companiei „United Airlines", pilotat de David Stewart, a fost urmărit pe o distanţă de 20 de mile de un obiect în formă de ţigară (29, p. 34).

În aceeaşi zi, în apropiere de Daggett, California, un obiect asemănător (sau poate acelaşi) a fost văzut de pilotul şi echipajul unui avion de transport al marinei militare (29, p. 131).

— 19 februarie 1951. Relatează căpitanul Jack Bicknell, pilotul unui avion al Companiei East African Airways : „La 7,20 a.m. ofiţerul radio (D. W. Merrifield) mi-a atras atenţia asupra unui obiect strălucitor, asemănător cu o stea albă, care stătea nemişcat cam la 3 000 m deasupra muntelui Kilimangiaro (...). În acelaşi

timp, am primit un mesaj radio de la Eastleigh (...) ne cerea să verificăm dacă nu e un balon meteorologic. L-am examinat mai multe minute prin binoclu (...) am văzut un obiect metalic, în formă de glonț, care părea să aibă peste 60 m lungime (...). Impresia mea este că era în mod sigur un aparat de zbor de un gen aparte" (29, p. 124).

— 26 iulie 1952. Palat, Algeria. La orele 22,45 un obiect luminos a apărut în văzduh, spre sud-est. Forma lui de țigară s-a precizat în timp ce se apropia. Traversînd cerul, a dispărut spre nord-vest. Observatori : patru meteorologi (17, p. 127).

— 26 octombrie 1952. Marignane, Franța (17, pp. 181—190, 4, pp. 84—85).

— 17 septembrie 1954. Roma, Italia. Începînd de la orele 16,45 un mare număr de oameni din oraș și din împrejurimi au urmărit evoluția unui obiect în formă de „jumătate de țigară", care staționa la o înălțime de 1 200 m. Cînd se deplasa, cu o viteză de 260—280 km/h, o dîră scurtă de fum luminos ieșea din capătul din spate. La orele 18,28, OZN-ul, urmărit timp de 20 de minute și de radarul de la Pratica di Mare (30 km de Roma), s-a îndepărtat rapid spre nord-vest. Peste două zile, locotenentul Bruno Giustiniani, din comandamentul militar al aeroportului Ciampino (17 km de Roma) a declarat ziariștilor : „Faptul este incontestabil și totodată inexplicabil. Obiectul străin (pentru a-i da un nume) era capabil să se deplaseze rapid și să rămînă multe minute într-o imobilitate absolută. Răspîndea o lumină argintie, foarte strălucitoare. Este tot ce se poate spune despre el" (18, pp. 69—70).

— 1 noiembrie 1955. Observația astronomului Frank Halstead (4, pp. 30—34).

— 2 noiembrie 1957. Levelland, Texas (4, p. 24).

— 2 aprilie 1958. Columbus, Ohio. Un obiect în formă de țigară, cu un lung șir de „hublouri sau ferestre" (29, p. 147).

— 18 mai 1960. Wellington, Noua Zeelandă. Un obiect în formă de țigară, care avea „hublouri" (29, p. 147).

— 22 noiembrie 1961. Melvin C. Vagle jr., inginer metalurgist din Minneapolis și soția sa se aflau pe autostrada 81, în apropiere de Grafton, Dakota de Nord, cînd au văzut un obiect în formă de țigară planînd, înclinat în unghi ascuțit, deasupra unui cîmp arat. La capătul de jos avea o lumină albă, strălucind intermitent, iar la cel de sus o lumină roșie statornică. De-a lungul fuselajului, un șir de orificii pătrate, iluminate alb-gălbui (29, p. 54).

— august 1964. Relatează Mihailo Oleinik : „În satul Borovenki, din regiunea Lugansk (U.R.S.S.), am văzut, în luna august 1964, pe la orele 24, un obiect cilindric, de trei ori mai mare ca un avion. Zbura de la sud la nord, mai întîi paralel cu suprafața pămîntului, la o înălțime de 1 000 m ; apoi, înclinat în unghi de 60°, a pornit în sus. Culoarea lui era galbenă. Se auzea un zumzet. Dinspre coadă țîșneau limbi enorme de flăcări. Viteza era cam ca a unui avion cu reacție" (95).

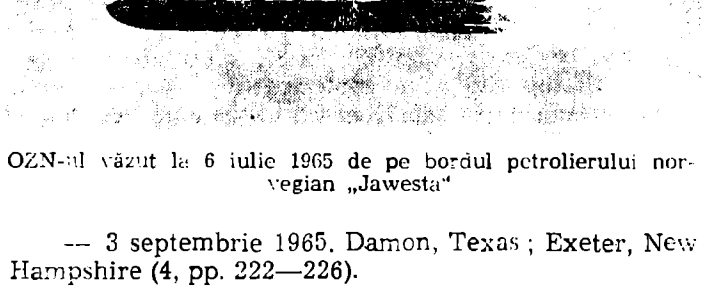

OZN-ul văzut la 6 iulie 1965 de pe bordul petrolierului norvegian „Jawesta"

— 3 septembrie 1965. Damon, Texas ; Exeter, New Hampshire (4, pp. 222—226).

— 6 iulie 1965. Oceanul Atlantic (24 40' latitudine nord și 41°15' longitudine vest). Mai mulți membri ai echipajului petrolierului norvegian „Jawesta" au văzut un obiect de mari dimensiuni ieșind din ocean și trecînd foarte aproape de vas. „Forma lui semăna cu aceea a unei țigări și am observat un șir de deschizături prin care țîșnea o lumină galben-portocalie, a declarat primul ofițer, Torgrim Lien. Aparatul nu avea urme de aripi

sau de ampenaj. O coadă de foc albăstriu, mai îngustă în locul de unde ieșea, se lățea în spatele obiectului".

— 21 noiembrie 1967. Relatează Marin V. David, din comuna Poenarii-Burchii, județul Prahova : „Vă comunic că am observat, la 21. XI. a.c., la orele 16,40, în direcția sud-vest, un obiect lung de 2 metri *, de forma unui sul și de culoarea flăcării de foc ; sta pe loc la altitudinea de circa 20—30 km, după vreo 10 minute s-a ridicat oblic în sus, făcînd o coadă de 7—8 m de culoare albă ; deplasîndu-se în direcția nord-vest, lungindu-și coada de circa 12—15 m, din nou de culoarea focului ; am observat că avea un cap de culoare închisă, dar nu am distins forma, deoarece se depărtase, se deplasa cu viteza unui avion de transport, nu prea iute" (55).

— 26 aprilie 1969. Bruxelles, Belgia. Doi martori au văzut, la orele 22,50, un obiect în formă de țigară, albastru închis, cu „hublouri". Zbura fără zgomot, cu regularitate și încet. Direcția orizontală. Mărimea aparentă, 6 cm.

Ajunși la capătul acestei selecții parcimonioase — și să nu uităm OZN-urile în formă de țigară din secolul trecut și mai dinainte ! — putem, desigur, să considerăm că toți autorii relatărilor de mai sus, printre care se numără astronomi, meteorologi, piloți militari și civili, operatori radar, marinari, ingineri etc., suferind sau nu de „airship effect", au confundat niște meteoriți mai mult sau mai puțin banali cu tot atîtea obiecte insolite. Din păcate pentru liniștea noastră sufletească, meteoriții nu urmăresc avioanele, nu-și schimbă direcția, nu accelerează, nu staționează în văzduh — în general, au cu totul altă comportare decît „țigările" a căror raritate, după 1946, e totuși foarte relativă, în ciuda afirmației lui Frank Edwards (4, p. 23).

Capitolul „OZN-uri : 1946—1968" prezintă și alte cazuri socotite identificate de Air Force, ceea ce ni se pare firesc pentru o trecere în revistă. Mai puțin firească este însă prezența unor asemenea cazuri în capitolele de analiză la obiect, de vreme ce *se reiau, pur și simplu, concluziile stabilite cu mulți ani în urmă.*

* Evident, mărimea aparentă.

Despre obiectul văzut de doi piloți la Odessa, Washington (10 decembrie 1952), se spune, de pildă, că era un balon meteorologic (27, p. 141), iar despre ecourile radar înregistrate în Canal Zone (25 noiembrie 1952), că se datorau condițiilor atmosferice (27, p. 170). Este exact ceea ce aflasem din rapoartele 9 și 10 ale Proiectului Blue Book date, în sfîrșit, publicității în iunie 1968 (30, p. 186 și, respectiv, 170).

Nu știm dacă cele două concluzii sînt sau nu îndreptățite. În legătură cu o a treia re-identificare dispunem însă de o opinie mai mult decît autorizată.

La 4 noiembrie 1957, doi observatori din turnul de control al bazei Air Force Kirtland, Albuquerque, New Mexico, au văzut, la orele 23, prin binocluri, un obiect întunecat, cu o lumină albă dedesubt, avînd „forma părții din spate a unui automobil". OZN-ul a coborît pînă la 200 de picioare (60 m) de sol, dispărînd îndărătul unui zid, într-o zonă foarte limitată, perfect vizibilă din turnul de control, după care s-a ridicat brusc, într-un unghi foarte ascuțit și a dispărut. A fost observat vizual cam 6 minute, jumătate din acest timp prin binocluri, traiectoria lui fiind urmărită de amîndoi observatorii și, parțial, de radar.

Iată concluzia raportului întocmit de investigatorul Air Force: „Cei doi observatori sînt specialiști în supravegherea rutelor aeriene, avînd o experiență de 23 de ani, amîndoi erau de serviciu în turnul de control al bazei, în timpul observației — amîndoi par indivizi maturi și foarte echilibrați, cu o inteligență mult peste medie și temperamental foarte potriviți cu munca de operatori în turnul de control. Deși dispuși să colaboreze și să răspundă la orice întrebare, amîndoi par să fie ușor stingheriți că nu pot să identifice sau să explice obiectul pe care sînt ferm convinși că l-au văzut. Opinia investigatorului este că amîndoi sînt întru totul competenți și demni de încredere". Reproducînd această concluzie în adresa sa către simpozionul din 26 decembrie 1969 al Asociației americane pentru progresul științei, dr. J. Allen Hynek continuă:

„Proiectul Blue Book invocă următoarele motive specifice pentru a explica acest raport ca și cum s-ar referi la un avion :

1. Observatorii sînt considerați competenți și demni de încredere și opinia investigatorului este că *au văzut* un obiect pe care nu-l pot identifica.

2. Obiectul a fost urmărit pe ecranul radarului de un operator competent.

3. Obiectul nu se supune criteriilor identificării cu orice alte fenomene.

Așadar, mărturiile erau consistente, operatorul radar — competent, obiectul de neidentificat cu orice alt fenomen și, prin urmare, obiectul trebuia să fie un avion" (67).

Ironia finală se adresează, probabil, nu numai Proiectului Blue Book, ci și Raportului Condon, care, reluînd „analiza" Air Force, conchide : „Se pare că nu există motive de îndoială în legătură cu acuratețea acestei analize" (27, p. 143).

Ultimul caz din această categorie pe care-l vom aborda este, de fapt, un conglomerat de observații efectuate deasupra Washingtonului, la 19—20 și 26 iulie 1952. Întrucît Edwards se oprește doar asupra ciudatului episod al fragmentului desprins dintr-un OZN cu o salvă de mitralieră (4, pp. 66—73), vă vom oferi elementele necesare înțelegerii controversei strict științifice suscitate de „identificarea" operată de Blue Book și sancționată de Proiectul Colorado.

În noaptea de 19 iulie, la orele 11,40, două radare ale Aeroportului Național Washington au semnalat prezența a opt ținte neidentificate, la est și sud de Andrews A.F.B. Zburînd cu 160—200 km/h, ele au accelerat brusc pînă la „viteze fantastic de mari" și au părăsit zona. Echipajele mai multor avioane de pasageri au văzut lumini neidentificate, în același loc unde fuseseră semnalate țintele. Prima observație de acest fel a avut loc puțin după miezul nopții. A doua, circa două ore mai tîrziu, cînd un pilot a chemat turnul de control, raportînd că e urmărit de o lumină ciudată. Cele două radare au descoperit ținta în punctul indicat.

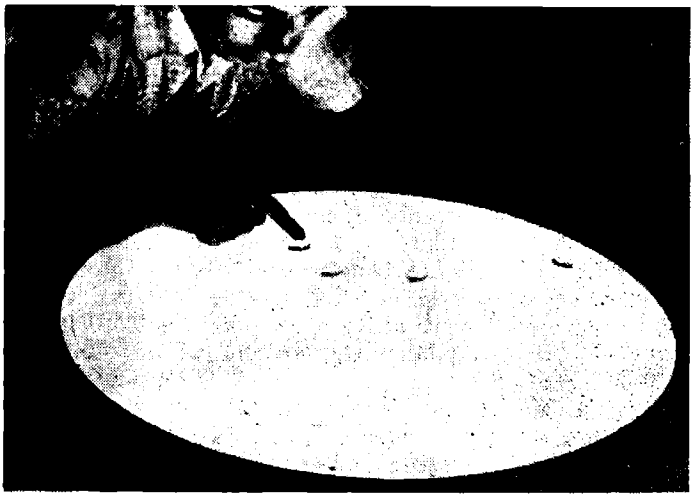

Un operator radar studiază poziția OZN-urilor care au evoluat deasupra Washingtonului, la 19—20 iulie 1952

La un moment dat, radarele de la Aeroportul Național și cel de la Andrews A.F.B. au „prins" simultan o țintă, la trei mile nord de Riversdale Radio. Cei trei operatori și-au schimbat impresiile timp de treizeci de secunde prin intercom, pînă ce ținta a dispărut brusc de pe cele trei ecrane.

Spre dimineață, cei de la Aeroportul Național au chemat turnul de control de la Andrews A.F.B. ca să le spună că o țintă radar se află chiar deasupra stației de radio a bazei. Privind într-acolo, operatorii din turn au văzut „o imensă sferă roșie-portocalie".

Avioanele de interceptie, chemate prin radio în repetate rînduri, au venit abia în zori. Dar țintele radar și luminile dispăruseră de pe ecrane și din văzduh.

La 26 iulie a avut loc aproape o repetare a evenimentelor din 19—20. Ruppelt descrie „ziua confuziei", care a urmat acestei noi sfidări a Air Force — și a inteligenței umane : „Era un maximum de flecăreală și un minimum de acțiune. Toată lumea era de acord

că amîndouă observațiile trebuie să fie cercetate temeinic, dar nimeni nu mișca un deget" (21, p. 221). Incertitudinea a durat pînă la 29 iulie, cînd generalul John Samford, directorul Serviciului de informații al Air Force, a hotărît să țină o conferință de presă. Generalul s-a strecurat printre întrebările ziariștilor cu abilitatea pregătirii și funcției sale. Iar cînd s-a ajuns la problema cea mai spinoasă, natura semnalelor înregistrate pe ecranele radar, i-a dat cuvîntul unui specialist, căpitanul Roy James. Acesta „sosise la Washington chiar în dimineața aceea și nu știa, despre cele întîmplate, mult mai mult decît citise în rapoarte". Totuși, și-a făcut datoria : „Răspunsurile căpitanului James despre posibilitatea ca semnalele radar să fie pricinuite de inversiuni de temperatură * au fost interpretate de presă ca și cum acesta ar fi fost răspunsul Air Force, cu toate că observațiile gemene au rămas pînă astăzi socotite ca necunoscute" (21, pp. 223—224).

Opinia lui Ruppelt este deci categorică — și nu e de mirare. El a avut răgazul necesar pentru a studia temeinic cele două serii de observații, în contextul intensei activități OZN existente în zona Washingtonului înainte, în timpul și după evenimentele din iulie 1952. De altfel, fostul șef al Proiectului Blue Book se referă la explicația colegului său, precizînd : „În fiecare noapte în care a avut loc o observație, a fost o inversiune de temperatură, dar niciodată atît de intensă încît să afecteze radarul (...) În fiecare caz, am controlat intensitatea inversiunii după metodele folosite de Centrul

* În mod normal, temperatura și umiditatea scad, pe măsură ce crește altitudinea. Cîteodată, însă, la anumite niveluri, ele cresc. Aceste straturi de aer cald și umed, numite și straturi de inversiune, pot devia o parte din undele radar, făcîndu-le să se reflecte pe sol la o depărtare de cîțiva kilometri de stația emițătoare. Și cum straturile pot să se deplaseze, pe ecranele radar pot apărea ecouri iluzorii, deplasîndu-se foarte rapid, sau alte fenomene ciudate.

Inversiunile de temperatură au fost invocate, deseori, ca explicații ale unor „OZN-uri" înregistrate pe ecranele radar. Ele sînt generate însă de condiții atmosferice foarte exacte, care n-au fost întrunite în multe cazuri „identificate" sub această etichetă, după cum vom vedea curînd.

meteorologic al Comandamentului apărării aeriene". Iar mai departe, invocă un argument care ni se pare de același calibru : „Dar factorul cel mai important, care pledează *pentru*, este calitatea celor implicați, buni specialiști radar, oameni care răspund de vieți omenești. În fiecare zi, ei își folosesc radarul pentru a aduce mii de călători pe Aeroportul Național din Washington și, avînd o asemenea responsabilitate, ei trebuie să știe să deosebească un ecou real de un ecou datorat condițiilor atmosferice" (21, p. 226).

Aceste rînduri au apărut în 1956, cînd căpitanul în rezervă Edward J. Ruppelt nu mai era obligat să se identifice cu punctul de vedere oficial. Sau poate că acest punct de vedere s-a schimbat mai tîrziu, cu prilejul reexaminării din 1966 a cazului, amintită în treacăt de McDonald (78). Adevărul e greu de stabilit, mai ales că observațiile din 19—20 și 26 iulie nu figurează în Raportul nr. 8 al Proiectului Blue Book, care acoperă perioada mai—septembrie 1952. Oricum, Comitetul Condon a primit dosarul cu concluzia „propagare anormală a undelor radar, din cauza inversiunilor de temperatură". Ce a urmat ?

Vom recurge la relatarea dr. David R. Saunders, cu care am făcut cunoștință în primul capitol :

„La 2 decembrie 1966, Wertheimer (dr. Michael M. Wertheimer, psiholog experimental — n.n.) a plecat la Washington pentru a cerceta o serie de observații efectuate în luna iulie 1952 deasupra capitalei țării (...) El a consacrat trei zile discutării observațiilor cu principalii martori. Potrivit acestora, obiectele păreau «un roi de țînțari», uneori planînd, alteori deplasîndu-se cu peste 7 000 de mile pe oră.

Wertheimer a stat de vorbă cu Howard Cocklin, asistent al șefului turnului de control al traficului aerian de la Aeroportul Național, care era de serviciu cînd au apărut OZN-urile. Cocklin l-a asigurat pe Wertheimer că toate observațiile au fost făcute de operatori radar sau piloți cu experiență. El a descris obiectele ca niște «farfurii» sau «țigări», de culoare gri-verde, cu o lumină la bază (mărimea și distanța n-au putut fi determinate).

Un operator radar l-a dus pe Wertheimer în turnul de control și i-a explicat cum poate să identifice un tehnician experimentat un obiect care apare pe ecran. După mai multe exerciții practice, Wertheimer a descoperit că poate și el să observe un obiect pe ecranul radarului și să-l urmărească în văzduh.

Efectiv toți martorii cu care a discutat Wertheimer n-au fost de acord cu explicația lui Samford despre inversiunile de temperatură, precizînd că unui operator experimentat nu-i e greu să identifice o inversiune de temperatură. Ei au respins, de asemenea, ideea că obiectele ar fi putut să fie avioane zburînd în formație.

Concluzia personală a lui Wertheimer a fost că observațiile nu pot fi explicate" (22, pp. 72—73).

Saunders revine asupra cazului, spre sfîrșitul cărții :

„Reacția imediată a lui Mike (Wertheimer — n.n.) la această călătorie a fost uimirea că martorii retrăiau efectiv experiența (chiar fără ajutorul hipnozei) după 15 ani. Aceasta demonstrează cît de încordată fusese situația, chiar pentru acești experimentați controlori radar. (Și, totuși, Mike a votat împotriva unei cercetări active a acestui caz, inclus în Cartea Cazurilor !)

În perioada studiului nostru, ni s-a întîmplat chiar să avem norocul de a discuta cazul de la Aeroportul Național din Washington cu omul care răspundea de întreținerea celui mai mare dintre cele trei radare implicate în observații. El ne-a spus că după ce radarul «său» a început să vadă necunoscutele, l-a scos din funcțiune pentru o jumătate de oră, ca să-l verifice mai temeinic. El a continuat, totuși, să vadă necunoscutele. Ne-a mai spus că era prima instalație radar avînd încorporată o nouă descoperire : «indicatorul de mișcare a țintei», care figurează pe prim plan în rapoartele despre obiecte care pot să planeze sau să se miște cu o viteză extraordinară" (22, p. 231).

Cum apar toate acestea în Raportul Condon ?

În secțiunea a III-a, capitolul 1, „Studii pe teren", dr. Roy Craig scrie, cu privire la „Vechile cazuri OZN":

„În decembrie 1966, la începutul istoriei Proiectului, am încercat să extindem informațiile disponibile în legătură cu un astfel de caz : observațiile radar efec-

tuate la Washington în 1952 (vezi secțiunea a III-a, capitolul 5), printr-o reinvestigare la fața locului a cazului. Deși această investigație s-a soldat cu o nouă experiență prețioasă în domeniul cercetării fenomenelor OZN, ea a scos la lumină puține informații suplimentare, sau de loc" (27, pp. 51—52).

Coroborînd această afirmație cu ceea ce știm despre comportarea dr. Wertheimer, ne putem întreba dacă nu cumva se căutau dovezi în sprijinul tezei Air Force, găsindu-se dovezi contrare. Să urmăm însă îndemnul dr. Craig și să deschidem Raportul la paginile 153—158. Vom constata că singurii martori citați sînt cei de la Andrews A.F.B., ca și cum observațiile radar n-ar fi debutat la Aeroportul Național și n-ar fi fost combinate cu observații vizuale ale unor piloți civili !... Sîntem convinși că Air Force avea și în 1952 operatori radar și observatori calificați. Dar să nu uităm paranteza lui Ruppelt despre radariștii care au fost un pic „convinși" și să vedem cum sună întregul pasaj :

„Exista oarecare îndoială în legătură cu observarea vizuală a «marii sfere roș-portocalii», văzute de operatorii din turn de la Andrews A.F.B., cînd operatorii radar de la Aeroportul Național le-au comunicat că au obținut o țintă deasupra clădirilor stației de radio Andrews. Interogați mai tîrziu, operatorii din turn și-au schimbat complet relatarea și au spus că ceea ce văzuseră era, pur și simplu, o stea. Ei au spus că în noaptea observației «erau surescitați». (Potrivit hărților astronomice, cînd OZN-ul a fost văzut deasupra clădirilor stației, pe cer nu se aflau, totuși, stele foarte strălucitoare. Și am aflat dintr-o sursă sigură că oamenii din turn au fost un pic «convinși»)."

Și Ruppelt continuă, referindu-se la un caz similar, al cărui „erou" fusese pilotul unui avion de interceptie F-94 :

„Atunci s-a răzgîndit și pilotul avionului F-94, chiar după ce publicase în presă și apoi îmi repetase relatarea lui despre încercarea zadarnică de a intercepta luminile neidentificate. Într-un raport oficial, el declara că tot ceea ce văzuse fusese o lumină terestră reflectată de un fundal de ceață" (21, pp. 224—225).

Iată de ce regretăm că „Mike a votat împotriva unei cercetări active a acestui caz", cu toată concluzia personală la care ajunsese. O „cercetare activă" ar fi însemnat, desigur, o nouă discuție cu autorii rapoartelor, redați între timp vieții civile — și nu se știe dacă steaua n-ar fi redevenit sferă, iar reflecția, luminile neidentificate zburînd mult mai repede decît avionul F-94. Dar, așa cum spuneam, Raportul Condon nu consemnează nici măcar rezultatele cercetării întreprinse de investigatorul său, fie și pentru a combate opiniile observatorilor de la Aeroportul Național. Ni se oferă doar fragmente de „rapoarte oficiale" și o analiză a condițiilor atmosferice care încearcă să justifice reluarea concluziei Air Force : ecourile radar din 19—20 și 26 iulie s-au datorat unor inversiuni de temperatură, iar observațiile vizuale, „cu una sau două excepții posibile", au fost provocate de meteori și stele strălucitoare.

Am văzut care este părerea lui Ruppelt despre explicația întemeiată pe presupusa existență a unor inversiuni de temperatură. Dar, cu toate eforturile lui de autoinstruire, șeful Proiectului Blue Book nu era specialist în fizica atmosferei și putea, deci, să greșească. Ceea ce nu i se putea întîmpla dr. McDonald, care a studiat și el cazul, conchizînd :

„Am examinat datele furnizate prin radiosondaje pentru cele două nopți, am calculat gradienții indicilor de refracție și am constatat (...) că nu putuseră avea loc ecouri radar. Sugestia că o inversiune de temperatură de felul celei pe care o fac să apară datele furnizate prin radiosondaje pentru acele nopți, la Washington, ar fi putut provoca efectele vizuale raportate. este *absolut absurdă.*

Mai întîi, judecînd după normele mirajelor, această inversiune era foarte slabă, astfel încît nici măcar observatorii de pe sol n-au putut vedea miraje. Dar, ceea ce este și mai grav, optica mirajelor și «optica» ecourilor de sol ale radarelor diferă într-o manieră importantă în diverse privințe, astfel că niște ținte false n-ar fi părut că se situează în același punct al cerului pentru un observator vizual și pentru un operator servindu-se

de radar. Mai mult încă, cele mai importante observații vizuale n-au fost făcute la sol, ci în zbor, de mai mulți piloți comerciali (și chiar de un pilot al unui avion cu reacție, trimis către una dintre țintele radar care se deplasau deasupra Capitoliului). În sfîrșit, datele privind temperatura în altitudine, la înălțimea de zbor a avioanelor, nu erau, nici pe departe, în măsură să justifice producerea a ceva asemănător cu ceea ce au descris piloții" (15, p. 50).

Nu avem nimic de adăugat.

5
Observatori credibili, lucruri relativ incredibile*

La 5 decembrie 1953, André Danjon, directorul Observatorului din Paris, îi asigura pe cititorii hebdomadarului „Figaro littéraire" că observatorii farfuriilor zburătoare se recrutează numai dintre „țăranii din Texas". După cum se vede, distinsul astronom nu era la curent cu știrile apărute în presă și cu lucrările despre OZN-uri traduse, pînă la acea dată, în Franța (7, 10 etc.). Poate că subiectul nici nu-l interesa — dar cum se explică atunci verdictul atît de tranșant, rostit cu atît de disprețuitoare nonșalanță ?...

Să-i acordăm, totuși, lui André Danjon o circumstanță atenuantă : în decembrie 1953 nu fuseseră încă date publicității o seamă de documente capitale pentru stabilirea identității de grup și individuale a observatorilor (21, 26, 28, 29, 30). Aceste documente, sau o parte dintre ele, existau însă atunci cînd alte voci de pres-

* Din declarațiile generalului John Samford, directorul Serviciului de informații al U.S. Air Force, la conferința de presă din 29 iulie 1952 : „...cam 20 la sută din totalul rapoartelor provin de la observatori credibili, care relatează lucruri relativ incredibile".

tigiu au emis afirmații și mai surprinzătoare. Vă reamintim cîteva dintre cele pe care le-ați fi putut citi în periodicele noastre : „N-am întîlnit niciodată un martor sigur care, văzînd o farfurie zburătoare, să fie în stare să se exprime logic..." (87) ; „la ce bun am înșira aici nume de cumetre și mateloți cu imaginație exotică ?" (51); „nici un savant nu poate admite ideea existenței unor «farfurii zburătoare»" (38) ; „ele (OZN-urile — n.n.) sînt de obicei rodul imaginației fierbinți a unor indivizi cu serioase dereglări psihice sau, pur și simplu, speculațiile unor farsori inteligenți" (53) ; „toți cei care mi-au vorbit cu dezinvoltură despre OZN-uri aveau un singur defect major : incoerența în relatarea faptului (...). Toți «vizionarii» cu care am stat de vorbă îndelung erau bolnavi de o anumită psihoză, îngroziți de propria lor spaimă" (37) ; „fantasmele unor vizionari sau psihopați" (33).

Iată-ne, din nou (vezi 60, 62, 63) în situația de a deplînge surprinzătoarea ignoranță a unor oameni de știință reputați în domeniile lor de activitate. Cititorul cunoaște riposta dată de dr. Hynek „erorilor de interpretare" reluate cu dezinvoltură în rîndurile de mai sus. Nu vom reveni, deci, întrebîndu-ne doar unde au găsit semnatarii răspunsurilor citate o asemenea colecție de martori ilogici, incoerenți, mitomani, psihopați ? Sau, și mai exact : cine i-a obligat să stea de vorbă numai cu clienții spitalelor de boli nervoase și ai ospiciilor ?...

Există însă și afirmații care, sub un aspect mai benign, pot avea repercusiuni mai profunde în sistemul de referințe al cititorului neavizat. „N-am întîlnit niciodată un singur astronom care să aibă o părere diferită de a mea", spune Jean Claude Pecker, directorul Observatorului din Nisa (87). Iar dr. Wernher von Braun, care nu mai trebuie prezentat, se arată sceptic față de „spusele martorilor oculari despre OZN, spuse aparținînd unor observatori neexperimentați" (35), devenind apoi și mai categoric : „după cîte știu, nici o farfurie zburătoare nu a fost interceptată de vreo stație radar sau observată de vreun astronom profesionist" (36).

Dacă acel „n-am întîlnit niciodată" al d-lui Pecker se referă la o experienţă strict personală, nu putem decît să regretăm împrejurările neprielnice. Cu toate că, la atîtea secole după invenţia tiparului, informarea, într-un domeniu sau altul, nu mai constituie o piedică de netrecut. Evident, pentru cine *vrea* să se informeze. Remarca este valabilă şi în legătură cu afirmaţiile peremptorii ale celebrului specialist în rachete cu multiple destinaţii. Pentru că rapoartele care au convins o parte a comunităţii ştiinţifice şi a opiniei publice internaţionale de existenţa fenomenului OZN provin de la observatori experimentaţi, iar farfuriile zburătoare au fost interceptate de un mare număr de staţii radar şi văzute de mulţi astronomi profesionişti.

În capitolele anterioare, aţi făcut cunoştinţă cu cîţiva dintre cei mai calificaţi observatori OZN : piloţii civili şi militari. Această categorie — caracterizată prin deosebite însuşiri fizice şi psihice, pregătire teoretică solidă, familiarizarea cu fenomenele atmosferice — este relativ larg reprezentată şi în Raportul Condon, cu toată absenţa unor cazuri clasice : Adams şi Anderson (20 martie 1950), Adickes şi Manning (27 aprilie 1950), Sperry şi Gates (29 mai 1950), Vinther şi Bachmeier (20 ianuarie 1951), Ryan (8 aprilie 1956) etc. Pentru că am înregistrat şi vom mai înregistra astfel de absenţe regretabile, să vedem ce explicaţie ni se oferă.

În secţiunea II, „Rezumatul Studiului", dr. Condon declară : „...am conchis că am fi avut puţin de cîştigat din studierea cazurilor vechi, poate cu excepţia unor idei privind evitarea greşelilor în studierea cazurilor noi. Am hotărît deci să nu facem nici o deplasare pentru investigarea cazurilor mai vechi de un an, deşi ne-am ocupat de cîteva asemenea cazuri, atunci cînd studierea lor putea fi combinată cu investigarea unor cazuri noi" (27, pp. 15-16). Iar dr. Roy Craig precizează, în capitolul 1 al secţiunii III, „Activitatea Proiectului Colorado" : „Investigarea pe teren a cazurilor clasice s-a limitat la cele în care relatările existente conţineau o serioasă discrepanţă care putea fi lămurită" (27, p. 52). De fapt, cele „cîteva cazuri... mai vechi de un an" reprezintă peste o treime din portofoliul activ al

Raportului, după cum reiese din această situaţie întocmită pentru amatorii de statistici :

Anul	*Numărul de cazuri*
1950	1
1952	9
1953	5
1954	2
1955	1
1956	2
1957	8
1959	1
1963	1
1965	6
1966	11
1967	45

Ţinînd seama că activitatea Proiectului Colorado a început efectiv în ianuarie 1967, considerăm „mai vechi de un an" cazurile din 1965 şi cele dinainte, deci 36 din totalul de 92. Principiul enunţat de dr. Condon se arată astfel a fi mai curînd un pretext. Pentru a afla explicaţia reală, trebuie să recurgem la precizarea aparent anodină a dr. Craig. Pentru că, *atunci cînd „discrepanţele" nu puteau fi lămurite, cazurile încetau, în general, să mai trezească interesul investigatorilor.*

Am vorbit despre omisiunile flagrante înregistrate la categoria aviatori. Şi mai vitregiţi sînt marinarii, prezenţi cu un singur caz, cel al cuterului „Sebago" (4, pp. 88-89). Descrierea, şi mai ales interpretarea lui, diferă în cele două surse. Cunoscînd şi o altă versiune a evenimentelor (29, p. 86), sîntem înclinaţi să dăm dreptate, de astă dată, Raportului Condon : nu există o legătură necesară între observaţia vizuală şi cea radar ; condiţiile atmosferice erau compatibile cu o propagare anormală a undelor. Ce ne facem, însă, cu celelalte cazuri marine, unele datînd încă din secolul trecut şi prezentînd „discrepanţe" mult mai rebele ?...

Inegalabila colecţie de stranietăţi a lui Charles Fort (6) ne oferă cîteva remarcabile observaţii „preistorice" :

— la 18 iunie 1845, de pe bordul brigantinei „Victoria", aflată la 1 300 km de Adalia (Asia Mică), au fost

văzute „trei corpuri luminoase ieşind din ocean, la 40 m de navă şi rămînînd vizibile timp de 10 minute" ;

— la 22 martie 1870, de pe „Lady of the Lake", a fost observat, o jumătate de oră, un obiect, sau un nor circular, aflat „mult mai jos decît ceilalţi nori" şi deplasîndu-se împotriva vîntului ;

— la 24 februarie 1893, echipajul navei „Caroline" a zărit „lumini neobişnuite", care se mişcau în aceeaşi direcţie cu nava, pe fundalul unui munte înalt de 2 000 m ;

— la 24 februarie 1904, de pe vasul „Supply", a fost urmărită evoluţia a trei obiecte luminoase discoidale, zburînd în formaţie dedesubtul norilor, apoi urcînd şi dispărînd în nori.

Dintr-o epocă mai apropiată, se evidenţiază observaţiile efectuate de pe următoarele nave : crucişătorul olandez „Tromp", Marea Timor, 26 februarie 1942 (14, p. 73) ; transportorul de atac „Delarof", lîngă insulele Aleutine, martie 1945 (29, pp. 30, 129) ; vasul de coastă „Llandovery Castle", lîngă ţărmurile Kenyei, 30 iunie 1947 (4, pp. 23-24) ; portavionul „Franklin Roosevelt", în Marea Nordului, 19 septembrie 1952 (17, pp. 152-160) ; vaporul de transport militar „Punta Medanos", 12 noiembrie 1962 (4, pp. 87-88) ; o navă de escadră americană, în Atlanticul de Sud, 1963 (5, p. 89). Lista este, desigur, incompletă, dar ne întăreşte convingerea că avem de-a face cu un fenomen global, care se manifestă nu numai deasupra tuturor continentelor, ci şi deasupra tuturor mărilor şi oceanelor Pămîntului. O dovadă o constituie şi această extrem de interesantă relatare aparţinînd lui Nicolae Ştefănescu, comandantul petrolierului „Argeş" :

„La 24 octombrie a. c. (1968 — n. n.), pe la orele 15,47 GMT, navigam pe o mare calmă, prin strîmtoarea dintre Madagascar şi coasta de est a Africii, cunoscută sub numele de Canalul Mozambic. Eram pregătiţi să efectuăm observaţiile astronomice necesare pentru determinarea poziţiei navei. Atmosfera era liniştită, cerul senin. Deodată, am auzit strigătul de uimire al ofiţerului III, St. Anton, aflat alături de mine pe puntea de comandă, care îmi arăta ceva în sus. Am zărit, ve-

nind dinspre sud-est, un obiect alb, luminos, care străbătea văzduhul cu o viteză uimitoare. Cînd s-a apropiat, a devenit un disc de mărimea unei jumătăți din diametrul aparent al Lunii, de culoare galben-portocalie intensă, brăzdat de raze verzi-albăstrii, emise din centrul discului. După cîteva secunde, obiectul s-a oprit brusc, a rămas nemișcat ca o stea cîteva clipe și tot așa de brusc și-a schimbat direcția spre est, aproape perpendicular pe linia noastră de înaintare, dispărînd în imensitate.

Observația a durat 12 secunde. După calculele efectuate cu sextantul, obiectul, aflat la o distanță de circa 25 km, avea un diametru de circa 17 metri".

Publicînd această relatare în premieră, atrăgeam atenția asupra prezenței unor „caracteristici de bază ale OZN-urilor : forma, culoarea, evoluția care pare să desfidă legile gravitației" (61). Mai ales aceasta din urmă exclude orice confuzie cu un fenomen atmosferic sau un aparat de zbor cunoscut. Oprirea bruscă, staționarea și schimbarea direcției constituie un perpetuu prilej de uimire pentru cei care observă și studiază capricioasele obiecte zburătoare neidentificate.

O altă categorie de martori de înaltă calificare este reprezentată, în istoria fenomenului, de specialiștii în rachete. La 8 iulie 1947, unul dintre ei, C. T. Zohm, aparținînd serviciilor marinei militare, se afla într-o misiune secretă în New Mexico, împreună cu alți trei cercetători, cînd a văzut un disc argintiu strălucitor îndreptîndu-se spre nord, la o înălțime de circa 3 500 m. „Sînt absolut sigur că nu era un meteor, a declarat Zohm. Era poate un aparat telecomandat, dar, în acest caz, n-am auzit niciodată vorbindu-se despre așa ceva" (10, p. 40). Date fiind informațiile cu totul speciale în posesia cărora se aflau Zohm și însoțitorii săi, declarația capătă, evident, un sens prohibitiv.

Proiectul Colorado nu a socotit necesar să investigheze acest caz — și penuria detaliilor poate constitui o explicație. Cum să ne explicăm însă consemnarea „neutră" a unor mărturii de însemnătatea celor ale comandorului R. B. McLaughlin, șeful unei echipe de specialiști de la White Sands, centrul hipersecret de

experimentare și dezvoltare a rachetelor dirijate ale marinei ?... În martie 1950, McLaughlin a publicat, în revista „True" un articol incendiar, intitulat „Cum urmăresc oamenii de știință farfuriile zburătoare", prezentînd observațiile efectuate în 1948 și 1949. Rolul de vioară primă revenea, în mod firesc, evenimentelor petrecute la 24 aprilie 1949, pe care le relatăm mai jos.

Era o dimineață senină. La 10,30, echipa comandorului lansase un mic balon meteorologic, pentru a stabili direcția și tăria vîntului. Un om îl urmărea cu teodolitul, un altul ținea cronometrul, iar un al treilea era gata să noteze observațiile. Balonul ajunsese cam la 3 000 m, cînd cineva a scos un strigăt și a arătat spre stînga. Întreaga echipă a privit într-acolo și a văzut un obiect necunoscut. „Nu părea să fie mare, dar se vedea foarte bine, a declarat ulterior unul dintre martori. Se distingea limpede forma lui eliptică și culoarea albă-argintie" (Cf. 21, p. 101). Realizînd ce se întîmplă, omul cu teodolitul și-a îndreptat aparatul spre obiect, iar cronometrorul a apăsat pe buton. L-au urmărit 60 de secunde, în timp ce se îndrepta spre est. La început a coborît de la 45° la 25°, apoi, în ultimele cinci secunde, a urcat vertical și a dispărut. Nu s-a auzit nici un zgomot, cu toată liniștea absolută din jur.

Într-o perioadă a observației, OZN-ul trecuse prin fața unui lanț muntos vizibil, ceea ce le-a permis lui McLaughlin și echipei sale să calculeze, pe baza datelor înregistrate, că avea 100 de picioare lungime și 40 de picioare lățime, se afla la o altitudine de 56 de mile în momentul începerii observației și se deplasa cu 7 mile pe secundă.

„Air Force n-a comentat articolul lui McLaughlin", ne încredințează bine informatul Ruppelt (21, p. 103). Iar Raportul Condon adoptă aceeași atitudine, mulțumindu-se să consemneze, prin pana directorului său științific : „Descriind un OZN pe care-l văzuse la White Sands, el (McLaughlin) declara : «Sînt convins că era o farfurie zburătoare și, mai mult, că acest disc era o navă spațială de pe o altă planetă, condusă de ființe vii, inteligente»" (27, p. 510).

Punctul de plecare a observației l-a constituit, după cum am văzut, urmărirea unui balon meteorologic. Această modalitate de contact fortuit cu fenomenul OZN nu este deloc excepțională, chiar dacă uneori baloanele urmărite nu sînt modeste sonde meteorologice, ci uriașe laboratoare de studiere a razelor cosmice. Iată descrierea unui astfel de caz, în limbajul rapoartelor Proiectului Blue Book :

„La 16 ianuarie 1952, doi membri ai unui proiect de lansare de baloane al Laboratorului ce cercetări aeronautice al Societății General Mills și patru alți civili (!) au observat două obiecte aeriene neidentificate în vecinătatea balonului pe care-l observau. Balonul se afla la o altitudine de 112 000 de picioare și avea 110 picioare diametru, în timpul observației.

Obiectele au fost observate de la Artesia, New Mexico, și de pe Aeroportul Artesia. În primul caz, un obiect rotund părea să stea nemișcat, în vecinătatea balonului, dar aparent mai sus decît el. Balonul părea să aibă $1^1/_2$ inci diametru și obiectul $2^1/_2$ inci diametru (raport 3 : 5) și culoarea era un alb spălăcit. Această observație a fost făcută de doi observatori de la General Mills.

Puțin mai tîrziu, aceiași doi observatori și patru piloți civili observau balonul de pe Aeroportul Artesia. Două obiecte aflate la o altitudine aparentă extrem de mare au fost zărite venind spre balon dinspre nord-vest. Ele au înconjurat balonul, sau li s-a părut că-l înconjoară, și au zburat spre nord-est. Observația a durat cam 40 de secunde. Cele două obiecte aveau aceeași culoare și aceleași dimensiuni ca primul obiect. Ele zburau unul lîngă altul. Cînd obiectele au părut că înconjoară balonul, au dispărut, și observatorii presupun că erau discoidale și că s-au întors pe-o parte, înclinîndu-se".

Raportul se încheie cu precizarea că, datorită timpului scurs de la efectuarea observației pînă la primirea relatării scrise (16 aprilie 1952), „nu este prevăzută o investigare ulterioară". Nu se trage, deci, nici o concluzie, în afară de aceasta : „Observatorii sînt cunoscuți ca foarte demni de încredere și experimentați" (30,

p.104). Recunoaștem aici opinia lui Ruppelt, care mărturisește că a stat de vorbă aproape o zi întreagă cu specialiștii de la General Mills, fără să-i convingă că OZN-urile pot avea o explicație naturală. „Ce-i făcea pe acești oameni să fie atît de siguri că OZN-urile există ? În primul rînd, văzuseră multe. Unul dintre ei mi-a spus că o echipă de urmărire văzuse atît de multe, încît o nouă observație n-o mai interesa în mod special. Și lucrurile pe care le vedeau nu puteau fi explicate" (21, p. 161).

Să părăsim însă acest univers al proiectelor speciale și secrete, pentru o altă categorie de observatori frecvenți ai unor fenomene aeriene insolite : meteorologii. În definitiv, teodolitul, personaj principal în evenimentele descrise mai sus, este un banal instrument auxiliar al cunoașterii vremii. Așa credea, probabil, și meteorologul din Richmond, Virginia, care, pe la mijlocul lunii aprilie 1947, lansase obișnuitul balon-sondă și-l urmărea cu un teodolit, cînd „un obiect necunoscut a traversat cîmpul aparatului" (10, p. 89). Datarea incertă și vechimea observației, poate din nou lipsa detaliilor — cu toate că Donald Keyhoe e de altă părere, susținînd că Proiectul Sign a analizat cazul — oferă o explicație a tăcerii Raportului Condon, care s-a oprit, în schimb, la binecunoscuta relatare a dr. Seymour Hess, șeful departamentului meteorologic al Universității din Florida (4, pp. 34-35).

De fapt, ancheta Proiectului Colorado s-a redus la consultarea unui expert meteorolog, Loren W. Crow, folosit și pentru elucidarea altor cazuri. Sîntem puși, deci, în situația de a alege între interpretarea dată de un specialist notoriu unor elemente ale propriei sale observații și interpretarea dată de un alt specialist notoriu acelorași elemente, în urma analizei textului relatării și a rapoartelor despre starea vremii la 20 mai 1950. Urmărind evoluția obiectului timp de cinci minute — jumătate din această perioadă cu ochiul liber, cealaltă jumătate cu binoclul — Hess constată că „mărimea lui era de 3 pînă la 5 picioare, pentru o altitudine de 6-12 mii de picioare și un unghi zenital de circa 45° (...) Norii se deplasau de la sud-vest spre

nord-est, perpendicular pe direcția mișcării obiectului" (29, p. 3). Crow are o altă opinie : „Un balon de copil aproape dezumflat sau o foaie de hîrtie, de indigo sau de material plastic, la o altitudine de 1 500-3 000 de picioare puteau să dea naștere unor observații similare celor relatate" (Cf. 27, p. 247). Și, mai departe : „Cu toate că martorul vorbește despre mișcarea norilor, Crow sugerează că această observație putea să constituie un rezultat al mișcării obiectului, combinată cu o foarte înceată mișcare a norilor, producînd impresia că norii se mișcau mai mult decît o făceau în realitate" (idem).

Cine are dreptate ? Șeful departamentului meteorologic al Universității din Florida, sau meteorologul consultant autorizat ? *Cînd o asemenea situație se prezintă în cadrul unui proces, completul de judecată apelează la un al treilea expert.* Investigatorii Proiectului Colorado consideră însă că pot să tragă aceste concluzii : „Nu e sigur că obiectul se afla la înălțimea norilor, pentru a da această explicație, sau alta acceptabilă, dispariției subite a obiectului. Așadar, obiectul putea să fie mult mai aproape de observator decît presupune acesta și putea să fie o rămășiță purtată de vînt" (27, p. 248). Să le urmăm pilda, apelînd la același factor de incertitudine : nu e sigur că obiectul *nu* se afla la înălțimea norilor, dispărînd în interiorul lor ; așadar, el putea să fie la distanța presupusă de observator și putea să arate ca „o parașută făcînd un anumit unghi cu verticala", „o sferă iluminată parțial de soare" sau „un obiect în formă de disc", fiind „o navă propulsată" (4, p. 35). Nu pretindem că concluzia noastră e mai bună decît aceea a Raportului Condon, dar, în orice caz, nu e mai rea !...

De fapt, discuția a căpătat acest aspect datorită neputinței de a stabili în mod exact coordonatele fenomenului. O spun chiar investigatorii, înainte de a recurge la luminile lui Loren W. Crow : „Punctul crucial al problemei era altitudinea obiectului, împreună cu direcția vîntului la nivelul respectiv" (27, p. 246). Dacă dr. Hess ar fi avut la îndemînă un teodolit, în locul binoclului, n-ar fi trebuit să optăm pentru 6 000-12 000

sau 1 500-3 000 de picioare. Dar poate că nici n-am mai fi întîlnit cazul în Raportul Condon... Oricum, banalul instrument auxiliar al cunoașterii vremii se dovedește a fi, uneori, indispensabil. Ca în această observație autohtonă inedită, care ne-a fost comunicată de autorul ei :

„În dimineața zilei de 11 ianuarie 1969, ora 8,20, eram afară și efectuam sondajul pilot cu teodolitul și balonul cu hidrogen, în scopul determinării direcției și vitezei vîntului la diferite înălțimi. Cerul era complet senin, temperatura — 24°, iar vîntul la sol calm. În altitudine, vîntul predomina la 70°-140°, cu viteza de 5-10 m/sec. Cînd balonul meu se afla la altitudinea de 5 400 m, fiind de culoare roșie și bine luminat de soarele care tocmai răsărise, am observat în obiectivul teodolitului, lîngă balon, un corp argintiu de formă sferică — în direcția 175°, în imediata apropiere a balonului — pe care l-am urmărit timp de 30", simultan cu balonul, după care acest corp s-a deplasat spre 200°, ieșind din obiectiv (...) Am crezut că este Luna reflectată în obiectivul teodolitului, dar aceasta nu era sferică, ci semilună — și la o distanță apreciabilă de poziția balonului.

P.S. Obiectul nu a fost vizibil cu ochiul liber, fiind la altitudine mare".

La cererea noastră, autorul scrisorii, Vasile Voicu, șeful stației meteorologice Sibiu, ne-a trimis următoarele completări :

„Corpul observat de mine avea o mărime aparentă asemănătoare unei monede de 3 lei, la înălțimea ce se găsea. Mișcarea corpului era rapidă și în linie dreaptă, perpendiculară pe direcția vîntului — deci față de direcția predominantă a vîntului 360°—370°, corpul s-a deplasat spre 270°—320°".

Reținem cîteva elemente esențiale :

— culoarea argintie a corpului, deosebită de cea a balonului-sondă ;

— mărimea aparentă — cît o monedă de 3 lei, la o altitudine la care nu putea fi văzut cu ochiul liber ;

— mișcarea — la început, probabil *către balon* (corpul a apărut în obiectivul teodolitului după un anu-

mit timp de la începerea sondajului-pilot), apoi *împreună cu balonul* (30 de secunde), în sfîrşit, *îndepărtîndu-se de balon* (ieşind din obiectiv).

Ce a văzut Vasile Voicu ?

— Luna este exclusă, în mod întemeiat, chiar de autorul observaţiei ;

— un meteorit n-ar fi putut rămîne în obiectivul teodolitului 30 de secunde, chiar dacă meteorologul n-ar fi continuat să urmărească balonul ;

— starea vremii (cerul „complet senin") nu era favorabilă prezenţei unui fulger globular ; la înălţimea minimă presupusă (5 400) şi la mărimea aparentă a corpului, dimensiunile prezumate întrec cu mult pe cele ale fulgerelor globulare ;

— mişcarea „perpendiculară pe direcţia vîntului" — direcţie cunoscută exact datorită balonului-sondă ! — exclude ipoteza unui alt aerostat ;

— forma sferică exclude ipoteza unui aparat de zbor cunoscut, mai greu decît aerul (avion, elicopter, rachetă).

Spaţiul pe care l-am acordat meteorologilor nu ne îngăduie decît să amintim o altă observaţie autohtonă, relatată pe larg în presă (56, 57). Este vorba despre multipla semnalare a unui OZN conic, care a staţionat şi s-a deplasat deasupra Banatului, în zilele de 29 şi 30 martie 1968. Martorii principali au fost meteorologii de la staţiile Muntele Semenic, Caransebeş, Vîrful Ţarcu, Muntele Cuntu, Berzeasca...

Dacă dr. Seymour Hess este singurul reprezentant al profesiei sale în Raportul Condon, observatorii cerului lipsesc cu desăvîrşire. Să aibă dreptate dr. Wernher von Braun ?

Poate că unii dintre cititorii cărţii lui Frank Edwards au dubii în ceea ce priveşte autenticitatea observaţiilor astronomilor invocaţi (4, p. 28-29). Îi asigurăm că am descoperit relatarea lui José A. Y. Bonilla (34), am văzut reproducerea scrisorii în care Clyde W. Tombaugh dă explicaţii despre fenomenul întrezărit la 20 august 1949 (29, p. 53) şi am verificat declaraţia dr. H. Percy Wilkins (25, p. 41). Dar să nu ne rezumăm la lucrurile ştiute.

Raportul nr. 8 al Proiectului Blue Book — raport citat fără comentarii de dr. Condon, în capitolul „OZN-uri : 1947-1968“ (27, pp. 516-519) ! — ne informează că, în vara anului 1952, „un astronom profesionist, legat prin contract cu ATIC, în calitate de consultant al Proiectului Blue Book, a discutat cu 44 de astronomi profesioniști din Statele Unite (...) Dintre aceștia, 5 au observat obiecte sau fenomene pe care nu le pot explica ușor“ (30, p. 137). Michel Carrouges presupune că printre ei se aflau Tombaugh și Hess (1, p. 66). Ar trebui, poate, să le adăugăm pe dr. Lincon La Paz, de la Universitatea din New Mexico.

La 10 iulie 1947, orele 16,47, dr. La Paz și alți trei membri ai familiei sale, aflați la Fort Sumner, New Mexico, au văzut „un ciudat obiect luminos, aproape nemișcat“, situat spre orizontul vestic, lîngă o îngrămădire de nori. Obiectul era elipsoidal, alburiu și avea contururi nete. El s-a clătinat puțin, în vreme ce plana chiar deasupra liniei orizontului, apoi a pornit în sus, trecînd prin spatele norilor și reapărînd mai tîrziu spre nord, după un interval de timp pe care La Paz l-a considerat mai scurt decît cel necesar unei nave aeriene convenționale. Obiectul a trecut prin fața norilor părînd, prin contrast, să aibă lumină proprie. Pînă la urmă, a dispărut printre nori. „La Paz a estimat distanța la aproximativ 20 de mile, judecînd după norii implicați în observație ; și lungimea obiectului — la aproximativ 100-200 de picioare“. (James E. McDonald, 26, p. 60). Cazul a rămas în dosarele Air Force ca neidentificat.

OZN-urile au fost observate nu numai de astronomii americani. La 8 noiembrie 1957, de pildă, J. L. Chapuis, de la Observatorul din Toulouse, a văzut, printr-un mic telescop, un corp eliptic, gălbui, cu contururi nete, lăsînd o dîră scurtă în urmă. „A fost văzut și de alți trei observatori, din trei locuri diferite, executînd manevre care excludeau cu desăvîrșire o origine meteoritică și a fost considerat de toți martorii drept un fenomen inexplicabil“ (idem, p. 62). Sînt cunoscute rapoarte ale unor astronomi canadieni (W. Gordon Graham, London, Ontario, 1952), argentinieni (R. P. Reyna,

Observatorul „Adhara", San Miguel, Buenos Aires, 14 noiembrie 1964), chilieni (Gabriel Alvial, Observatorul „El Infiernillo", Anzii Cordilieri, 5 mai 1968) etc. Cel mai complet și mai surprinzător aparține însă unui grup de cercetători din R.S.S. Letonă și sună astfel :

„La 26 iulie 1965, în timp ce cercetam ionosfera și norii argintii la stația de observare din orașul Ogre, R. S. S. Letonă, la orele 21,35, în amurg, am observat o «stea» neobișnuit de luminoasă, care se mișca încet în direcția vest. Printr-un binoclu mărind de opt ori, s-a putut vedea o pată nu prea mare. Telescopul ne-a arătat următoarea imagine :

Corpul era un disc lenticular, cu diametrul de circa 100 de metri. În centrul lui se vedea distinct o umflătură — o bilă nu prea mare. La o distanță de două diametre de disc, se aflau trei bile, asemănătoare cu cea din centru, care se învîrteau încet în jurul lui. În acest timp, întregul sistem se micșora treptat, probabil îndepărtîndu-se de Pămînt. După 15-20 de minute de la începerea observației, bilele au început să se distanțeze de disc, ca și cum ar fi fugit în toate părțile. Bila din centru a zburat și ea în lături. La orele 22, toate aceste corpuri ajunseseră atît de departe, încît le-am pierdut din vedere. Aveau o culoare verzui-rubinie, mată.

Fenomenul a fost observat la o înălțime de circa 60 de grade deasupra orizontului, în direcția nord-vest, la o înălțime probabilă de circa 100 de kilometri. Am crezut, la un moment dat, că este o rachetă cosmică terestră, sau un satelit artificial al Pămîntului, dar acestea s-ar fi deplasat cu o viteză mult mai mare decît obiectul pe care l-am observat. Pe deasupra, racheta sau satelitul reprezintă un obiect și nu o îmbinare de obiecte" (Cf. 95).

Discutînd acest raport — semnat de Robert Vitolniek, cercetător științific al Laboratorului de astrofizică al Academiei de științe a U. R. S. S., Ian Melderis și Esmeralda Vitolniek, membri ai secției letone a Societății unionale de astronomie și geodezie — dr. Mc Donald conchide : „Grupul de obiecte a fost văzut la

o înălțime unghiulară de circa 60°, mult prea sus pentru a invoca orice miraj sau alte anomalii de refracție cunoscute. Mai departe, natura compozită a dispunerii (obiectelor — n.n.) ar sugera cu greu o distorsiune optică a telescopului, improbabilă și datorită vitezei unghiulare observate, și mișcării aparente de recesie" (26, p. 61).

Printre caracteristicile deosebite ale observației de la Ogre se numără și altitudinea impresionantă a grupului de obiecte. De altfel, raportul presupune că mișcarea aparentă se datora îndepărtării de Pămînt, ceea ce ne oferă prilejul de a aborda un alt aspect al fenomenului : prezența OZN-urilor în spațiul cosmic. Despre detectarea acestei prezențe cu ajutorul aparatelor de pe sol vom vorbi în alt capitol. Acum ne interesează relatările de la fața locului.

În timp ce se aflau pe orbite circumterestre, cosmonauții americani au efectuat cîteva observații care au rămas neexplicate și după analiza întreprinsă de dr. Franklin E. Roach, unul dintre principalii investigatori ai Comitetului Condon. Secțiunea III, capitolul 6, „Observații vizuale ale astronauților", conține relatări ale unora dintre aceste cazuri, — „înecate sub o masă de text apropiindu-se de 85% din capitolul respectiv consacrat în cea mai mare parte unor inutile considerații despre astronautică" (32). Reproducem rezumatul discuției dintre Roach și cosmonautul McDivitt, în legătură cu observația efectuată la 4 iunie 1965 :

„McDivitt a văzut un obiect cilindric, cu o prelungire asemănătoare unei antene. În aparență, părea să fie treapta a doua a unei rachete Titan (ceea ce nu înseamnă neapărat că văzuse asta, într-adevăr). Nu era posibil să stabilească distanța pînă la el, dar obiectul avea o extindere unghiulară, deci nu apărea ca un «punct». Văzut pe cerul diurn, părea alb sau argintiu. Nava spațială (Gemini 4 — n.a.) se afla în zbor liber undeva, deasupra Oceanului Pacific. S-au făcut o fotografie și mai multe filmări în alb-negru. Impresia (cosmonautului — n.a.) era că obiectul nu se mișcă paralel cu nava cosmică, ci, mai curînd, că se apropie de ea și că e aproape. Reacția cosmonautului a fost să se întrebe

dacă e necesar să acționeze pentru a evita o ciocnire. Obiectul a fost pierdut din vedere cînd soarele a luminat fereastra (care era destul de murdară). El (Mc Divitt) a încercat să vadă din nou obiectul, manevrînd astfel încît soarele să nu mai bată în fereastră, dar n-a mai reușit să-l zărească.

(...)

Opinia lui McDivitt este că obiectul era *probabil* un satelit fără echipaj. NORAD * a făcut o investigație în legătură cu sateliții pe care ar fi putut să-i întîlnească și a sugerat că obiectul ar fi putut fi Pegas, care se afla în acel timp la 1 200 de mile. McDivitt se îndoiește în legătură cu această identificare.

(...)

O identificare preliminară a obiectului ca fiind Pegas B este îndoielnică. Complet desfăcut, Pegas B are o dimensiune maximă de 29,3 metri, ceea ce corespunde cu 1/20 minute de arc la distanța de 2 000 de kilometri. Aceasta este o extindere unghiulară mult prea mică pentru ca să se observe structura navei și ea n-ar fi permis descrierea unor «brațe care ieșeau în afară». Mai tîrziu, în timpul misiunii, Pegas B s-a aflat la o distanță de Gemini-4 mult mai favorabilă (497 km), de patru ori mai aproape decît în timpul observației raportate. Cosmonauții McDivitt și White au relatat că *nu* au reușit, cu toate încercările serioase făcute, să identifice vizual satelitul Pegas B, în perioada acestei întîlniri.

Celelalte 10 obiecte aflate pe lista NORAD se găseau toate la distanțe considerabil mai mari de Gemini-4 decît cele 10 mile (16 km) estimate de McDivitt, cu o aproximație recunoscută de el și erau de aceleași dimensiuni, sau mai mici decît Pegas B. Ele nu pot apărea ca posibili candidați la postul de obiect observat de cosmonaut.

(...)

După 50 de ore, 58 de minute și 3 secunde de la lansarea lui Gemini-4, cosmonautul McDivitt a raportat următoarele :

* North American Air Defense Command.

«Tocmai am văzut un satelit, foarte sus... era ca o stea văzută de pe Pămînt(...) Cînd am văzut acest satelit trecînd, era chiar deasupra capului. Părea că merge de la stînga spre dreapta(...) ceea ce înseamnă de la sud spre nord».

Deşi McDivitt pune această observaţie pe seama unui satelit, am inclus-o printre cazurile nerezolvate, pentru că se afla mai sus decît Gemini-4 şi se mişca pe o orbită polară. Fiind descrisă ca o «stea», nu avem nici o indicaţie despre vreo extindere unghiulară.

Sugestia făcută în timpul observaţiei că ar fi vorba de un satelit n-a fost confirmată, după cîte ştiu, prin identificarea precisă a vreunui satelit cunoscut.

Din discuţia cu McDivitt, reiese că, într-o altă ocazie, deasupra ţărmurilor Chinei, el a văzut o «lumină» care se mişca pe fundalul stelelor. Nu mi-a putut da amănunte" (27, pp. 205-207).

Aşadar, McDivitt are la activ cel puţin două observaţii ale unor obiecte neidentificate. Li se adaugă „fantoma" reperată de Frank Borman la 4 decembrie 1965, de pe Gemini-7. Într-o conversaţie prin radio cu centrul de control de la Houston, Borman a raportat că vede un obiect zburînd în formaţie cu nava spaţială. Cerîndu-i-se clarificări, a repetat că e „o observaţie actuală" a unui lucru ce era altceva decît racheta purtătoare a lui Gemini-7, vizibilă într-o altă direcţie. În stînga capsulei spaţiale se vedeau, de asemenea, sute de particule, situate, aparent, pe o orbită polară.

„Reconstituirea generală a observaţiei pe baza acestei conversaţii — conchide dr. Roach — ne arată că, în afară de racheta purtătoare, pe o orbită similară cu aceea a navei cosmice se deplasa un alt obiect strălucitor (fantomă) împreună cu multe particule iluminate. S-ar putea presupune că fantoma şi particulele erau fragmente ale rachetei propulsoare a lui Gemini-7, dar asta este imposibil, dacă ele se mişcau pe o orbită polară, aşa cum li s-a părut cosmonauţilor" (27, p.208).

În „Rezumat şi evaluare", dr. Roach face cîteva consideraţii deosebit de semnificative, în lumina titlului capitolului nostru : „Pregătirea şi perspicacitatea cosmo-

nauților așează rapoartele lor pe cea mai înaltă treaptă de credibilitate. Ei sînt totdeauna meticuloși în descrierea «faptelor», evitînd orice «interpretări» tendențioase". Iar concluzia generală este că „*Cele trei observații neexplicate, pe care le-am spicuit dintr-o mare masă de rapoarte, constituie o provocare pentru analist. Deosebit de ciudată este prima de pe listă, observația diurnă a unui obiect reprezentînd detalii ca niște brațe (antene ?) ieșind dintr-un corp avînd o extindere unghiulară observabilă. Dacă lista NORAD a obiectelor aflate în apropierea lui Gemini-4 în timpul observației este completă, după cum e de presupus, va trebui să găsim o explicație rațională sau să păstrăm cazul pe lista noastră de neidentificate*" (idem, p. 208).

Menționînd global cele trei cazuri neidentificate, dr. Condon încheie cu nonșalanță : „Concluzia este că n-a putut fi stabilită nici o legătură precisă cu ipoteza provenienței extraterestre a OZN-urilor, ca rezultat al acestor observații mai degrabă sporadice" (27, p. 43). De acord. Cum se împacă, însă, existența acestei *provocări pentru analist*, existența unei liste de cazuri neidentificate stabilite, cum se pare, de însuși Proiectul Colorado, cu recomandarea directorului său științific de a sista orice „studiu extensiv ulterior al OZN-urilor" ?...

Să nu anticipăm, însă, bătălia finală.

6
„N-ar fi posibil să se obțină cîteva fragmente din aceste obiecte, pentru investigații?" *

Frank Edwards ne asigură că *a fost posibil*. Dintre cele cinci cazuri pe care le cuprinde cartea sa (4, pp. 61-73), Raportul Condon analizează patru, pretinzînd că publicistul discută trei (și ignorîndu-l pe al cincilea : substanța lichidă argintie care s-a scurs dintr-un disc aflat în dificultate la Campinas, Brazilia, la 14 decembrie 1954). Să vedem care sînt concluziile investigatorilor.

Despre nava discoidală care s-ar fi prăbușit, la începutul anului 1952, pe insula Spitzberg, se spune că „Povestea a fost, se pare, opera unui reporter vest-german", întrucît „nu se întemeiază pe fapte" (27, p. 91). Argumentul esențial : răspunsurile negative ale oficialităților norvegiene și suedeze.

Reprezentanții Proiectului Blue Book și ai Departamentului marinei militare au declarat, la rîndul lor, că nu știu nimic despre fragmentul de OZN care ar fi fost smuls, cu o rafală de mitralieră, în iulie 1952, în

* Din scrisoarea dr. John O'Keefe, director adjunct al Laboratorului pentru studii teoretice al N.A.S.A., către dr. Robert M. L. Baker (Cf. 26, p. 133).

apropiere de Washington. „Incidentul nu depășește domeniul posibilului, dar datorită naturii operațiunilor efectuate de reactoarele marinei în zona Washingtonului, în acea perioadă, este foarte improbabil", (idem) a subliniat J.W. Clinton, din Serviciul de informații al marinei. Sîntem gata să acceptăm această explicație nuanțată și să mergem mai departe, dar ne împiedicăm de o frază, aruncată parcă în treacăt de autorul capitolului, dr. Roy Craig : „Dacă un asemenea fragment există și a fost clasificat «Secret», după cum s-a spus, existența lui și locul unde se află nu trebuiau să fie dezvăluite neapărat acestui proiect" (idem). Ne amintim brusc de interviul luat savantului canadian Wilbert G. Smith, în noiembrie 1961, de vizita pe care acesta pretinde că i-a făcut-o contraamiralului H.B. Knowles, pentru a-i arăta o parte din fragmentul smuls, de „serviciul foarte suspus" căruia i-a înapoiat bucata de metal. Și ne întrebăm de ce n-a luat legătura Proiectul Colorado cu Knowles, pentru a spulbera odată pentru totdeauna „invențiile" lui Edwards...

În același interviu este vorba și despre „masa dintr-un metal foarte ciudat... care a fost găsită în jurul lui 1 iulie 1960" (4, p. 70). În acord cu Fundația canadiană a arsenalelor de cercetare și dezvoltare, dr. Craig consideră că „metalul foarte ciudat" nu e decît „deșeu obișnuit de turnătorie" (27, p. 92). Cum a ratat grupul de cercetări condus de W. B. Smith o identificare atît de elementară ? Și cum a putut confunda particulele de materie foarte terestră cu micro-meteoriți „încastrați pe suprafața sa" (4, p. 71) ? Să nu ne pierdem însă timpul și energia cu elucidarea acestui mister : al patrulea caz ne va solicita îndeajuns „micile celule cenușii".

Așadar, la 14 septembrie 1957, ziaristul Ibrahim Sued a publicat în „O Globo", din Rio de Janeiro, o scrisoare cu următorul cuprins :

„Dragă d-le Ibrahim Sued,

Ca un cititor fidel al rubricii dumneavoastră și admirator al dumneavoastră, am vrut să vă comunic un lucru de cel mai mare interes pentru un ziarist,

despre discurile zburătoare. Desigur, dacă credeți că ele există. Eu n-am crezut nimic din cele spuse sau scrise despre ele. Dar chiar cu puține zile în urmă am fost obligat să-mi schimb părerea.

Pescuiam împreună cu alți cîțiva prieteni într-un loc aproape de orașul Ubatuba, Sao Paolo, cînd am văzut un disc zburător. Se apropia de plajă cu o viteză de necrezut, și un accident, adică o prăbușire în ocean, părea iminentă. În ultima clipă, totuși, cînd era gata să se izbească de suprafața apei, a cotit brusc și-a urca rapid, sub un impuls fantastic. Urmăream spectacolul uluiți, cînd am văzut discul explodînd în flăcări. S-a dezintegrat în mii de fragmente care cădeau arzînd, cu o magnifică strălucire. Luminau ca niște focuri de artificii, cu toate că accidentul s-a petrecut în mijlocul zilei, la amiază. Multe dintre aceste fragmente, aproape toate, au căzut în ocean. Dar un număr de bucăți mici au căzut lîngă plajă și am adunat o mare cantitate din acest material — care era ușor ca hîrtia. Vă trimit, alăturat, o mostră. Nu cunosc pe nimeni altul în care să am încredere pentru a-i trimite să facă o analiză. N-am citit niciodată despre vreun disc zburător, găsit undeva, sau despre fragmente sau părți dintr-o farfurie. Afară de cazul în care descoperirea a fost făcută de autoritățile militare și întreaga problemă a fost pusă sub pecetea secretului.

Sînt sigur că acest caz va stîrni un mare interes strălucitului ziarist și am trimis două exemplare ale acestei scrisori — una la ziar și una pe adresa de acasă" (Cf. 27, p. 94).

Un laborator brazilian, consultat, a răspuns că fragmentele erau dintr-un magneziu „absolut pur din punct de vedere spectrografic, reprezentînd ceva în afara posibilităților dezvoltării tehnologiei actuale a științei terestre" (Cf. 22, p. 172). Următoarea analiză a fost efectuată în 1968, cu cele mai noi metode științifice. Aici, însă, lucrurile se complică. Dacă atît Raportul Condon, cît și dr. Saunders vorbesc despre metoda prin activarea neutronilor, laboratoarele indicate sînt altele : National Office Laboratory, Alcoohol and Tobacco Tax Division, Bureau of Internal Revenue

(Raportul) și Air Force Office of Special Investigations (Saunders). Am putea crede că dr. Saunders se înșală, sau este stăpînit de demonul contradicției. Dar el se referă la declarațiile făcute în fața Comitetului pentru știință și astronautică al Congresului de dr. James A. Harder, profesor asociat de inginerie civilă la Universitatea din California.

Mai departe. Analiza a stabilit că magneziul de la Ubatuba nu era „absolut pur". Impuritățile „majore" sînt zincul și stronțiul (fiecare, circa 500 de părți dintr-un milion), restul fiind procente infime de mangan, crom, bariu și cupru. „Dar — spune dr. Saunders, prezentîndu-ne depoziția dr. Harder — mai semnificativ este ceea ce *nu* conține mostra. Dacă fragmentul ar fi fost magneziu terestru ultrapur, ar fi trebuit să ne așteptăm la una dintre aceste patru circumstanțe :

— Dacă mostra ar fi fost un aliaj de magneziu terestru, ar fi trebuit să conțină aluminiu, sau cupru, sau ambele. Nu s-a găsit aluminiu — doar o urmă de cupru.

— Dacă cineva ar fi făcut un serios efort de purificare a mostrei, elementul cel mai greu de înlăturat ar fi fost calciul. Acesta n-a fost găsit.

— Dacă cineva ar fi efectuat o operațiune neobișnuit de fină de îndepărtare a calciului, ar fi făcut asta aproape sigur utilizînd un recipient de cuarț, ceea ce ar fi trebuit să introducă o cantitate infimă de siliciu în mostră. Testele F.B.I. * arată că siliciul nu era prezent.

— Dacă cineva ar fi utilizat cele mai bune tehnici de purificare a magneziului disponibile *în 1968*, ar fi trebuit să recurgă la o sublimare repetată a metalului sub un vid foarte înaintat. Pentru a produce acest vid, ar fi trebuit să folosească o pompă cu vapori de mercur, ceea ce ar fi dus la o contaminare cu mercur a produsului. În mostra Ubatuba nu exista mercur" (22, pp. 173, 174).

* Dr. Saunders consideră că Oficiul de investigații speciale este echivalentul Air Force al F.B.I.-ului.

După cum vom vedea imediat, acest lung citat nu este de prisos. În Raportul Condon ni se oferă un tabel comparativ al elementelor care compun magneziul „de trei ori sublimat" produs de Dow Chemical Company, și cel de la Ubatuba. Calciul și siliciul nu figurează în tabel, ceea ce nu îngăduie cititorului Raportului să cunoască absența lor din mostra braziliană. Pe de altă parte, în dreptul mercurului, în coloana Magneziu Dow se află procentul de $2{,}6 \pm 0{,}6$, iar în coloana OZN Brazilia scrie, într-adevăr, „nedetectat". Dar nici un cuvînt despre semnificația acestei nedetectări !...

Nu e nevoie să fii specialist ca să observi că, de vreme ce condițiile enumerate de dr. Saunders nu sînt prezente, magneziul ultrapur de la Ubatuba ar fi trebuit să fie preparat după o altă tehnologie decît cele cunoscute. Este o ipoteză susținută și de această nouă constatare :

„Potrivit lui Harder, toate elementele prezente există într-o așa-numită «structură cristalină hexagonală foarte densă», exemplul cel mai banal fiind grafitul. Aceste structuri au o rezistență extraordinară în două dimensiuni și, după cum a demonstrat arhitectul Buckminster Fuller cu domurile sale geodezice, există căi de a le proiecta ocolind fragilitatea celei de-a treia dimensiuni. Asta ne duce la ipoteza că acest aliaj special are o rezistență neobișnuită.

În 1957, aliajul era aparent necunoscut pe această planetă — metalurgiștii Pămîntului n-ar fi fost în stare să-l reproducă. Astăzi, dispunem de tehnologia necesară pentru a produce o piesă voluminoasă din acest aliaj și a verifica această ipoteză" (22, p. 174).

Să recapitulăm. Raportul Condon nu menționează lipsa calciului și a siliciului, nu comentează lipsa mercurului și ignoră „structura cristalină hexagonală foarte densă". El ne încredințează, în schimb, că Dow Metallurgical Laboratory „a produs, încă la 25 martie 1940, 700 de grame de magneziu conținînd exact aceeași concentrație de stronțiu ca aceea existentă în mostra Ubatuba" (27, p. 97). Ar mai fi trebuit doar să ne explice și cum au ajuns pe o plajă din Brazilia fragmente din

acest aliaj ultrapur și ultrasecret. Sau, cum îl întreba dr. Robert M. L. Baker, șeful Centrului de cercetări astrodinamice al companiei Lockheed, pe dr. Harder, în cadrul Simpozionului: „...se admite că cei de la Ubatuba nu puteau să-l producă (magneziul)...?" „În acel timp, — a răspuns dr. Harder — în 1957, brazilienii nu puteau să aibă o mostră de magneziu de la Biroul de standarde al Statelor Unite la fel de pură ca acest magneziu de la Ubatuba, cu care (mostră) să-l compare" (26, p. 192). Deci, nu numai că brazilienii nu puteau să producă un astfel de magneziu, dar n-ar fi putut să-l obțină nici măcar din partea Biroului de standarde!... Considerînd răspunsul lămuritor, încheiem acest lung pasaj cu remarca finală a dr. Saunders: „Pot să spun doar că dacă pescarii brazilieni n-au adunat în realitate fragmente dintr-o navă spațială, atunci cineva a comis una dintre cele mai sofisticate farse științifice din istorie" (22, p. 174).

Cu aproape aceleași cuvinte caracterizează Antonio Ribera un caz spaniol, care seamănă cel puțin într-o privință cu cel de la Ubatuba: „Dacă totul n-a fost decît o farsă, a fost cea mai ingenioasă și mai bine pusă la punct din istorie..." (Cf. 43). Vom relata succint evenimentele, pentru a ajunge mai repede la ceea ce ne interesează prin prisma acestui capitol.

La 1 iunie 1967, mai multe persoane aflate în zonele verzi ale suburbiei madrilene San José de Valderas au văzut un obiect discoidal, care a evoluat deasupra regiunii cam 12 minute, dispărînd în direcția șoselei spre Estramadura. Perfect circular, cu un diametru de 12-13 metri, el avea pe suprafața inferioară un semn ciudat, vizibil în fotografiile făcute de cel puțin doi dintre martori și transmise presei.

După ce a zburat de-a lungul șoselei spre Estramadura, OZN-ul a aterizat pentru cîteva secunde pe un loc viran de la periferia orașului Santa Monica, la 4 km în linie dreaptă de San José de Valderas, în văzul mai multor martori. Cîțiva dintre aceștia au declarat că discul lăsa să se vadă trei „picioare" înainte de a se așeza pe sol. Și, într-adevăr, au fost găsite trei urme rectangulare, alcătuind cu precizie vîrfurile unui

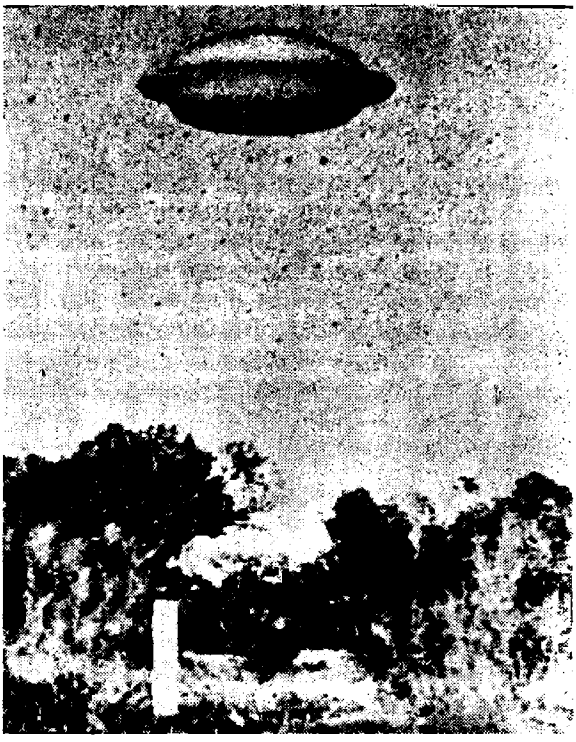

Obiectul observat la San José de Valderas...

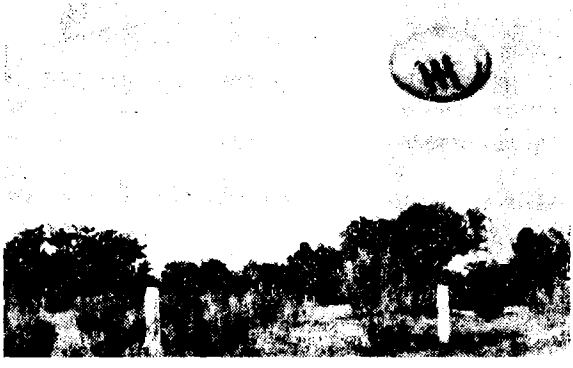

...și semnul de pe suprafața lui inferioară

triunghi echilateral ale cărui laturi măsurau peste 6 metri.

Cu ce semănau aceste urme ? Cu cele lăsate de un alt obiect, aproximativ cu 18 luni în urmă (6 februarie 1966), în suburbia madrilenă Aluche. Dar latura cea mai senzațională a cazului abia urmează.

La locul aterizării au fost descoperite cîteva tuburi metalice, de mai puțin de 15 cm lungime (vezi p. 100). Un tînăr a deschis unul dintre ele cu o pereche de cleşti. Dinăuntru s-a scurs un lichid care s-a evaporat. Tubul conținea două benzi verzi de material plastic, purtînd un semn în relief care amintea semnul de pe partea inferioară a OZN-ului. Una dintre benzi şi o bucată din tubul metalic au fost încredințate laboratoarelor I.N.T.A. (Instituto Nacional de Técnica Aerospacial) de la Madrid. „Analizînd mostrele, I.N.T.A. ne-a trimis un raport foarte amănunțit, potrivit căruia eşantionul metalic era nichel cu un înalt grad de puritate, iar banda, fluorură de polivinil, un tip de plastic încă necomercializat şi care, după consultarea bibliografiei tehnice, s-a văzut că a fost fabricat pînă acum numai într-o uzină-pilot de către firma americană Dupont de Nemours, pentru NASA ; aceasta îl utiliza ca material de protecție pentru conurile sateliților, spre a-i apăra de acțiunea factorilor atmosferici, datorită calităților extraordinare ale acestui plastic, practic etern şi indestructibil de către orice agent corosiv" (89).

Din nou, deci, un material foarte rar, găsit la mare distanță de locul unde este produs. Ne-am fi mirat mai puțin dacă la Santa Monica ar fi căzut un satelit, sau numai conul său acoperit cu indestructibila fluorură de polivinil. Aşa însă, banda încolăcită în tubul de nichel foarte pur ne pune într-o reală încurcătură. Pentru că prezența semnului fotografiat şi pe suprafața inferioară a discului stabileşte o legătură indiscutabilă cu acesta, spulberînd ideea plauzibilă, in extremis, a pierderii unor mostre foarte terestre.

În capitolul 3 din secțiunea III, „Activitatea Proiectului Colorado", dr. Roy Craig enumeră, printre ipoteticele mărturii fizice directe, „Pretinsul material depus de OZN-uri". Este vorba, în primul rînd, despre sub-

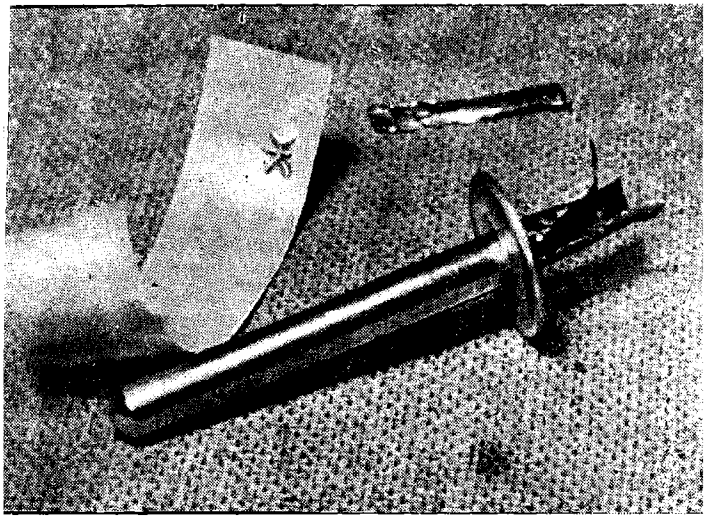

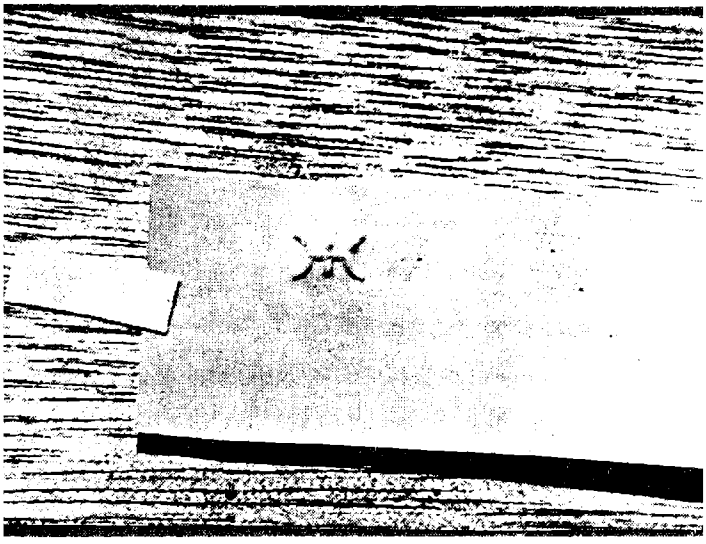

stanța pe care anglo-saxonii o numesc „angel hair", iar francezii „fils de la Vierge", datorită asemănării ei cu firele de păianjen duse de vînt. Dr. Craig sugerează că nu e vorba doar de o asemănare, ci de același lucru, cu toate că Proiectul Colorado n-a analizat decît o pulbere albă „colectată de sub streașinile unei case deasupra căreia se spunea că s-a depus «angel hair», lăsînd un sediment vîscos" (27, p. 89). Pulberea s-a dovedit a fi un rest de vopsea — dar investigatorii puteau să-și cruțe osteneala, deoarece știau că substanța incriminată se distinge de adevăratele fire de păianjen tocmai prin sublimarea și dispariția ei totală, în condiții normale, înainte de a i se putea face analiza. Așa s-a întîmplat, de pildă, la Oloron, la 17 octombrie 1952.

Pe la orele 12,50, Yves Prigent, supraveghetor general al liceului din Oloron, soția și cei trei copii ai săi, au fost, se pare, cei dintîi care au văzut un cilindru lung, subțire, înclinat cam la 45°, deplasîndu-se lent spre sud-vest, la o înălțime de 2 000—3 000 de metri. În fața lui, la oarecare distanță, circa treizeci de obiecte sferice înaintau în aceeași direcție, două cîte două, în zig-zag. Toate aceste corpuri stranii lăsau în urmă o substanță care cădea încet spre sol.

„Aceste fire semănau cu lîna sau cu nailonul. Încolăcite în pachete, ele deveneau rapid gelatinoase, apoi se sublimau în aer și dispăreau. Nenumărați martori au putut să le adune și să constate fenomenul sublimării rapide. Profesorul de gimnastică al colegiului a adus un scul gros de pe terenul de sport. Foarte intrigați, profesorii colegiului au putut constata că, dacă li se dădea foc, firele ardeau asemenea celofanului. Profesorul de științe, dl. Poulet, a examinat cu atenție aceste fire, dar n-a avut timp să le analizeze. El a putut, totuși, să asiste la sublimarea și dispariția totală a unuia dintre aceste fire, lung de zece metri, care fusese înfășurat pe un băț" (17, p. 177).

După 10 zile, la orele 17, același fenomen — cilindrul înclinat la 45°, înaintînd lent în mijlocul unor sfere zburînd în zig-zag, două cîte două — a fost urmărit de numeroși locuitori ai orașului Gaillac. Și aici, mari

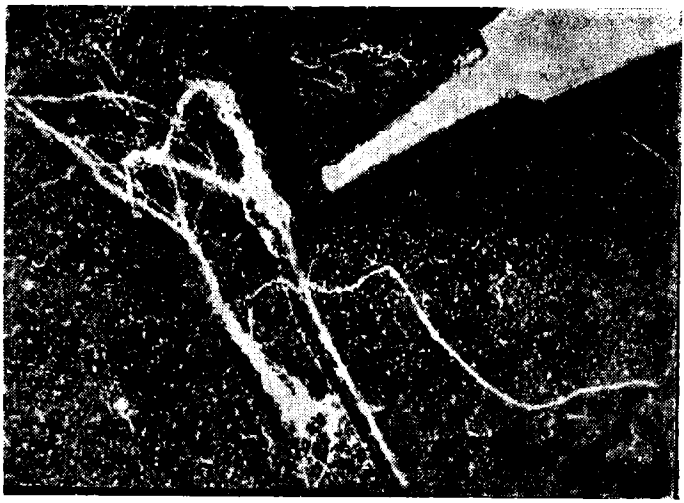

Substanța depusă de un OZN, văzută la microscop

cantități de fire albe au căzut chiar după dispariția obiectelor.

„Cei din Gaillac au comparat firele cu lîna de sticlă. Ca și la Oloron, le-au adunat. Ca și la Oloron, ele au devenit gelatinoase, apoi s-au sublimat și au dispărut. Ca și la Oloron, nu s-a găsit nimeni care să încerce să le pună sub un clopot ermetic, sau să păstreze gazul pentru a permite o analiză ulterioară" (17, p. 179).

Înțelegem regretul și reproșul lui Aimé Michel. Din fericire, exact după doi ani de la ultima observație, într-o altă țară europeană, s-a găsit cineva care să aibă prezența de spirit necesară.

27 octombrie 1954. Meciul de fotbal Fiorentina-Pistoia e întrerupt de un incident, neprevăzut în regulamentul de desfășurare a jocului : deasupra stadionului evoluează două corpuri sferice. Între 14,20 și 14,29, Florența e survolată de trei ori de misterioasele obiecte. În același timp, deasupra orașului cad filamente lînoase. Studentul Alfredo Jacopozzi pune cîteva într-un tub de sticlă sterilizat, pe care-l duce profesorului Giovanni

Canneri, directorul Institutului de chimie analitică al Universității din Florența. Ajutat de profesorul Danilo Cozzi, acesta efectuează o rapidă analiză microscopică și spectrografică, cu următorul rezultat : „Este o materie cu structură fibroasă, cu o rezistență mecanică notabilă la tracțiune și la torsiune. Supusă încălzirii, se înnegrește, lăsînd un reziduu fuzibil și transparent. Reziduul fuzibil, supus spectrografiei, se arată a fi alcătuit mai ales din bor, siliciu, calciu și magneziu. Pur ipotetic, substanța examinată la scara microchimică ar putea fi o sticlă borosilicică" (Cf. 88).

Există o legătură de la cauză la efect între OZN-uri și substanța analizată de cei doi universitari italieni ? Nu putem să vă oferim decît ipoteza care susține că funigeii evanescenți sînt o consecință a modului de propulsie a OZN-urilor : „În organul declanșator, particulele negative se nasc și sînt expulzate spre înainte sub formă de embrioni, în compania unei părți a particulelor pozitive. Ele reacționează cu acestea din urmă și cu constituenții aerului, îndată ce ajung în etapa finală a creșterii, de unde «fumul» și «vata albă», deseori observate în timpul deplasărilor lente sau al staționării" (20, p. 86).

Al doilea tip de „pretins material depus de OZN-uri", ca să folosim formula sceptică a dr. Craig, este așa-numita „space grass", iarbă spațială. Raportul Condon consideră că este vorba doar de „pleava" de aluminiu de diferite forme și dimensiuni, folosită de avioanele militare ca să stînjenească detectarea prin radar" (27, p. 80). Ozenologul John A. Keel, citat în Raport, nu e de acord cu această explicație : „«Pleava» Air Force este aluminiu căptușit cu fibre de sticlă. «Iarba spațială» este aluminiu aproape pur, cu o vagă urmă de magneziu. Amîndouă substanțele sînt aproape identice în aparență. Grupul Condon a primit mostre similare *, dar a ales pentru analiză și cercetare o mostră care fusese colectată în 1957 !" (71).

* ...cu cele primite de Keel, după publicarea unui articol despre „iarba spațiului", în 1967.

Dacă dr. Craig se referă, într-adevăr, pe larg doar la mostra din 1957, în finalul subcapitolului precizează : „E sigur, deci, că această mostră de «iarbă spațială», *ca și celelalte mostre asemănătoare supuse proiectului pentru analiză* (sublinierea noastră), are o origine foarte terestră și nu a fost depusă de vehicule extraterestre" (27, p. 90). Ceea ce nu înseamnă că intervenția lui Keel nu ne pune pe gînduri, prin afirmația despre compozițiile diferite ale celor două substanțe, „aproape identice în aparență". Și apoi, dacă au fost analizate mai multe mostre, de ce nu sînt măcar citate datele și locurile de unde provin ?...

Ultima categorie de dovezi fizice directe o constituie urmele lăsate de OZN-uri. Raportul Condon ignoră, desigur, cele întîmplate la Quarouble, în noaptea de 10 septembrie 1954. Și, totuși, dacă-l credem pe Aimé Michel, „Pentru prima oară în istoria Farfuriilor Zburătoare, o aterizare lăsa urme indiscutabile și aceste urme rezistau oricărei ipoteze verosimile" (18, p. 64). Este o omisiune care trebuie cercetată mai de aproape.

Relatarea lui Marius Dewilde e cunoscută cititorilor din cartea lui Edwards (4, p. 83-94). Vom insista deci numai asupra rezultatelor anchetei efectuate de reprezentanții poliției, ai poliției forțelor aeriene și ai Siguranței. Ei n-au găsit nimic pe pămîntul tare, dar pe calea ferată, acolo unde Dewilde văzuse o masă întunecată, trei traverse de lemn erau „însemnate" în cinci locuri. Semnele, identice, avînd o suprafață de patru centimetri pătrați fiecare, erau proaspete și curate. „Mai mult, dispunerea celor cinci semne prezintă o simetrie. Cele trei din mijloc, transversale, se aflau pe aceeași traversă, la o distanță de 43 cm unul de altul. Celelalte două, situate de o parte și de alta a liniei formate de primele trei se aflau la o distanță de 67 cm de ele (...). În sfîrșit (și n-am cunoscut acest punct capital decît după doi ani), inginerii feroviari, consultați de anchetatori, au determinat presiunea care trebuise să fie exercitată asupra traverselor pentru a obține astfel de amprente. Iată, în esență, răspunsul lor : «Presiunea mărturisită de aceste amprente corespunde unei greutăți de treizeci de tone» (...) Examinînd pietrele

balastului, anchetatorii au găsit un alt detaliu foarte greu de explicat : la locul presupusei aterizări, aceste pietre erau friabile, ca și cum ar fi fost calcinate la înaltă temperatură" (18, p. 64).

Nu e de mirare că obiectul de la Quarouble a rămas neidentificat. Să zicem că omisiunea lui în Raportul Condon e la fel de explicabilă, ținînd seama de timpul și de spațiul care-i despărțea pe investigatori de urmele celor treizeci de tone. Există însă și omisiuni de neexplicat.

Frank Edwards descrie destul de amănunțit cele petrecute la 24 aprilie 1964, în localitatea Socorro, New Mexico (4, pp. 145-149). Importanța excepțională a cazului justifică însă o amplă revenire, de astă dată reproducînd textual raportul Air Force (Cf. 19, pp. 4 146) :

„Către orele 17,45, în mașina nr. 2 a poliției din Socorro, un Pontiac 1964, alb, ofițerul Lonnie Zamora a început să urmărească un Chevrolet negru, nou, chiar la sud de fațada de vest a tribunalului. Acesta (Chevroletul) părea că accelerează și avea cam trei grupuri de case avans asupra mașinii poliției. Într-un punct apropiat de reședința George Morillo, pe Old Rodeo Street (extensie spre sud a lui Park Street), cam la o jumătate de milă sud de Spring Street, Chevroletul negru gonea drept spre terenul de rodeo, avînd mereu același avans. Zamora era singur.

În acel moment, el a auzit un fel de vuiet și a văzut o flacără în văzduh, spre sud-vest, la oarecare distanță, poate o jumătate de milă sau o milă. I-a dat prin gînd că un depozit de dinamită din acea zonă explodase și a hotărît să abandoneze urmărirea, spunîndu-și că, oricum, bănuia cine e fugarul. A ieșit deci din South Park Street și a luat drumul depozitului de dinamită, în timp ce șoferul continua să gonească pe South Park Street.

Flacăra era albăstruie și ușor portocalie. El nu poate să-i precizeze dimensiunile. Aproape imobilă, ea se micșora încet. Conducînd mașina, nu putea să o observe tot timpul, dar a notat că era conică, mai îngustă sus decît jos. Flacăra putea să aibă cam trei grade diametru, nu prea lată, dar de circa două ori

mai lată jos decît sus şi cam de patru ori mai înaltă decît lăţimea părţii de sus. El (Zamora) n-a văzut nici un obiect sus şi nici n-a notat dacă partea de sus a flăcării era orizontală (soarele se afla la vest şi-l stînjenea, cu toate că purta sticle verzi peste ochelari). Partea de jos a flăcării, aflîndu-se îndărătul unei coline, nu era vizibilă. Nici o dîră de fum, dar un fel de turbulenţă jos, poate praf, poate provocată de vîntul care bătea cu putere. Cerul limpede şi însorit, doar cîţiva nori risipiţi. Zgomotul era un vuiet, nu un simplu zgomot. Nu zgomotul unui reactor. A trecut de la frecvenţele înalte la cele joase, apoi s-a stins, durînd poate zece secunde, în timp ce Zamora se îndrepta spre el, pe drumul presărat cu pietriş care ducea la depozitul de dinamită. El a văzut flacăra aproape tot atît cît a auzit zgomotul. Flacăra şi-a păstrat culoarea, pe cît îşi aminteşte, dar sunetul a coborît în mod distinct de la ascuţit la grav, pînă la extincţie. Cele două geamuri ale maşinii erau coborîte. N-a zărit nici un alt martor. Nici o mişcare pe şosea, în afara şoferului (Chevroletului). Acesta poate să fi auzit, dar probabil n-a văzut, fiind prea aproape de colină. Ofiţerul Zamora a urcat cu greu o movilă abruptă şi cu hopuri. El a trebuit să dea înapoi şi să pornească de două ori. Prima dată, a ajuns la jumătatea pantei şi roţile au început să patineze. În momentul acela, auzea încă vuietul. Movila are aproape 20 m lungime, e abruptă, cu bolovani şi pietriş. Cînd a pornit a treia oară, nu mai existau nici flacăra, nici zgomotul. După ce a ajuns deasupra, a avansat încet spre vest, pe drumul accidentat, neobservînd nimic un timp, cam 15—20 de secunde. A înaintat încet, căutînd din ochi depozitul, nemaiamintindu-şi exact unde se afla.

Deodată, a văzut un obiect strălucitor spre sud, la circa 150—200 m (măsurătorile la faţa locului au dat 240 m). A stopat imediat. Obiectul semăna, la prima aruncătură de ochi, cu o maşină răsturnată. S-a gîndit că poate o răsturnaseră copiii. Chiar lîngă obiect erau doi indivizi în combinezoane albe. Unul dintre ei părea să se-nvîrtă în jurul maşinii privind-o, parcă speriat, făcînd mici salturi repezi. Zamora a redemarat atunci

în direcția lor, cu intenția de a-i ajuta. Se oprise numai cîteva secunde. Obiectul părea de aluminiu albicios, pe fondul de mușchi al peisajului, dar nu de crom. La prima aruncătură de ochi, avea forma unui ou și semăna cu un automobil alb așezat pe portbagaj sau pe radiator. Zamora declară că nu i-a văzut pe cei doi indivizi decît în cele cîteva secunde în care a privit și obiectul. Nu-și amintește nici un amănunt deosebit, nici pălărie, nici coafură. Păreau normal constituiți, dar erau poate adulți scunzi, sau copii mari. Ofițerul Zamora și-a concentrat atenția asupra drumului, în timp ce conducea mașina spre obiect. El a semnalat prin radio la biroul șerifului că a dat peste un accident, că avea să iasă din mașină și să constate lucrurile în vîlcea. El a stopat, vorbind încă, și a început să iasă. Microfonul a căzut, el l-a luat și l-a repus la locul lui, a ieșit din mașină și a pornit spre obiect, pe care-l socotea, în continuare, un automobil. Se afla atunci la circa 30 m de obiect. Abia dăduse ocol mașinii, cînd a auzit un vuiet, nu un simplu zgomot, ci un vuiet foarte puternic. Nu ca un reactor (el cunoaște zgomotul reactoarelor). A început la joasă frecvență, apoi a urcat rapid către ascuțit, devenind mai zgomotos, de la puternic la foarte puternic. În același timp, a văzut flacăra sub obiect. Obiectul a decolat vertical, încet. Flacăra era albastră, cu un fel de culoare portocalie jos. Din acel unghi, el a văzut ceea ce trebuia să fie latura obiectului, nu capătul, cum crezuse mai întîi. Flacăra greu de descris. Putea să iasă din mijlocul părții de dedesubt a obiectului avînd o suprafață de circa patru picioare, apreciere nesigură. El nu poate spune despre această flacără decît că era albastră și portocalie. Nu era nici fum, numai praf în imediata apropiere.

Îndată ce a văzut flacăra și a auzit vuietul, ofițerul Zamora s-a întors cu spatele, crezînd că obiectul era poate pe cale să explodeze, a alergat spre mașina sa și a ocolit-o, ca să privească. S-a lovit de apărătoarea din spate și a căzut, pierzîndu-și ochelarii. Mai înainte, notase că obiectul era oval sau în formă de ou, că era neted, aluminiu deschis, fără ușă sau hublouri. El notase, de asemenea, un anumit semn roșu, o insignă cam de 70

cm înălțime, la mijlocul obiectului. Obiectul era încă pe sol, sau foarte aproape de sol cînd a început să vuiască.

După ce a căzut și și-a pierdut ochelarii, a continuat să fugă spre nord, spre o margine a movilei, la 50 m, privind de mai multe ori în urmă. Alergase cam 25 m, cînd a văzut că obiectul se înălțase cam la nivelul mașinii sale, oarecum la verticala locului de unde decolase. El estimează timpul scurs pînă atunci la aproximativ șase secunde.

Zamora continuă: «Am alergat mai departe, am sărit în spatele movilei și m-am oprit, căci nu mai auzeam nimic. Înspăimîntat de acest zgomot, voiesm să fug pînă la baza movilei. M-am întors, m-am aruncat la pămînt, mi-am acoperit fața cu brațele și, cum nu mai auzeam nimic, am privit și am văzut obiectul îndepărtîndu-se spre sud-vest. Cînd vuietul a încetat, am auzit încă un zgomot pătrunzător trecînd de la ascuțit la grav. Atunci mi-am ridicat capul și am văzut obiectul îndepărtîndu-se. Nu s-a mai apropiat de mine. Părea să se deplaseze în linie dreaptă și orizontal, poate la trei sau cinci metri de sol și a trecut pe deasupra depozitului de dinamită, poate la un metru. Depozitul are mai puțin de trei metri înălțime. Obiectul se deplasa foarte rapid. Păru să se înalțe și luă imediat altitudine. Am alergat spre mașina mea, continuînd să-l privesc, mi-am găsit ochelarii, lăsînd pe sol sticlele de soare, am intrat în mașină și l-am chemat pe Nep Lopes, radiooperatorul, spunîndu-i să se uite pe fereastră, dacă vede ceva. A întrebat: «Ce?»; i-am spus: «Seamănă cu o minge» (de rugby). Nu știu dacă a văzut. Dacă privea pe fereastra dinspre nord, nu putea să vadă nimic. Nu m-am gîndit să-i spun pe ce fereastră. Vorbindu-i, vedeam mereu obiectul. Părea să se înalțe puțin și se micșora iute în depărtare. Păru să treacă razant cu muntele Box Canyon, sau Six Mile Canyon. A dispărut ajungînd deasupra muntelui (viteza lui a fost deci evaluată la 180 km/h). N-avea nici flacără, ca atunci cînd se afla deasupra solului, nici fum și nu făcea nici un zgomot».

S-a stabilit că obiectul decolase perpendicular pe direcția vîntului, sau parțial contra. Zamora n-a notat

nici miros, nici vreun alt sunet decît cele descrise. El le-a indicat lui Nep Lopes și sergentului M. S. Chaves să vină, apoi a coborît la locul aterizării obiectului, remarcînd că mărăcinii ardeau în mai multe puncte.

Zamora continuă : «În acel moment, l-am auzit pe sergentul Chaves cerîndu-mi poziția prin radio și m-am întors la mașină ca să i-o dau. Sergentul Chaves a venit și m-a întrebat ce am, de ce transpir și mi-a spus că sînt alb, foarte palid. I-am spus sergentului să privească spre ceea ce vedeam și că mărăcinii ard. Atunci am mers amîndoi la fața locului și sergentul mi-a arătat niște urme».

Cînd văzuse obiectul de la circa 240 m (după ce urcase pe movilă), Zamora observase un fel de picioare între obiect și sol. În acel moment, el nu le dăduse deloc atenție, căci se aștepta la un accident. Dar notase că erau în partea de jos a obiectului, desfăcute spre sol. În acel moment, obiectul trebuia să se afle la un metru de sol. Zamora nu-i acordase decît o privire vagă. Dar este incapabil să precizeze cît timp a văzut obiectul a doua oară (de aproape). Poate douăzeci de secunde (simplă supoziție) s-au scurs cît timp el a ieșit din mașină, s-a dus să vadă de aproape, a fugit și a sărit de cealaltă parte a movilei, în momentul decolării obiectului".

Raportul Air Force descrie și urmele descoperite de sergentul Chaves — patru semne de suporturi care apăsaseră puternic solul — precizînd: „Diagonalele celor patru semne se întretaie în unghi drept". Această frază și schița făcută de căpitanul Richard T. Holder, din Serviciul de informații, la scurt timp după incident, au ajuns după doi ani sub ochii inginerului William Powers, un colaborator al dr. Hynek la Observatorul Dearborn. Diagonalele întretăindu-se în unghi drept i-au amintit o teoremă din „Tratatul de analiză vectorială și tensorială" al lui Brand, despre cercul trecînd prin mijlocul celor patru laturi ale unui astfel de patrulater. Powers a calculat că dacă un aparat ar fi vrut să aterizeze pe patru suporturi, astfel încît fiecare suport să susțină o greutate egală, n-ar fi putut s-o facă decît cu o condiție : centrul său de greutate să se afle în centrul unui

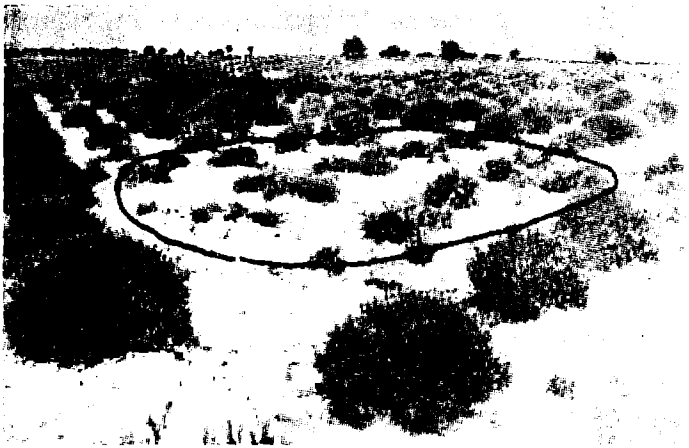

Valensole. Locul unde a aterizat OZN-ul, fotografiat în mai 1968

cerc definit ca în teoremă. Analizînd suprafața arsă și semnele — trei riguros identice, indicînd fiecare o presiune de o tonă, al patrulea mai slab, datorită derapării — el a ajuns la concluzia următoare : „...cele patru amprente, aparent aleatorii, sînt exact cele ale unei greutăți oarecare distribuite în mod egal între patru suporturi" (Cf. 19, p. 48).

Ar mai fi de adăugat că acest caz figurează ca neidentificat în dosarele Air Force, rezistînd tuturor tentativelor de a i se găsi o explicație convențională. O concluzie asemănătoare a fost trasă și de organismele oficiale franceze care au anchetat minuțios cazul similar de la Valensole, din 1 iulie 1965. Similar pentru că vuietul, forma, culoarea, dimensiunile obiectului și făpturilor de lîngă el, sînt identice cu cele semnalate de Zamora. (De altfel, la Valensole avem de-a face tot cu un singur martor, Maurice Masse). Pînă și deosebirile sînt semnificative. „La Socorro, obiectul a aterizat, se spune, pe panta unei rîpe. Pe platoul riguros orizontal de la Valensole nu sînt patru amprente neregulate, legate prin drepte ortogonale invizibile, ci numai două

drepte ortogonale, ca patru raze întretăindu-se în unghi drept. Aceste raze sînt egale cu aceea a cercului invizibil de la Socorro" (19, p. 49).

Raportul Condon ignoră, desigur, cele întîmplate la Valensole. Dar Socorro nu se afla, pentru investigatori, dincolo de Oceanul Atlantic !...

Raportul Condon ignoră şi descoperirea făcută la începutul lunii februarie 1963, în localitatea Canada de Alzogaray, din Argentina. La 2 km de casa lor, fraţii Lopez—Rausoro Antonio, Ricardo şi Victor Domingo — au observat pe sol două semne circulare. Anchetatorii au constatat că ierburile erau arse pe o suprafaţă avînd forma a două inele de 3,30 m diametru şi 30 cm lăţime fiecare, situate la o distanţă de 40 cm unul de altul. Într-un inel se vedea, lipit de marginea interioară, un fel de pătrat cu latura de 40 cm, în care arsura era

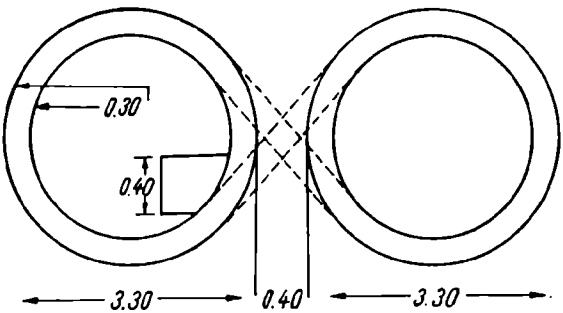

mai puternică. Rădăcinile fuseseră distruse pînă la 7-10 cm adîncime, iar iarba părea să fi fost supusă, în cîteva puncte, unei temperaturi de peste 1 000 de grade.

Cu cîteva zile înaintea descoperirii, Juan Geronimo Perea a observat, împreună cu ceilalţi membri ai familiei sale, un obiect oval, cu un diametru aparent de trei ori mai mare decît cel al Lunii, care zbura fără zgomot. Strălucirea lui devenea, în unele momente, extrem

de puternică, orbindu-i pe martori. Brusc, el a coborît în direcția proprietății fraților Lopez.

Ce sînt inelele de la Canada de Alzogaray ? Sau, mai exact, cum au fost ele produse ? „Perfecta simetrie a celor două cercuri constituie un indiciu în favoarea prezumției că ele au fost imprimate, ștanțate de o misterioasă matriță, avînd o temperatură ridicată. Într-un asemenea caz, este inadmisibil să presupunem că frații Lopez — care sînt persoane de o probitate recunoscută — ar fi montat, cu slabele lor resurse materiale, un dispozitiv de acest fel, de vreme ce caracteristicile proprii ale semnelor — incluzînd faptul că au fost necesare peste 1 000 grade pentru a le produce — denotă mijloace mecanice de un nivel tehnologic ridicat" (48).

Fiind de acord cu ultima aserțiune, ne întrebăm dacă referirile la temperatura înaltă necesară pentru a provoca arsura intensă constatată sînt întrutotul îndreptățite. Ceea ce nu înseamnă, desigur, că am cunoaște o explicație mai plauzibilă, ci doar că încercăm din nou să judecăm prin analogie, considerînd că avem de-a face cu un fenomen global.

Vă aduceți aminte de „mărăcinii care ardeau" la Socorro ? Ancheta a stabilit că pe sol se aflau și alte lucruri combustibile, care au prilejuit constatarea unui nou fapt insolit : „Analizele spectroscopice ale bucăților de carton consumate la plecarea aparatului au arătat că nici o particulă străină nu intrase în contact cu ele : era vorba deci de radiație și nu de eșapament de gaze și de flăcări" (24, p. 31). Așa se explică, probabil, ciudata culoare a „flăcării" : albastră și portocalie — poate și strălucirea insuportabilă a obiectului observat de familia Perea...

Tehnologia noastră nu cunoaște încă aparate de zbor în atmosferă propulsate de radiații. Confuzia cu un avion sau un elicopter este deci încă o dată exclusă — ca și aceea cu un prototip experimental.

Cazurile Socorro și Canada de Alzogaray nu sînt singurele în care prezența OZN-urilor este asociată unor urme de combustiune. Frank Edwards relatează cele petrecute la 16 septembrie 1964, în apropiere de Pretoria, Africa de Sud, unde doi ofițeri de poliție au văzut pe

șosea un obiect imens, la a cărui decolare asfaltul a luat foc (4, pp. 82—83). Iată o întîmplare similară :

La 21 aprilie 1967, pe la ora 9 seara, C. N. Crowder, unul dintre directorii Societății Mobile Chemical, din South Hills, Virginia, se afla în mașina sa, pe un drum gudronat, cînd a zărit în față un fel de cisternă de metal portocaliu, care-i bloca trecerea. Ajungînd cam la 60 de metri, Crowder a semnalizat cu farurile. „În aceeași clipă, într-o vîlvătaie fulgurantă, emisă prin partea de jos, obiectul s-a ridicat rapid în văzduh. Pornise ca un fulger, dar l-am văzut bine în lumina farurilor. Avea 5-6 metri înălțime și picioare de circa 1 metru. Suflul încins al bazei sale aprinsese asfaltul" (Cf. 5, p. 222). Venind la fața locului, împreună cu Crowder, poliția a găsit o zonă de 90 cm pe 75 cm arsă și încă

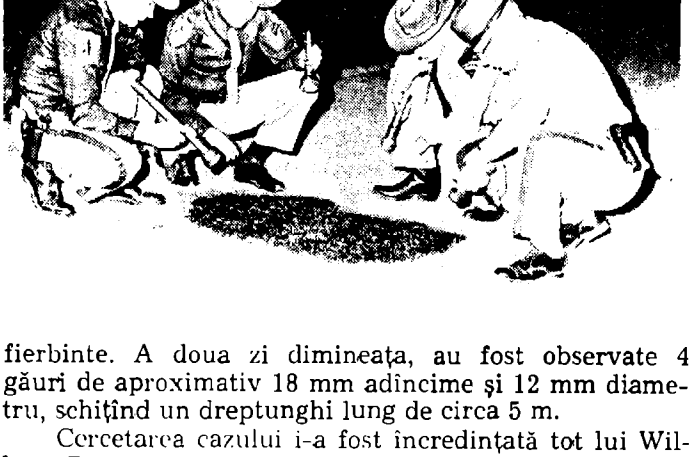

fierbinte. A doua zi dimineața, au fost observate 4 găuri de aproximativ 18 mm adîncime și 12 mm diametru, schițînd un dreptunghi lung de circa 5 m.

Cercetarea cazului i-a fost încredințată tot lui William Powers, care a constatat că petrolul și benzina nu pot provoca arsuri asemănătoare celei din zona cu pricina. El a declarat ziarului local : „Crowder spune exact ceea ce a văzut și nu există nici un motiv de a nu-l crede. Totuși, nu pot să dau nici o explicație la ceea ce a văzut" (Cf. 5, p. 223). Este exact ceea ce ar fi putut

declara și anchetatorii australieni, după cercetarea „cuibului" de la Tully, Queensland. Dar să începem cu începutul.

La 19 ianuarie 1966, cultivatorul de banane George Pedley a informat autoritățile că a văzut un aparat albastru-cenușiu ridicîndu-se dintr-o mlaștină situată lîngă plantația sa. „Am socotit că putea să aibă aproape 8 m diametru și cam 2,5 m înălțime. Se învîrtea cu o viteză teribilă, ridicîndu-se vertical pînă la aproape 20 de metri. Apoi a plonjat, s-a ridicat din nou foarte iute și s-a îndreptat spre sud-vest, cu o viteză fantastică. În cîteva secunde, l-am pierdut din vedere" (Cf. 5, p. 56).

La locul decolării a fost găsit un cerc de aproape nouă metri diametru, în care trestiile fuseseră zdrobite și culcate în sensul mersului acelor ceasornicului, pe cînd cele din afara perimetrului rămaseseră neatinse.

Anchetatorii au remarcat că dacă obiectul vinovat de acest masacru ar fi venit deplasîndu-se pe sol, drumul lui ar fi fost marcat de o dîră largă de trestii moarte.

La un metru de „cuib", pe o suprafață de circa 50 de centimetri pătrați, ierburile fuseseră smulse cu

rădăcini cu tot și pluteau. Unul dintre anchetatori, Alf McDonald, inspector al lucrărilor publice din North Queensland, a crezut întîi că fenomenul se datorează unui parazit al trestiilor, dar și-a amintit că, în acest caz, rădăcinile și tulpinile ar fi rămas pe fund. Or, după cum a declarat el, „Nu erau tulpini — absolut deloc, rădăcinile fuseseră aspirate cu restul și fundul ghiolului era curat" (Cf. 5, p. 58). Același fenomen a fost constatat și în apropierea unui alt „cuib", descoperit de cultivatorul de trestie de zahăr Lou Larchi la Casula, New South Walles.

Cercuri misterioase și-au făcut apariția și în Noua Zeelandă. La 4 septembrie 1969, Bert O'Neil a dat peste unul, într-un colț puțin frecventat al fermei sale de la Ngatea. Grupul de cercetători OZN de la Universitatea din Auckland, condus de A. J. Brunt, a constatat că arbuștii manuka muriseră, în interiorul cercului. „Arsura era uniformă, de-a lungul tulpinei, și nu se datora, în mod evident, acțiunii căldurii. Nu părea să fie opera vreunei substanțe toxice, sau a oricărui defoliant obișnuit. Arsurile aminteau de cele provocate de radiații" (Cf. 47). Este și opinia unui eminent specialist în horticultură din Tauranga, John Stuart-Menzies : „Manuka din cerc era radioactivă și fusese arsă instantaneu, dinspre interior spre exterior. Fiecare picătură de suc din plante se evaporase instantaneu ; erau complet uscate și casante. Energia primită transformase măduva în cărbune, fără ca partea exterioară să poarte vreo urmă de arsură" (idem).

Din nou radiații, ca și la Socorro, ca și în cazurile despre care vom vorbi în capitolul următor, închinat efectelor fizice indirecte.

7
La capătul firului nevăzut

La 24 iunie 1947, Fred Johnson, un prospector de minereuri din Portland, își făcea meseria în Munții Cascadelor. Deodată, el a zărit cinci sau șase discuri strălucind în soare, pe care le-a urmărit cu luneta timp de cincizeci de secunde. „Să notăm, în treacăt, că evenimentul i s-a întipărit în memorie datorită faptului că acul busolei începuse să se agite violent" (7, p. 20).

Cazul pare să fie primul dintr-o lungă suită. Frank Edwards relatează, de pildă, dereglarea busolelor de pe vasul argentinian „Punta Medanos", în momentul apropierii unui mare OZN discoidal (4, p. 85-86). La 14 aprilie 1957, lîngă Vins, departamentul Var, Franța, două panouri indicatoare metalice au fost puternic magnetizate, în urma survolării lor de către un obiect în formă de sfîrleză, în prezența a trei martori: „...acul busolei era deviat cu 15 grade la o distanță de 5 centimetri, în timp ce, în aceleași condiții, un al treilea panou, mai îndepărtat, nu producea nici o deviere" (18, p. 248). La 7 noiembrie 1957, lîngă Orogrande, New Mexico, un automobil mergea cu 60 de mile pe oră. La apariția unui OZN, vitezometrul a început să se

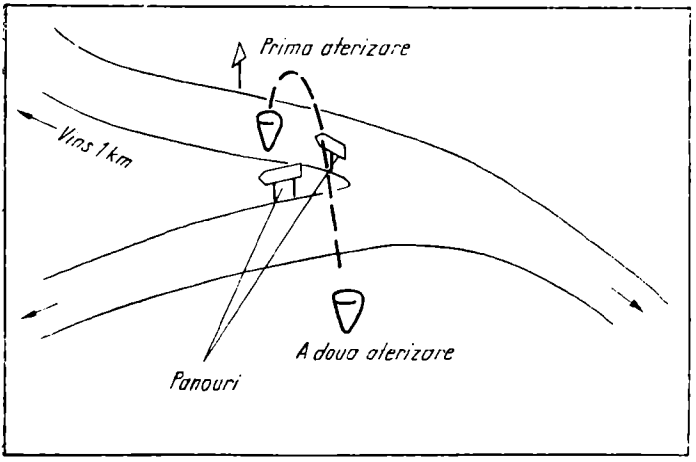

agite înnebunit, între cifrele 60 și 110 : „Automobilul era un Mercury 1954, cu vitezometru magnetic" (29, p. 73).

Efectele electromagnetice se manifestă spectaculat în timpul întîlnirilor dintre diferitele tipuri de avioane și OZN-uri. Inepuizabilul Edwards dă cîteva exemple clasice (4, pp. 46—47, 86—87 etc.). Numeroase alte relatări sună rece și impersonal : „31 mai 1957, Kent, Anglia. Un avion de pasageri a avut o pană radio, în timpul unei observații OZN. Funcționarea a redevenit normală după plecarea OZN-ului" (29, p. 74). Sîntem siguri însă că fiecare observație de acest gen declanșează o emoție asemănătoare celei pe care au trăit-o echipajul și pasagerii unui DC—4 al Companiei „Faucett Peruvian Airlines", la 2 februarie 1967.

Avionul părăsise aeroportul din Piura de jumătate de ceas și se afla deasupra orașului Chiclayo, cînd comandantul Oswaldo Sanvitti, pilot încercat, cu 22 000 de ore de zbor la activ, a reperat OZN-ul. Iată declarația lui :

„Eram la o altitudine de 7 000 de picioare cînd am văzut deodată, în dreapta avionului, un obiect luminos.

Începuse să se întunece şi obiectul, care emitea o lumină foarte vie, avea forma unui con răsturnat. Se afla cam la 8 mile de avion, zburînd cu aceeaşi viteză, la aceeaşi înălţime şi în aceeaşi direcţie. Altfel spus, zbura în linie cu avionul nostru, ca şi cum ar fi vrut să ne observe de aproape. În timp ce-l observam eu însumi, l-am văzut făcînd numeroase mişcări, cu o viteză fantastică. De mai multe ori, a ţîşnit în văzduh la verticală, apoi şi-a reluat locul iniţial. Am alertat echipajul, apoi am spus pasagerilor să privească OZN-ul. Le-am spus că, după părerea mea, ne observă. Cîtva timp, obiectul ne-a însoţit, în dreapta, efectuînd din cînd în cînd manevre de urcare şi de coborîre, dar urmînd mereu o rută paralelă cu cea a avionului. Apoi, deodată, a venit spre noi ca o săgeată şi a trecut pe deasupra avionului. Făcînd asta, lansa sclipiri de culori vii. Cînd s-a apropiat de avion, avea o lumină albăstrie în partea superioară şi o lumină roşie dedesubt. Dar, cînd s-a ridicat şi a trecut pe deasupra avionului, lumina albastră a devenit roşie şi lumina roşie a devenit portocalie. Cînd OZN-ul a trecut pe deasupra noastră, am văzut că partea sa inferioară era în formă de pîlnie. I-am estimat diametrul în partea superioară, cea mai mare, la 230 de picioare. După ce-a trecut pe deasupra noastră, OZN-ul s-a stabilit în stînga, la o distanţă de două mile de avion".

Comandantul Sanvitti a încercat să intre în legătură cu turnul de control din Lima, dar radioul nu mai funcţiona. „Luminile, în avion, deveniseră de asemenea foarte slabe. N-am încetat să încerc să fac să meargă radioul, dar n-am putut să scot de la el nici un semn de viaţă". După plecarea OZN-ului (care „lansînd fulgere de lumină, s-a înălţat în trombă şi a dispărut, cu o viteză incredibilă"), Sanvitti a încercat din nou să ia contact cu turnul de control : „Am descoperit că radioul funcţiona perfect şi că lumina redevenise normală, la bordul avionului. Am putut să obţin turnul de control şi tocmai spuneam operatorilor că am văzut un OZN, cînd am văzut deodată obiectul revenind. Un al doilea OZN se afla lîngă el. Erau de aceeaşi talie şi de aceeaşi formă. Am început să spun turnului de

control că două OZN-uri sînt în apropierea noastră, cînd, brusc, amîndouă au pornit dintr-odată, cu o viteză fantastică și au dispărut. Atunci le-am văzut ultima oară".

Declarația comandantului Sanvitti a fost confirmată de ceilalți 6 membri ai echipajului și de cei 52 de pasageri, printre care se aflau cel puțin trei persoane publice. Jorge Santa Maria Calderon, decanul Școlii de ingineri a Universității din Piura, a spus, după aterizare : „N-am crezut nici o clipă în OZN-uri, înainte de această întîmplare. Dar pe acesta l-am văzut cu ochii mei și l-am observat mai mult de un ceas. În calitate de inginer, pot să spun că obiectul era ceva a cărui viteză, mărime, formă și sistem de zbor nu sînt cunoscute nicăieri în lume". Elmer Nunez, redactor șef al unui ziar peruvian, a făcut o mărturisire aproape identică : „Am auzit mereu vorbindu-se despre OZN-uri, dar pînă la acest eveniment nu le-am acordat nici un credit. Acum sînt convins". În sfîrșit, colonelul Alberto Rosell a declarat, la rîndul său : „Toți pasagerii și echipajul au avut destul timp ca să vadă ce se petrece. Și eram toți de acord asupra fiecărui detaliu. Era un OZN de origine neexplicată".

Episodul privind radioul mut a fost confirmat și el de Edwin Boris, ofițerul radio din turnul de control : „Eram foarte preocupat de faptul că comandantul Sanvitti nu intrase în legătură cu noi. Nu puteam să comunic nici cu el, nici cu avionul lui. Deodată, i-am auzit vocea : «Un OZN a zburat în jurul nostru, observîndu-ne. Pasagerii sînt speriați». I-am spus că sîntem gata să-l primim la aeroport și că aveam la îndemînă echipament de prim ajutor, medici și infirmiere. Dar, la cîteva minute după ora 19,30, avionul a aterizat și nici unul dintre pasageri n-avea nevoie de îngrijiri medicale, cu toate că mulți erau zdruncinați și tremurau încă. Ne-au vorbit toți despre viziunea lor și despre straniul OZN".

După cum subliniază pe drept cuvînt René Fouéré, în comentariul care însoțește relatarea cazului Piura — Lima, avem de-a face cu „dovada frapantă, indiscutabilă că (...) nu e adevărat că rapoartele privind farfu-

riile zburătoare ar fi totdeauna vagi și opera unor martori cu o cultură științifică modestă" (42). Aprecierea include, desigur și episodul care ne interesează în mod deosebit în acest capitol.

Dar perturbarea funcționării radioului și a luminii electrice este un fenomen încă mai des întîlnit pe sol, în timpul trecerii sau staționării OZN-urilor. Neavînd decît dificultatea alegerii, vă propunem, pentru început, această știre transmisă la 10 noiembrie 1961 de agenția Taniug, sub titlul „Misterios incident radio-electric în Croația". *„Belgrad.* Acum cîteva zile, emisia difuzată de stația locală de radio a orașului croat Vukovar a încetat brusc. În studio, luminile s-au stins, apoi au clipit vreme de treizeci sau patruzeci de secunde. Instrumentele de măsură au înregistrat o puternică creștere a tensiunii electrice. În același timp, un ciudat nor cenușiu închis trecea pe deasupra orașului, dispărînd repede, împins de vînt. Un tehnician radio a observat un alt fenomen insolit. Mai multe tuburi de iluminat cu vapori de sodiu care se aflau pe o etajeră izolată de orice aparat sau fir electric, au început să lumineze. Nici o explicație științifică n-a fost găsită pînă acum legăturii — dacă există — între nor și fenomenele observate la stația de radio" (24, p. 243).

Ni se poate reproșa că, în acest caz, prezența unui OZN veritabil este foarte îndoielnică. De fapt, „norul ciudat" de la Vukovar nu constituie o prezență singulară în istoria și chiar „preistoria" fenomenului. Ne-am putea referi, de pildă, la acel „nor circular" văzut la 22 martie 1870, de pe bordul vasului „Lady of the Lake", aflat „mult mai jos decît ceilalți nori" și deplasîndu-se împotriva vîntului (6). Sau... Dar prea multe relatări neechivoce își așteaptă rîndul !

La 6 noiembrie 1957, ora 21, aproape de lacul Baskatong la nord de Ottawa, Canada, dl. Jacobsen și trei prieteni ai săi ascultau muzică la un aparat de radio cu baterii, cînd au zărit o sferă luminoasă strălucitoare, de un diametru aparent mai mic decît cel al Lunii, care stătea nemișcată la cîteva sute de picioare deasupra unei coline situate cam la 2—3 mile. Din partea de sus și din cea de jos a sferei țîșneau conuri

de lumină, care luminau copacii și suprafața inferioară a norilor. „Martorii nu mai recepționau programul. Unul dintre ei, care avea un aparat pe unde scurte, a descoperit că nu mai putea să prindă nici măcar semnalele orare, dar că primea un semnal extrem de puternic, rapid modulat, «cam ca Morse, dar nu era Morse» (martorul este tehnician electronist). Semnalul era atît de puternic, încît blocase receptorul, efect binecunoscut persoanelor care locuiesc în vecinătatea unui emițător. După cincisprezece minute, obiectul a pornit încet spre sud, intrînd în nori. La 21,30 dispăruse și radioul funcționa din nou normal" (24, pp. 242—243).

Aici, legătura de la cauză la efect pare indiscutabilă. Bineînțeles, dacă dl. Jacobsen și prietenii săi n-au inventat întreaga poveste — cu toate că precizia detaliilor și lipsa unor elemente de supralicitare (apropierea sferei de martori, observarea unor hublouri sau antene, apariția unor „mici oameni verzi" etc.) îi dau un aer de veridicitate.

Să trecem acum de la *posibil* (sau *probabil*) la *sigur*, prin intermediul unui caz relatat de dr. Hynek. La 25 august 1966, un ofițer al Air Force, de serviciu la o bază de rachete din North Dakota, a observat că funcționarea aparatului său de emisie-recepție este întreruptă de paraziți. El se afla într-o încăpere de beton, la 60 de picioare sub pămînt. În timp ce încerca să lămurească motivul perturbării, alți membri ai Air Force, la suprafață, urmăreau un OZN care evolua la mare înălțime — 100 000 de picioare, potrivit înregistrării efectuate simultan pe ecranul radarului. „Cînd OZN-ul urca, paraziții încetau", precizează raportul întocmit de directorul operațional al bazei. „OZN-ul a început să se agite și să coboare în picaj. Părea să aterizeze la zece-cincisprezece mile sud de noi. Postul de comandă a trimis o echipă de șoc (soldați Air Force bine înarmați) într-acolo. Cînd echipa se afla cam la zece mile de locul aterizării, paraziții au întrerupt contactul radio cu ea. După cinci pînă la opt minute, strălucirea (obiectului — n.n.) s-a micșorat și OZN-ul a dispărut. Un alt OZN a fost observat vizual și confirmat de radar. Cel care fusese observat primul a trecut pe sub

cel de-al doilea. Radarul a confirmat și această manevră. Primul a fost pierdut din vedere, la mare înălțime, spre nord, iar al doilea a părut că dispare o dată cu strălucirea roșie" (65).

Cazul figurează în dosarele Air Force cu mențiunea „neidentificat".

Vom reproduce acum un articol apărut în ziarul „Neuer Weg" din 25 septembrie 1968, care demonstrează încă o dată universalitatea fenomenului, în toate aspectele sale principale.

„**Balon sau farfurie zburătoare ?** Bistrița (N.W.). Potrivit mai multor mărturii identice, joia trecută și deasupra orașului Bistrița a fost zărit un obiect zburător necunoscut. Un grup de locuitori dintr-una din suburbiile orașului, printre care Nicolae Rusu, de la Direcția agricolă județeană, a observat acest obiect zburător la ora 18,10, la o înălțime de circa 2 000 m. Zece minute mai tîrziu, obiectul zburător a fost văzut deasupra localității Teaca de elevii și directorul școlii locale, Nicolae Szekely. Obiectul zburător a fost zărit și deasupra localităților Galații-Bistriței, Archiub, Orosfaia și Ocnița. La Ocnița a fost văzut de inginerul agronom Michael Hektor.

Acest obiect zburător necunoscut, care a putut fi observat cîteva momente deasupra Bistriței, pentru ca apoi să se deplaseze spre sud, avea o formă rotundă, asemănătoare cu cea a unei farfurii, iar în centru — trei puncte dispuse ca o frunză de trifoi, din care emana o lumină albă, fluidă, ca aceea a unui aparat electric de șlefuit. Se spune că, în timp ce se afla deasupra altor localități, obiectul zburător ar fi emis și lumini colorate.

Merită să fie amintit faptul că, în timp ce obiectul zburător era văzut deasupra Bistriței, postul amator de radio emisie și recepție YO—5—TZ și aparatele de televiziune au înregistrat puternice perturbații. Stația meteorologică din Bistrița, care dispune de aparate sensibile, nu a înregistrat la acea oră nici un fel de tulburări atmosferice care să fi determinat aceste perturbații. Totodată, Simion Ardeleanu, șeful stației, a declarat

că, la aceeași oră, curenți puternici de aer se îndreptau spre nord, iar obiectul zburător — despre care s-a spus că e un balon — s-a menținut un timp nemișcat pe cer, pentru ca apoi să dispară spre sud".

De menționat că observația a avut loc în anul care pare să fi constituit perioada de vîrf a activității OZN în zona țării noastre. De altfel, dispunem de un mănunchi de mărturii care atestă producerea unei perturbări a recepției radio și într-o zi de la sfîrșitul lui martie 1968, cînd un OZN strălucitor a apărut deasupra Tismanei. Printre martori se află un profesor de matematică, un tehnician, un asistent medical etc.

Ați remarcat, desigur, că Raportul Condon n-a fost încă pomenit în acest capitol. Explicația e foarte simplă : capitolul 4 din secțiunea III, „Dovezi fizice indirecte", se referă la „interferențe cu radio, TV și efectul asupra ceasurilor electrice" (27, p. 97), dar fără să dea un singur exemplu. Admițînd că incidentul de deasupra orașului Chiclayo, sau cel de lîngă lacul Baskatong au rămas în afara sferei de interes a Proiectului Colorado, cum să ne explicăm absența cazului excepțional relatat de dr. Hynek ? Chiar dacă Air Force nu l-a inclus pe lista celor „selecționate", nu credem că articolul din „The Saturday Evening Post", publicat la 17 decembrie 1966, deci în plină efervescență a începutului activității Proiectului, ar fi putut trece neobservat, dată fiind calitatea oficială a autorului.

Raportul Condon nu se ocupă nici de o altă categorie de dovezi fizice indirecte, oferindu-ne însă o explicație : „Declarațiile despre reacțiile stranii ale animalelor sau despre senzațiile neobișnuite ale oamenilor în vecinătatea unui OZN nu pot fi verificate prin examinarea dovezilor reziduale, pentru că după eveniment nu rămîne nici o dovadă fizică" (27, p. 98). Să fie oare adevărat ? Edwards relatează cîteva incidente în care așa-numitul efect termic al OZN-urilor a lăsat urme vizibile (4, pp. 48—49). Medicul Berthold Eric Schwarz, consultant la Brain Wave Laboratory, de la Essex County Overbrook Hospital, a cercetat îndeaproape patru cazuri de orbire temporară, anemiere, contracții musculare și turburări respiratorii posterioare unor obser-

vații OZN efectuate de la mică distanță (91). Cît despre „reacțiile stranii ale animalelor", iată o mostră convingătoare :

La 19 august 1965, la Cherry Creek, New York, spre ora 20,20, Harold Butcher, un băiat de 16 ani, mulgea vacile în ferma părintească, ascultînd ultimele știri la un aparat de radio cu tranzistori. Deodată, s-au produs mai multe evenimente, aproape simultan : radioul a început să aibă paraziți, motorul care acționa mașina de muls s-a oprit și un taur, legat de o bară de oțel, în curtea fermei, a prins să lovească pămîntul cu copitele și să mugească, făcînd un zgomot „cum n-am mai auzit niciodată să facă vreun animal" (declarația lui Harold). Privind pe fereastră, băiatul a văzut, cam la 400 de metri, un obiect mare, eliptic, lung de circa 15 m, coborînd în timp ce emitea un „bip-bip" audibil. Rămînînd pe sol, sau aproape de sol, cîteva secunde, obiectul a țîșnit apoi vertical, dispărînd în nori. Între timp, taurul îndoise bara de oțel, încercînd să se elibereze... Producția de lapte a fermei a scăzut la mai puțin de jumătate și a rămas la acest nivel cîteva zile.

Relatînd întîmplarea, dr. McDonald adaugă : „Trebuie să menționăm că au fost înregistrate trei cazuri de animale puse pe fugă de OZN-uri apropiate ; un fermier din Clarinda, Iowa, pe care l-am interogat în legătură cu un obiect semnalat pe terenul fermei sale, mi-a spus că vacile i-au fugit către sectorul cel mai îndepărtat cu putință al pășunii sale îngrădite și, cîteva zile, nu voiau să revină în colțul unde aterizase obiectul. Există numeroase cazuri de reacții extreme la cîini care erau de față cînd au fost semnalate OZN-uri. În timpul incidentului de la Exeter, New Hampshire, din 3 septembrie 1965 *, caii au început să lovească pămîntul și pereții boxelor din grajd cam în același moment în care ofițerul de poliție Bertrand și tînărul Muscarello au văzut obiectul venind pe deasupra copacilor spre ferma Dining. Cînd l-am întrebat pe Bertrand, n-a

* Incidentul este redat pe larg de Frank Edwards (4, pp. 224—226) și John G. Fuller (45).

putut să-mi spună cu certitudine ce reacție se manifestase mai întîi, a lui, sau a cailor" (15, p. 44).

La toate acestea se poate riposta că animalele ar fi reacționat într-un mod asemănător și în prezența unor aparate de zbor convenționale, zburînd la mică înălțime. De acord. Numai că animalele au reacționat atunci cînd, în mod neîndoielnic, în împrejurimi nu se afla nici un aparat de zbor convențional. De ce insistăm asupra acestui element? Pentru că, așa cum spune în limbajul său ascuțit dr. McDonald, „aceste cazuri par să aibă o puternică incidență asupra problemei dacă observațiile OZN sînt o bizarerie a psihologiei umane sau, cum a sugerat Jung, «proiecții psihice ale unor imagini arhetipale». Dacă vacile, caii, cîinii, pisicile și păsările au aceleași imagini arhetipale ca noi și le proiectează psihic, atunci poate greșesc sugerînd că aceste cazuri elimină explicațiile pur psihologice ale fenomenelor OZN. N-am întîlnit totuși, pînă acum, psihologi care să fie dispuși să meargă pînă la a sugera că imaginile arhetipale bovine, canine și cabaline sînt identice cu ale noastre" (15, p. 43).

Spiritul de echitate ne obligă să precizăm că Jung însuși nu exclude posibilitatea existenței materiale a OZN-urilor. În capitolul VI al cărții sale, intitulat „Fenomenul farfuriilor zburătoare în afara perspectivei psihologice", savantul elvețian scrie: „Potrivit informațiilor pe care am putut să le adun, nu putem nega faptul, stabilit prin numeroase observații, că farfuriile zburătoare au fost percepute nu numai vizual, dar au fost înregistrate și pe ecranele radar și — last but not least * — de asemenea, cu toate că rar, pe placa fotografică" (8, p. 249).

O altă categorie de efecte electromagnetice rapid expediată de Raportul Condon este creșterea nivelului radiațiilor, corelată cu observații OZN. Ruppelt îi dedică un întreg capitol, istorisindu-ne tribulațiile sale în căutarea oamenilor de știință care au fost eroii anonimi ai acestei suite de întîmplări stranii. Găsindu-i, în sfîrșit, el a aflat că povestea care circula în sferele

* ultimul, dar nu cel din urmă (ca importanță).

Air Force era adevărată. În toamna lui 1949, ei constataseră o creștere bruscă a radiației naturale, în momentul trecerii a trei OZN-uri. Fenomenul s-a repetat după trei săptămini. Pentru a fi siguri că nu se datorează echipamentului electronic al avioanelor, ei au făcut experimentări absolut lămuritoare. Hotărîndu-se să continue cercetările, fără a fi importuna ți, au organizat un laborator camuflat, sub pretextul unor investigații mineralogice. De patru ori, în decembrie 1950, ianuarie și februarie 1951, contoarele Geiger au semnalat, în momentul apariției OZN-urilor, o creștere de aproximativ 100 de ori a radiației. Înștiințat de aceste rezultate, un alt laborator, echipat cu o rețea radar și detectoare de radiații, a efectuat investigații similare, obținînd același rezultat.

Întocmind un dosar cu toate aceste date, Ruppelt l-a supus unui grup de consultanți ai Air Force. „Am primit același vechi răspuns : datele nu sînt încă destul de complete. Oamenii erau foarte interesați de rapoarte, dar cînd au trebuit să-și aștearnă opiniile pe hîrtie, au scris : «Dovezile nu sînt destul de concludente». Dacă OZN-urile ar fi putut fi fotografiate în același timp cînd detectoarele de radiații înnebuniseră, ar fi fost altă poveste — mi-au spus ei după aceea — dar cu datele pe care le aveam, acesta era singurul răspuns pe care puteau să-l dea. Nici unul nu putea să explice creșterile bruște ale radiației, dar aceasta nu era o dovadă că ele erau asociate cu OZN-urile". Ruppelt a comunicat acest răspuns unui om de știință și unui colonel care participaseră la experiențe. „E interesant de notat că amîndoi au reacționat la fel : nu eram niște nătărăi — ne aflam acolo, am văzut asta — ei nu ; ce le trebuie, ca dovadă ?" (21, p. 274).

E adevărat că, respectînd dorința martorilor, Ruppelt le păstrează anonimatul. E adevărat că Ruppelt a murit în 1960. Dar cartea lui supraviețuiește și a fost, de altfel, conștiincios compilată de diverșii autori ai Raportului Condon. Concluzia dr. Roy Craig ni se pare deci cam ciudată : „Ei (investigatorii Air Force — n.n.) n-au găsit dovada unor observații OZN care să poată fi corelate cu cazurile de înaltă radiație de la Los

Alamos" (27, p. 98). În ceea ce ne privește, regretînd că experiențele n-au fost continuate, sau reluate (oare chiar n-au fost?...), considerăm relatarea amănunțită a lui Ruppelt demnă de încredere și creșterea bruscă a radiației încă o dovadă a existenței fenomenului OZN.

Despre perturbarea luminii electrice am vorbit în treacăt cu prilejul incidentului petrecut în Peru. Edwards se ocupă de acest aspect într-un întreg capitol (4, pp. 195—209). Vom prezenta și noi un caz concludent.

În luna august 1954, într-o luni, la orele 18, Edmond Campagnac, pilot, șeful serviciilor tehnice Air France în Madagascar, se afla în fața Agenției Air France de la Tananarive, cu cîțiva membri ai personalului navigant și ai personalului de la sol. Atenția le-a fost atrasă brusc de o mare sferă luminoasă, de o culoare verde strălucitoare, care „cădea" dinspre est, pe o traiectorie rectilinie înclinată la circa 45°, dispărînd îndărătul colinelor din sudul orașului. Crezînd că e un meteorit, se așteptau toți la o explozie violentă, dată fiind mărimea „sferei", dar nu s-a auzit nimic. După vreo jumătate de minut, „sfera" a reapărut deasupra Palatului Guvernatorului, îndreptîndu-se spre piață. Apoi, schimbîndu-și brusc direcția, a pornit pe Avenue de la Libération, cu o viteză parcă mai redusă.

„Cînd a ajuns în dreptul Agenției Air France, am văzut mai bine obiectul, a declarat dl. Campagnac. În cap era o mare «lentilă» verde foarte luminoasă, apoi, cam la 40 m, după estimările mele, un fuselaj în formă de țigară cu aspect metalic, avînd strălucirea aluminiului. Nu se vedea nici un hublou pe acest fuselaj, care avea dimensiunile aproximative ale unui fuselaj de DC—4, adică 40 m. În spatele fuselajului, cam la 50 m, cîteva «scîntei» portocalii apăreau în mod intermitent.

În momentul în care «aparatul» a pornit pe Avenue de la Libération, lumina s-a stins în întregul oraș, ceea ce a făcut să reiasă și mai bine în evidență strălucirea verde a «sferei». Domnea o tăcere generală, toți martorii fiind uluiți de această apariție absolut neașteptată. Am constatat că aparatul se deplasa fără nici un zgomot, nici măcar un ușor șuierat ca acela al unui planor lunecînd în văzduh. După estimările mele și cele ale

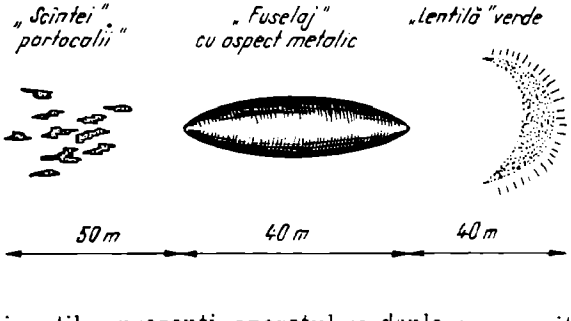

navigaților prezenți, aparatul se deplasa cu o viteză de ordinul a 400 km/h (...).

Aparatul și-a continuat traiectoria orizontală rectilinie spre nord și a depășit gara ; apoi, schimbîndu-și din nou brusc direcția, a virat la stînga și a dispărut în spatele părții de nord-vest a colinelor.

Am aflat, mai tîrziu, că a survolat la foarte joasă înălțime parcul cu zebu, speriind animalele într-un mod greu de descris.

Durata totală a observației, de la apariție și pînă la dispariția în spatele colinei din nord-vest, a fost de circa 2 minute" (44).

În decembrie 1969, cu prilejul unei emisiuni de televiziune, dl. Campagnac a făcut o precizare deosebit de interesantă : *stingerea luminilor nu s-a produs deodată, în întregul oraș, ci gradat, urmînd parcă înaintarea aparatului.*

„Acestui Proiect (Colorado — n.n.) nu i-a fost prezentată nici o dovadă care să susțină afirmația că vreo asemenea pană de curent a fost în legătură cu OZN" (27, p. 115). Proiectul ar fi trebuit să cerceteze dovezile de felul celei prezentate mai sus — chiar dacă n-ar fi ajuns la o concluzie diametral opusă. Încă o dată, lipsa unei viziuni globale asupra fenomenului studiat se arată a fi un obstacol de netrecut.

Dintre toate dovezile fizice indirecte pe care le trece în revistă, Raportul Condon acordă o anumită considerație uneia singură : „Rapoartele despre blocarea temporară a motoarelor de automobile de către

OZN-uri constituie unul dintre cele mai deconcertante aspecte ale rapoartelor OZN. Se relatează invariabil că automobilele funcționează normal după îndepărtarea OZN-urilor și nu se indică avarii permanente ale sistemului de aprindere sau de lumini" (27, pp. 100—101). Să vedem cum arată cîteva cazuri tipice.

La 8 august 1958, un funcționar al Senatului provinciei Buenos Aires, Argentina, se afla pe șoseaua Unsue-Bolivar, cînd motorul automobilului său Ford 1946 s-a blocat brusc. Martorul a încercat să depisteze cauza și a curățat platinele distribuitorului, fără succes. Atunci a zărit, la o distanță de 300—400 de metri, ceva care i s-a părut a fi un avion zburînd foarte jos și relativ încet. Martorul a stins farurile și a văzut că era, de fapt, un obiect „turtit în partea din spate și emițînd o lumină fosforescentă". Se auzea un șuierat ca al unui ventilator. Cînd obiectul s-a ridicat vertiginos în văzduh, dispărînd spre sud, martorul a constatat că motorul putea fi repus în funcțiune (24, pp. 79—80).

Ați remarcat, desigur, că farurile n-au fost afectate, devreme ce se precizează că au fost stinse *după* blocarea motorului. De obicei, efectele sînt sincronizate, ca în celebrul caz Lock Raven.

La 26 octombrie 1958, la 22,30, domnii C. și S. se aflau în mașină, aproape de barajul Lock Raven, de la nord de Baltimore, Maryland. De fapt, trecuseră de baraj și se îndreptau spre podul de peste lac. Ieșind dintr-o turnantă a șoselei au văzut, la o distanță de 200—250 de yarzi, un fel de ou, turtit și de mari dimensiuni, stînd nemișcat cam la 100—150 de picioare deasupra vîrfului suprastructurii podului. „Am încetinit și am hotărît să ne apropiem, ca să studiem obiectul, a declarat dl. C. Am înaintat spre el, urmînd ruta care duce spre pod. Cînd am ajuns la 75—80 de picioare de pod, mașina a încetat complet să funcționeze. Totul se petrecea ca și cum sistemul electric ar fi fost afectat: luminile și farurile s-au stins, motorul era mort". Mai departe, să-i dăm cuvîntul d-lui S.: „Am încercat să pornesc motorul din nou, dar nu s-a auzit nici un

hîrîit, nimic. Am pus frîna şi am privit amîndoi obiectul, prin parbriz. Apoi am hotărît să ieşim din maşină (...) Ne-am spus că era, poate, un balon al marinei. Am încercat să raţionăm în legătură cu natura lui. Bineînţeles, faptul că sistemul electric al maşinii nu mai funcţiona ne făcea să fim destul de bănuitori (...) Cu toate că nu eram siguri, i-am estimat lungimea cam la 100 de picioare, pentru că ocupa aproximativ o treime din pod, la înălţimea la care se afla. L-am observat circa 30 de secunde, apoi a emis o lumină teribil de strălucitoare. Fusese luminos şi înainte, cu o lucire irizată, dar această lumină părea orbitoare şi aproape în aceeaşi clipă am simţit un teribil val de căldură (...) Obiectul a dispărut din ochii noştri în cinci-zece secunde, după ce a lansat un formidabil tunet, ca un avion trecînd zidul sunetului. Cînd a dispărut, ne-am întors la maşină şi am pornit-o ; a demarat imediat" (24, pp. 244—247).

Cazul Lock Raven n-a fost studiat de Proiectul Colorado — poate pentru că trecuse pe sub furcile caudine ale dr. Menzel. Acesta ignoră pur şi simplu pana de motor şi pune întreaga observaţie pe seama unui fulger globular (16, p.180). Forma şi dimensiunile obiectului exclud însă această interpretare, ca să nu mai vorbim despre starea timpului în ziua respectivă, cu totul improprie unei activităţi electrice în atmosferă de genul celei invocate de ilustrul inamic al OZN-urilor.

Istoria se repetă şi în ceea ce priveşte suita de observaţii efectuate cu aproape un an înainte, în noaptea de 2 spre 3 noiembrie 1957, în apropiere de Levelland, Texas. Zece martori au observat atunci, într-un interval de două ceasuri şi fără să ştie unul de altul, un obiect luminos în formă de ou lung de 100—200 de picioare, care plana deasupra cîmpurilor şi a şoselelor. Pe rînd, 8—9 maşini au avut, la apropierea lui, pene de motor. În final, obiectul a ţîşnit ca o săgeată şi a dispărut, iar motoarele au reînceput să funcţioneze.

Dr. Menzel recurge din nou la fulgerul globular, pentru a explica apariţia ovoidului luminos — un fulger globular de 100—200 de picioare ! Cît despre penele de motor, el pretinde că circuitele electrice erau ude —

ca și cum nu aceleași circuite ar fi funcționat normal după dispariția obiectului !...

Dar explicațiile dr. Menzel contravin, în primul rînd, datelor meteorologice : „O vastă zonă de înaltă presiune se deplasa spre sud, pe deasupra «Panhandle» *-ului din Texas, condiție care se opune total unei activități de convecție și oricărui gen de fulger — și verificările întreprinse într-o jumătate de duzină de stații din împrejurimi au relevat că în acea perioadă nu plouase și că, în ziua aceea, căzuse doar o infimă cantitate, cu cîteva ore înainte de incident, în timpul trecerii unui curent rece" (15, p. 21).

Raportul Condon nu se referă decît într-o paranteză la incidentele de la Levelland, exprimîndu-și regretul că „automobilele nu mai erau disponibile pentru studiu" (27, p. 108). Și, totuși, se pare că Proiectul Colorado a cercetat cazul (Cf. 76) sau a intenționat să-l cerceteze, prin dr. Norman Levine, care n-a avut timp să ajungă prea departe, fiind, după cum știți din capitolul introductiv, concediat (22, p. 228). Nu e de mirare că nimeni nu s-a grăbit să-i continue investigațiile, dată fiind dificultatea aspectului abordat.

Ocolind, într-un fel sau altul, principalele manifestări ale efectului electromagnetic în domeniul pe care-l discutăm, Raportul Condon se oprește la trei cazuri — și nu la unul singur, cum scrie dr. Hynek (66). Nu le vom relata aici, deoarece sînt mult mai puțin concludente decît Lock Raven sau Levelland. Notăm doar concluzia celui dintîi : *„Cazul rămîne interesant dar neexplicat"* (27, p. 285). Și concluzia generală : *„Nu există o explicație satisfăcătoare pentru asemenea efecte, dacă ele s-au produs într-adevăr"* (27, p. 115). Ceea ce nu înseamnă că nu ni se oferă o explicație ipotetică : influența unor cîmpuri magnetice generate de OZN-uri, pentru a ni se demonstra apoi că ea nu rezistă, întrucît nu s-a constatat nici o schimbare semnificativă a caracteristicilor magnetice ale automobilelor implicate.

* Regiune a teritoriului texan care se înfige ca un cui în teritoriile statelor New Mexico și Oklahoma.

Acest mod de a raționa este prezent și în discuția despre absența „bang"-ului sonic, atunci cînd OZN-urile se deplasează cu viteze mai mari decît cea a sunetului : „Cunoștințele noastre actuale de fizică arată că orice obiect material care se mișcă în atmosferă cu asemenea viteze trebuie *în mod necesar* să creeze o undă de presiune avînd ca rezultat un «bang» sonic" (27, p. 98). Într-adevăr, așa spun cunoștințele noastre *actuale*. După cum cunoștințele *actuale* la sfîrșitul secolului XVIII îi spuneau lui Pierre Bertholon de Saint-Lazare că meteoriții sînt un fenomen „imposibil din punctul de vedere al fizicii".

8
„Cîteva dintre cele mai uluitoare fenomene OZN"...

...nu este titlul unui articol de senzaţie, ci un extras din introducerea capitolului 5 din secţiunea III a Raportului Condon, semnată de autorul capitolului, Gordon D. Thayer. Şi ceea ce urmează corespunde întrutotul prezentării, spulberînd eşafodajul de negaţii şi de răspunsuri evazive clădit cu sudoarea frunţii de reprezentanţii Air Force. Dar această poveste are şi ea un început.

În suita de cazuri avînd drept personaje principale OZN-urile în formă de ţigară, am inserat observaţia efectuată la 15 octombrie 1948, deasupra Japoniei, de echipajul unui interceptor F-61, pare-se cea dintîi în care un obiect zburător neidentificat a fost *înregistrat pe ecranul radar al unui avion*. Următoarea premieră a avut loc în noiembrie, cînd Proiectul Sign a primit un raport din Germania occidentală :

„La 23 noiembrie 1948, ora 22, căpitanul... a văzut un obiect în văzduh, exact la est de baza sa. Obiectul se afla la o altitudine necunoscută. Semăna cu o stea roşietică şi se mişca în general spre sud, pe deasupra Münchenului, schimbîndu-şi încet direcţia de la sud-est

la sud-vest. Viteza lui putea să fi fost între 200 și 600 de mile pe oră, viteza exactă n-a putut fi estimată, necunoscîndu-se înălțimea. Căpitanul... a înștiințat serviciul operativ al bazei și acesta a înștiințat stația radar. Stația a raportat că nu se vede nimic pe ecran, dar va încerca din nou. Apoi stația a chemat serviciul operativ ca să raporteze că are o țintă la 27 000 de picioare, cam la 30 de mile sud de München, mișcîndu-se cu 900 de mile pe oră. Căpitanul... a raportat că obiectul pe care-l vedea se află acum în acea zonă. După cîteva minute, stația a chemat din nou ca să spună că ținta a urcat la 50 000 de picioare și se mișcă în cerc, la 40 mile sud de München" (21, p. 68).

S-a crezut că obiectul era un balon, dar Serviciul meteorologic a respins hotărît această ipoteză. Nici un avion nu se afla în zona respectivă. De altfel, cu excepția posibilă a unui aparat experimental, care nu avea ce căuta atunci în Germania occidentală, nici un alt mijloc de zbor convențional n-ar fi putut să urce de la 27 000 la 50 000 de picioare în cîteva minute și să se deplaseze cu 900 de mile pe oră. Observația trebuie deci socotită cea dintîi în care un obiect zburător neidentificat a fost *văzut de un martor și înregistrat, simultan, pe ecranul radar al unei stații de pe sol.*

A treia premieră : cazul pe care l-am relatat în capitolul 3 : un OZN *văzut de pe sol, din aer și urmărit pe ecranul stației radar,* la 8 martie 1950.

A patra : la 26 august 1951, *două radare diferite de pe sol* au urmărit timp de șase minute o țintă care se deplasa cu 900 de mile pe oră, la o înălțime de 13 000 de picioare, în zona bazei Air Force Larson, Washington (21, p. 135).

A cincea : la 26 iulie 1952, *un radar de pe sol și radarul unui F-94* au urmărit simultan evoluția unui OZN, văzut de echipajul avionului ca o lumină mare, portocalie (21, p. 222).

A șasea : la 5 august 1952, *patru observatori și un radar de pe sol, apoi radarul unui F-94,* la baza aeriană Haneda, Japonia... (21, pp. 247—249).

Cazurile de mai sus, ca și altele, de același gen, sînt socotite de Ruppelt neidentificate și e greu de

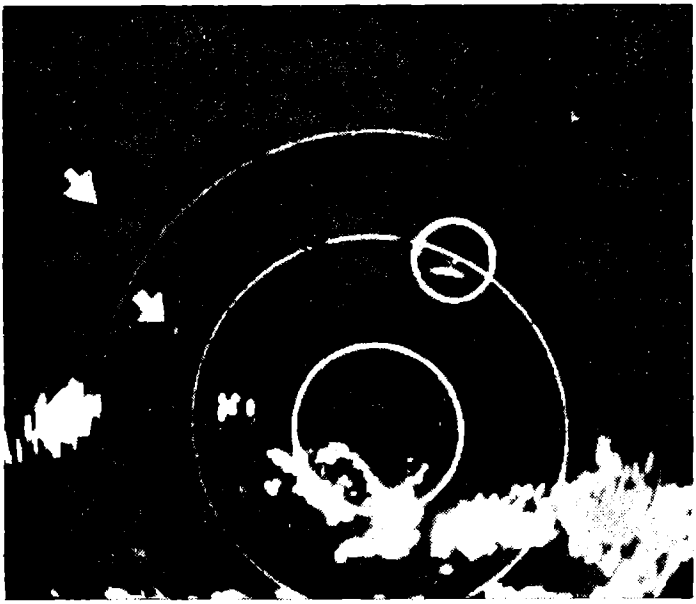

Așa apare un OZN pe ecranul radar

crezut că după 1956, anul apariției cărții fostului șef al Proiectului Blue Book, s-au ivit elemente noi, care să permită schimbarea acestei clasificări. Cum se explică atunci declarațiile și comunicatele de presă în care Air Force a repetat cu obstinație — de pildă, prin maiorul Quintanilla, în fața Comisiei pentru forțele armate a Congresului — că „Nu avem cazuri de detecție radar de origine nedeterminată" (5, p. 36) ?

Răspunsurile autorizate nu lipsesc. „N-am prea dat atenție cazurilor radar — declară dr. Hynek — pentru că nu sînt expert radar și expertul radar al Proiectului Blue Book atribuia invariabil toate cazurile radar proastei funcționări sau propagării anormale, citeodată" (68). Cîțiva dintre participanții la Simpozionul organizat de Comitetul pentru știință și astronautică al Camerei Reprezentaților au subliniat un aspect și mai puțin cunoscut marelui public.

Dr. Carl Sagan, profesor la Departamentul de astronomie și Centrul pentru radio-fizică și cercetare spațială ale Universității Cornell, a arătat că „sistemul de supraveghere radar al Air Force lasă la o parte datele relevante pentru această investigație (OZN—n.n.). Cu alte cuvinte, dacă înregistrează ceva care nu se află pe o traiectorie balistică, sau pe orbită, îl ignoră, îl aruncă la gunoi. Ei bine, tocmai acest «gunoi» constituie aria interesului nostru" (26, p. 190).

Am fi naivi, desigur, dacă ne-am închipui că aceste împrejurări, să zicem obiective, ne oferă explicația integrală a atitudinii Air Force. Dr. David Saunders ne ajută să facem un pas înainte, relatîndu-ne un incident din timpul activității Proiectului Colorado. La 6 septembrie 1967 au fost efectuate o serie de observații radar și vizuale în zona Lake Superior și Peninsula Upper, Michigan. „Partea cea mai dramatică a constituit-o o secvență de 20 de ținte radar care apăreau și dispăreau deasupra lacului, timp de 3 ore la începutul dimineții, zburînd cu viteze de 2 000 de mile pe oră, efectuînd viraje în unghi drept la aceste viteze, precum și separarea și îmbinarea în mai multe asemenea ținte distincte. Operatorul radar de la baza Air Force Kincheloe ne-a relatat că ținte similare au fost urmărite de radarul de la Duluth, la celălalt capăt al lacului, ceea ce făcea acest caz extrem de promițător". Dar, cînd doi investigatori ai Proiectului s-au prezentat la Duluth li s-a spus că acolo nu se înregistrase nimic. „Alte exemple foarte cunoscute de «confirmări» ale unor observații radar, urmate de «dezminţiri» oficiale, îmi vin în minte : Redmond, Oregon, la 24 septembrie 1959 ; Red Bluff, California, la 13 august 1960 ; Patuxent Naval Air Station la 19 decembrie 1964 ; și (cel mai faimos din toate) baza Air Force Andrews, la 19-20 iulie 1952" (22, pp. 123—124).

După nepricepere, lipsă de interes și necooperare (chiar cu Proiectul Colorado, căruia Air Force îi făgăduise liber acces pe toate canalele sale !), o ultimă piedică în calea cunoașterii cazurilor radar o constituie, evident, regulamentele de tipul JANAP-146.

Pentru a nu relua argumentele și exemplele unor ozenologi înrăiți ca Frank Edwards, sau Aimé Michel, vom recurge la neașteptata mărturie a unui... congressman. Este vorba despre domnul J. Edward Roush, ales al statului Indiana, care a povestit următoarele, în cadrul amintitului simpozion din 29 iulie 1968 :

„Ca rezultat al experienței mele în acest comitet (dl. Roush făcea parte din Comitetul pentru știință și astronautică al Camerei Reprezentanților — n.n.), mi s-a acordat privilegiul de a vizita stațiile de urmărire cu care NASA a împînzit lumea. În fiecare loc pe care l-am vizitat, am pus întrebarea : «Ați urmărit vreun obiect zburător neidentificat ?»

Ei bine, este evident că ei n-aveau capacitatea de a urmări așa ceva, dar răspunsul a fost «Nu» pretutindeni, cu excepția Africii de Sud. Ei mi-au spus : «Orice lucru pe care-l urmărim și pe care nu-l înțelegem, îl relatăm Departamentului apărării», ceea ce înseamnă că acolo erau lucruri pe care ei nu le înțelegeau" (26, p. 195).

Mica și inocenta poveste a d-lui Roush și-a atins scopul nemărturisit, determinînd intervenția pe deplin lămuritoare a dr-ului Hynek : „Pot să răspund că, adresîndu-vă lor, dumneavoastră reprezentați Administrația și putea să le fie un pic teamă să spună ceva unui congressman care ar fi avut posibilitatea de a le produce necazuri. Dar eu primesc rapoarte neoficiale cum că oamenii, urmăritori și așa mai departe, au văzut lucruri, dar nu îndrăznesc să se gîndească să le raporteze" (idem).

Începîndu-și activitatea sub asemenea auspicii, Proiectul Colorado părea condamnat să împărtășească rapid opinia maiorului Quintanilla, mai ales că Air Force îi oferise, drept „cazuri selecționate", o frumoasă colecție de baloane meteorologice, avioane, meteoriți, stele și propagări anormale, datorate inversiunilor de temperatură. Din fericire, Air Force n-a fost singurul furnizor al Proiectului.

În secțiunea I, „Concluzii și recomandări", a Raportului care-i poartă numele, dr. Condon afirmă peremptoriu că „un studiu extensiv ulterior al OZN-uri-

lor nu poate fi justificat de speranța că astfel știința ar progresa" (p. 1). În capitolul 5, secțiunea III, „Analize optice și radar ale cazurilor de teren" însăși formula utilizată de directorul științific apare, cu unele variații, pentru a solicita o cu totul altă atitudine : „Acest caz pare să merite o investigație ulterioară" (p. 130) : „...acest caz ar merita, de asemenea, o investigație mai intensivă" (p. 131) ; „...un raport foarte ciudat, care trebuie cu siguranță clasificat ca necunoscut, pînă la studiul ulterior pe care, sigur, îl merită" (p.143). Să nu fi citit dr. Condon aceste „concluzii și recomandări" ale lui Gordon D. Thayer ?...

Dar capitolul 5 cuprinde și lucruri de-a dreptul explozive. Rezumăm și transcriem, schimbînd ordinea din Raport, pentru a asigura suita cronologică :

1482-NICAP. 23 iunie 1955. La est de Utica, New York, un DC-3 al Companiei Mohawk Airlines zbura la o înălțime de 3 000 de picioare, cînd copilotul a văzut un obiect trecînd la o distanță de circa 500 de picioare, „cu mare viteză". Era „cenușiu luminos, aproape rotund, cu o linie centrală... Sub linie erau mai multe (cel puțin patru) ferestre care emiteau o lumină strălucitoare albastră-verde". Pilotul a văzut și el OZN-ul, pe care l-au urmărit cu privirea pe o distanță de cîteva mile. La cîteva minute după ce a dispărut din raza lor vizuală, două alte avioane au comunicat că văd obiectul — ca și turnul de control din Albany. Radarul din Boston a urmărit și el un obiect, de-a lungul rutei aeriene Victor-2, trecînd peste oraș, spre vest.

Pilotul și copilotul au măsurat viteza OZN-ului : 4500—4800 de mile pe oră. Investigatorul Proiectului Colorado este foarte intrigat de „absența «bang»-ului sonic devastator care ar fi trebuit să fie generat de un obiect elipsoidal de 150 de picioare, deplasîndu-se cu Mach 6 sau mai mult, în zbor orizontal, la o altitudine de 3500 de picioare" și conchide, pe baza analizei tuturor elementelor prezentate mai sus, că *„această observație nu poate fi explicată prin* (prezența unor) *mijloace convenționale"* (p. 143).

13—14 august 1956. Lakenheath, Anglia. Cel puțin un OZN a fost urmărit de radarele de la două stații RAF (Royal Air Force), simultan cu observarea vizuală a unui obiect alb, rotund care se mișca rapid, schimbîndu-și brusc direcția. Avioane de vînătoare ale RAF au încercat să-l intercepteze. Unul dintre ele a fost călăuzit către OZN de radarul de pe sol și pilotul a raportat că a obținut un contact radar pe ecranul de bord. OZN-ul se mișca în cerc în spatele avionului și-l urmărea, cu toate încercările pilotului de a se desprinde, prin diferite manevre. Contactul a fost pierdut cînd avionul s-a întors la bază, nemaiavînd combustibil (pentru amănunte, vezi 80).

„În rezumat, spune investigatorul Proiectului, *acesta este cel mai deconcertant și mai remarcabil caz din dosarele radar-vizuale. Comportarea aparent rațională, inteligentă a OZN-ului sugerează o invenție mecanică de origine necunoscută drept cea mai probabilă explicație a acestei observații.* Totuși, avînd în vedere inevitabila falibilitate a martorilor, mai multe explicații convenționale ale acestui raport nu pot fi excluse cu desăvîrșire" (p. 164). Iar în altă parte, unde observația radar-vizuală este redată mai pe larg, analiza se încheie astfel : „În concluzie, dacă explicațiile convenționale sau naturale nu pot fi excluse în mod cert, probabilitatea lor pare mică în acest caz și *probabilitatea ca măcar un OZN autentic să fi fost implicat pare destul de mare*" (p. 256).

Nu e lipsit de interes să menționăm că existența cazului Lakenheath a fost adusă la cunoștința Proiectului Colorado, printr-o scrisoare nesolicitată, de unul dintre principalii martori. Ceea ce nu înseamnă că Proiectul Blue Book n-ar fi avut în dosarele sale o relatare amănunțită, pe care a transmis-o, *la cerere*, investigatorilor. Dar maiorul Quintanilla, sau altcineva, considerase, probabil, că e vorba de un caz lipsit de interes, care nu merită să fie „selecționat"...

14 — NICAP. Două cazuri similare, relatate de un pilot al Companiei Capital Airlines.

14 noiembrie 1956. Căpitanul W. J. Hull și copilotul Peter Mac Intosh zburau într-un avion Viscount

de la New York la Mobile, Alabama. Se aflau la „mare înălțime", cam 25 000 de picioare, cînd au văzut trecînd dinspre stînga spre dreapta o lumină puternică alb-albastră, avînd cam o zecime din diametrul Lunii. Au crezut că e un meteor, dar obiectul „s-a oprit brusc în fața noastră și a început să planeze, imobil". În acest timp, avionul se afla deasupra orașului Jackson, Alabama și coborîse la 10 000 de picioare. Hull a rugat turnul de control din Mobile să ia legătura cu baza Air Force Brookley și să întrebe dacă radarul înregistrează ceva. „El n-a aflat niciodată care a fost rezultatul acestei cereri". Obiectul a început să manevreze, „repezindu-se încoace și încolo, urcînd și coborînd într-un zbor ondulatoriu, virînd mai strîns decît orice aparat cunoscut, schimbîndu-și uneori direcția cu 90° într-o clipă". După „jumătate de minut sau așa ceva", obiectul a încremenit brusc, din nou. Și din nou „a început o altă serie de rotiri nebunești, opturi leneșe, șandele în unghi drept, mișcîndu-se tot timpul prin aer cu un fel de cadență ritmică, ondulatorie". După această ultimă exhibiție, obiectul „a țîșnit peste Golful Mexic, urcînd în unghiul cel mai imposibil și cu o viteză atît de fantastică încît s-a micșorat rapid pînă la dimensiunile unui punct și s-a mistuit în noapte". Incidentul a durat cam două minute.

30 august 1957. Căpitanul Hull pilota un alt Viscount, la 12 000 de picioare, apropiindu-se de Norfolk, Virginia. Deasupra lui, la 20 000 de picioare, zbura un DC-6 al Companiei Northeast Airlines. Un obiect strălucitor, care se deplasa rapid, „s-a oprit brusc la 20 de mile în fața noastră și la 60 000 de picioare înălțime". Pilotul lui DC-6 „a primit un semnal radar excelent, exact cînd i-am spus să privească spre obiect". Acesta „s-a dizolvat chiar în fața ochilor mei și echipajul de deasupra l-a pierdut de pe ecran în același moment".

După ce arată de ce nu poate fi vorba de un miraj, investigatorul conchide : „În rezumat, *aceste două cazuri trebuie să fie considerate ca necunoscute*" (p. 129).

19 septembrie 1957. Pilotul unui B-47 care zbura în zona localității Fort Worth, Texas, la 30 000 — 35 000 de picioare, a văzut o lumină albă, strălucitoare, de-

plasîndu-se cu o viteză mult mai mare decît aceea a aparatelor convenționale. OZN-ul a fost urmărit de radarul de la sol și de cel de la bordul avionului. În final, a dispărut brusc din cîmpul vizual și de pe ecrane (pentru amănunte, vezi 81).

„...*această observație trebuie clasificată experimental ca necunoscută*" (p. 139). „*Fenomenul rămîne neidentificat*" (p. 261).

De menționat că Proiectul Colorado a aflat despre acest caz incidental, în iunie 1967, cînd pilotul implicat participa la o reuniune în orașul de reședință al Proiectului. El și alți membri ai echipajului s-au arătat surprinși că din dosarele Blue Book lipsește raportul întocmit cu zece ani în urmă, după aterizare.

13 mai 1967. Colorado Springs, Colorado. Un semnal neidentificat a apărut simultan pe două ecrane radar de la aeroportul local. Ținta, care a rămas nevăzută pînă la sfîrșitul observației, a trecut pe deasupra aeroportului, la o înălțime de circa 200 de picioare și a dispărut.

„*Acesta trebuie să rămînă unul dintre cele mai deconcertante cazuri radar și deocamdată nu este posibilă nici o concluzie*" (p. 171).

Proiectul Colorado a fost informat telefonic de unul dintre operatorii radar, la mijlocul lunii mai 1967.

Așadar, din cele 35 de cazuri pe care le cuprind „Analizele optice și radar ale cazurilor de teren", 7 au rămas neexplicate de investigatorii Proiectului. Procentul de 20% este de peste zece ori mai mare decît cel recunoscut în ultimii ani de Air Force !...

Singura omisiune despre care vom vorbi în acest capitol este aceea a tipului de observații semnalat de congressmanul Roush. Pentru că lucrurile nu se rezumă la aparițiile incerte sugerate de urmăritorii NASA din Africa de Sud. Iată, de pildă, o „remarcă" dintr-o carte a vechii noastre cunoștințe, Jean-Claude Pecker : „În totalurile din 1966, nu s-a ținut seama de trei obiecte descoperite pe orbită și care, potrivit comu-

nicatului dat publicității de Goddard Space Flight Center «nu corespund nici unei lansări cunoscute»" *. Cu alte cuvinte, caracteristicile acestor trei obiecte, detectate de aparatele radar cu mare rază de acțiune ale NASA, sînt deosebite de cele ale sateliților artificiali cunoscuți.

O altă referire la OZN-urile detectate în spațiul cosmic a făcut dr. Robert M. L. Baker jr. în declarația prezentată la simpozionul organizat de Comisia pentru știință și astronautică a Camerei Reprezentanților : „Cunosc un singur sistem de supraveghere care efectuează o acoperire suficientă și continuă, avînd o mică șansă de a înregistra prezența fenomenelor anomalistice deasupra atmosferei Pămîntului. Sistemul este parțial secret, deci nu pot să intru în detalii la o ședință publică. Pot totuși să spun că ieri (28 iulie 1968) am trecut pe la Colorado Springs (sediul Comandamentului Apărării Aeriene) și mi s-a confirmat că, de cînd acest sistem a devenit operațional, au fost un număr de alarme anomalistice. Alarme care, pînă la această dată, n-au fost explicate pe baza interferenței fenomenelor naturale, a proastei funcționări a echipamentului sau a obiectelor spațiale făcute de oameni" (26, p. 131).

E greu de presupus că Proiectul Blue Book n-a fost înștiințat de existența celor trei obiecte descoperite de Goddard Space Flight Center, sau a alarmelor anomalistice revelate de dr. Baker. Oricum, afirmația maiorului Quintanilla venea mult după o recunoaștere semnificativă a celui mai autorizat serviciu al Air Force, Air Technical Intelligence Center (ATIC) : „În 35% din cazurile de detecție prin radar a obiectelor zburătoare neidentificate, observațiile au confirmat că era vorba într-adevăr de aparate sau fenomene luminoase evoluînd în văzduh. Proporția observațiilor radar nocturne este de ordinul a 65%, iar diurne — 35%. Rezultatele analizelor arată că viteza obiectelor neidentificate trecea de la zero (staționar) la per-

* *L'astronomie expérimentale*, Presses Universitaires de France, 1969, p. 23.

formanțe fantastice. În 60% din cazuri, a fost detectat un singur aparat; în 40%, mai multe aparate, în grupuri sau formații. 80% din detectările radar au fost efectuate de operatori ai stațiilor de la sol, sau de operatori aflați la bordul unui avion. Celelalte detectări, deci 20%, au fost efectuate de membri ai echipajelor, sau piloți ai avioanelor, în timpul zborului" (11, p. 187). Gîndindu-ne că acest raport statistic i-a fost înmînat maiorului Donald E. Keyhoe la începutul anului 1953, singura concluzie posibilă este că politica Air Force s-a schimbat, de atunci, substanțial. Și că, orice ar spune dr. Condon, regulamentele 200-2 și JANAP-146 au jucat un rol de loc neglijabil în negările, dezmințirile și „selecțiile" operate de Proiectul Blue Book cu privire la cazurile radar și la toate celelalte aspecte ale fenomenului OZN.

9
Imaginile „fenomenului imposibil"

„La 9 august 1762, un obiect mare, în formă de fus, a fost văzut traversînd discul soarelui, de la două observatoare diferite din Elveția. La Lausanne, domnul de Rostan a observat acest aparat enorm aproape în fiecare zi, timp de o lună. El a reușit să-l fotografieze cu «camera obscură» și a trimis fotografia (probabil cea dintîi a unei farfurii zburătoare) Academiei de științe din Paris". Așa scrie Brinsley Le Poer Trench (14, p.81), făcînd să tresalte inimile ozeniștilor. Ozenologii ar fi și ei bucuroși să așeze isprava domnului de Rostan printre scrisorile de noblețe ale fenomenului pe care-l studiază, dar o amintire nelămurită din anii de școală îi trimite spre raftul cu enciclopedii. Și amintirea, vai !, se precizează : inventatorul fotografiei, chimistul francez Nicéphore Niepce, s-a născut abia la trei ani după data observației elvețiene...

Consemnînd observațiile din 12-13 august 1883 ale profesorului José A. Y. Bonilla, Edwards pretinde că obiectele fotografiate de acesta erau „în formă de dirijabil" și că „fuselajele pe care Bonilla le-a observat trecînd prin dreptul soarelui, ne par curios de fa-

miliare" (4, pp. 29—30). De fapt, Bonilla nu spune decît atît : „Cu toate că, în proiecție și la simpla vedere, toate corpurile păreau rotunde sau sferice, se remarcă în diferitele fotografii că ele nu sînt sferice, ci, cele mai multe, au forme neregulate" (34). Nici fotografia care însoțește articolul nu permite asemuirea cu un dirijabil, sau utilizarea unui termen atît de precis evocator ca „fuselaj". Să ne mulțumim cu constatarea că Bonilla a fotografiat niște corpuri necunoscute, încă în 1883.

În ceea ce privește veritabilele „farfurii zburătoare", iată ce scrie dr. Saunders :

„La 11 aprilie 1897, Walter McCann, din Rogers Park, un oraș situat la 28 de mile nord de Chicago, a luat două instantanee ale aeronavei, *poate cele dintîi fotografii OZN cunoscute* (sublinierea noastră). «New York Herald» din 12 aprilie relatează că clișeele au fost supuse, integral, testului cu acid și «constituie reproduceri autentice ale unui obiect aflat în văzduh și nu creații ale unui studio»" (22, p. 52). E adevărat că prudentul „poate" lasă discuția deschisă, cum e și firesc în condițiile date.

După această nouă incursiune în epoca romantică a OZN-urilor, să trecem la capitolul 2 din secțiunea a III-a a „Studiului științific despre obiectele zburătoare neidentificate", capitol intitulat „Analiza fotografiilor OZN". Autorul lui, dr. William K. Hartmann, ne previne de la începutul paragrafului 2, „Selecția cazurilor", că „Timpul și fondurile nu ne-au îngăduit să facem o investigație exhaustivă a tuturor cazurilor interesante". Ceva mai departe, aflăm și criteriile generale ale selecției : „anumite cazuri vechi, «clasice», din ultimele două decenii, conțin cele mai semnificative mărturii fotografice. Neglijarea lor ne-ar fi făcut vulnerabili la critică. Prin urmare, prezentul studiu fotografic cuprinde deopotrivă cazuri noi și reevaluări independente ale cazurilor vechi" (27, p. 76).

La o primă vedere, constatăm că promisiunea dr. Hartmann e numai parțial respectată, de vreme ce cîteva dintre cele mai semnificative mărturii fotografice din ultimele două decenii au fost omise. Despre formațiile de lumini din Lubbock, Texas, aflăm doar din

capitolul „OZN-uri : 1947-1968", unde dr. Condon ne informează, în treacăt : „În august 1951, incidentul cunoscut acum tuturor partizanilor OZN drept «Cazul Luminilor de la Lubbock» a trezit o foarte mare atracție (Ruppelt 1956)" (27, p. 513). Obiectul prins pe peliculă în timpul manevrelor navale ale NATO, botezate Operațiunea Mainbrace, este absent, ca și „pata de lumină" de lîngă Richmond, Indiana. Lipsește pînă și fotografia făcută de astronautul James McDivitt și dată publicității de NASA.

Ruppelt închină un întreg capitol din cartea sa luminilor din Lubbock (21, pp. 133-150). Din complexul de observații efectuate în zona orașului Lubbock, ne vom opri doar la aceea a lui Carl Hart jr. În noaptea de 31 august 1951, el a văzut o formație de lumini apărînd dinspre nord, traversînd bolta cerească și dispărînd în spatele casei sale. Știind că într-un caz similar, petrecut la 25 august, în același an, luminile reapăruseră, Hart și-a luat Kodakul și a ieșit în curtea din spate. La a doua trecere a luminilor, a făcut două fotografii. A treia formație s-a ivit după cîteva minute și el a făcut încă trei fotografii.

Negativele au fost examinate de Laboratorul de cercetare foto de la Wright Field, unde se află cei mai buni experți fotografi ai Air Force. „Ei au constatat că fotografiile arată o formație de lumini ca un V întors. În fiecare fotografie, imaginea individuală a unei lumini era foarte confuză, datorită mișcării aparatului, dar la o examinare minuțioasă a fiecărei imagini confuze se putea stabili că luminile originale fotografiate de Hart erau circulare, avînd o sursă punctiformă de lumină. Asemenea unei stele strălucitoare sau unui bec îndepărtat. Apoi au făcut măriri ale negativelor și au marcat cu grijă poziția fiecărei lumini în formație. În fiecare fotografie, luminile individuale în formație își schimbau poziția după un model distinct. Un factor adițional lămurit în raport era că, deși fotografiile fuseseră făcute într-o noapte senină, pe fundal nu se vedeau imaginile stelelor. Asta dovedea că luminile, care fuseseră supraexpuse în fotografie, erau mult mai strălucitoare decît stelele, sau că lumi-

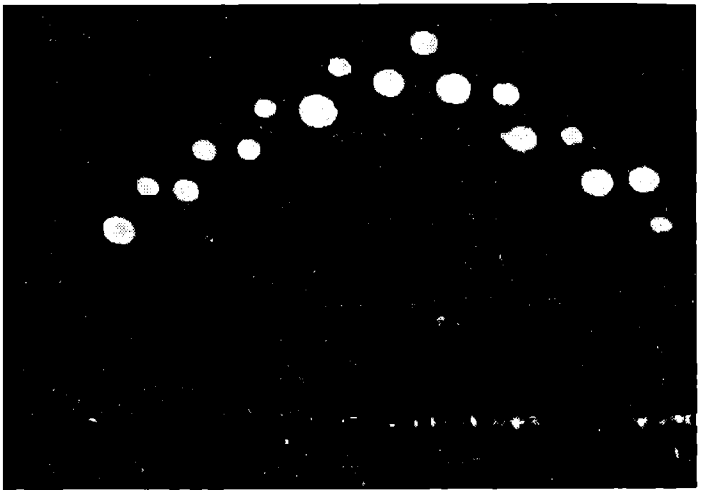

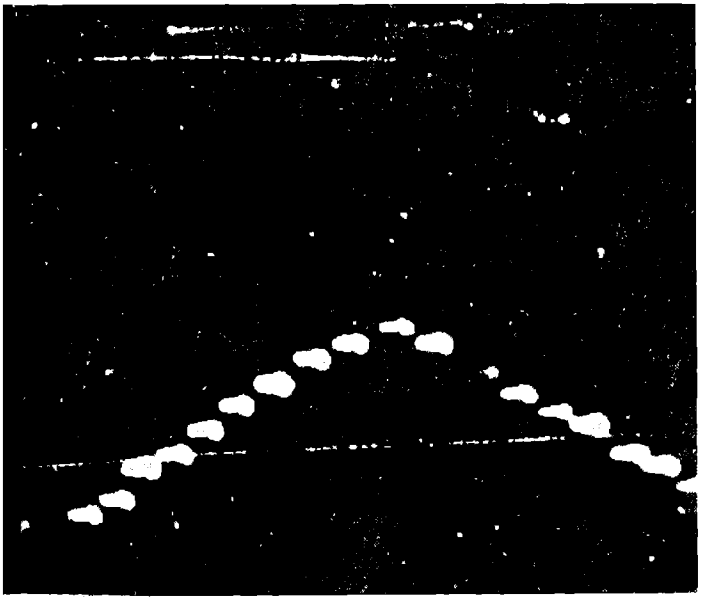

Două dintre fotografiile făcute la Lubbock

nile impresionaseră pelicula mult mai mult decît lumina stelelor".

Ruppelt nu s-a mulțumit cu atît. Într-o nouă întîlnire cu experții Laboratorului de cercetare foto, el i-a întrebat care ar putea fi explicația intensității luminilor. Răspunsul a fost: „O sursă foarte intensă de lumină strălucitoare, avînd o culoare foarte aproape de capătul roșu al spectrului, la granița cu infraroșul. I-am întrebat ce fel de sursă de lumină. Ochiul nu este sensibil la o astfel de lumină, care trebuie să apară neclară ochiului, cu toate că «strălucește» pe film. Sînt mai multe posibilități, dacă vreți să faceți speculații, mi-au răspuns ei, una fiind temperaturile foarte înalte. Dar e atît de îndepărtată, încît ei n-ar lua-o în considerație. Noi n-avem nimic pe acest Pămînt care să zboare și să apară neclar ochiului, apărind strălucitor pe film, spuneau ei.

Așa s-a sfîrșit investigarea fotografiilor — și s-a sfîrșit în gol. Concluzia mea oficială, dată apoi publicității, era că «Fotografiile nu s-au dovedit a fi o farsă, dar nu s-au dovedit a fi nici autentice». Acesta nu e un răspuns hotărît".

Într-adevăr! Dar nu constituia oare răspunsul incert al lui Ruppelt o provocare pentru investigatorii Proiectului Colorado? Sau, mai exact, n-ar fi trebuit să constituie ?...

Despre incidentele care au avut loc în timpul manevrelor navale NATO din Marea Nordului am aflat din prima carte a lui Aimé Michel (17, pp. 152-160). Dar ozenologul francez știa doar că fotoreporterul Wallace Litwin fotografiase „un disc argintiu, de aparență metalică". Pentru a afla mai mult, a trebuit să ne adresăm din nou lui Ruppelt:

„...era o sferă argintie, chiar îndărătul flotei. Obiectul părea să fie mare, destul de mare pentru a se vedea într-o fotografie, așa că reporterul a făcut mai multe instantanee. Ele au fost developate imediat și au ieșit excelent. Suprastructura portavionului apărea în fiecare și, judecînd după mărimea obiectului în fiecare imagine succesivă, se putea vedea că el se mișca rapid.

Ofițerul de informații de la bordul portavionului a studiat fotografiile. Obiectul părea asemănător cu un balon. Datorită mărimii sale, era limpede că, dacă era un balon, trebuia să fi fost lansat de pe una dintre nave, așa că întrebarea a pornit prin radio : «Cine a lansat un balon ?»

Răspunsul a venit tot prin radio : «Nimeni».

Serviciul de informații al marinei și-a dublat, triplat și cvadruplat investigațiile, pe fiecare navă din apropierea portavionului, dar n-a găsit nici una care să fi lansat OZN-ul" (21, p. 257-258).

A doua zi, piloții de pe șase reactoare ale RAF (Royal Air Force), zburînd în formație deasupra Mării Nordului, au văzut venind dinspre flotă un obiect sferic, lucios. Încercînd să-l intercepteze, l-au pierdut într-un minut sau două. În timp ce se apropiau de bază, unul dintre piloți a privit înapoi și a văzut că obiectul îi urmărește. S-a întors, dar OZN-ul s-a întors și el și a dispărut.

A treia zi, deasupra aerodromului Topcliffe, din Anglia, un alt pilot a reușit să se apropie de un OZN destul pentru a putea vedea că „e rotund, argintiu și alb", părînd „să se rotească în jurul axei lui verticale". Dar înainte de a se putea apropia și mai mult, obiectul a plecat.

Ați observat, desigur, că de fiecare dată a fost implicat același tip de obiect — ceea ce autentifică și mai riguros fotografiile. De altfel, Ruppelt își încheie astfel relatarea : „După cum mi-a spus un ofițer de informații al RAF, aflat în schimb la Pentagon, aceste observații sînt cele care au determinat RAF să recunoască în mod oficial OZN-ul". Dar Proiectul Colorado nu s-a lăsat impresionat de aceste recunoașteri și nici de neputința fostului șef al lui Blue Book de a da o explicație plauzibilă...

La 24 mai 1954, un RB-29, echipat cu aparate noi de fotografiere aeriană, zbura cam la 15 mile nord-vest de Dayton, cînd unul dintre specialiștii de la bord, maiorul Leo Brubaker, a văzut un obiect circular extrem de strălucitor, dedesubtul și puțin în urma avionului. Obiectul, observat și de doi membri ai echipa-

jului, se afla nu mai sus de 6 000 de picioare de la sol și se deplasa mai repede decît RB-29, cam cu 610 mile pe oră. Înainte de a dispărea, a fost fotografiat cu un aparat instalat în partea din spate a avionului.

„Fotografia arăta o pată circulară de lumină, exact ca aceea descrisă de maior echipajului lui RB-29. Nu se vedea nici un detaliu, pentru că OZN-ul era prea strălucitor; apărea complet supraexpus pe negativ. Forma circulară nu era netă; avea contururi neclare, dar asta putea avea două explicații: extrema ei luminozitate, sau faptul că se afla sus, aproape de RB-29 și în afara focarului lentilei. Nu exista nici un mijloc de a spune cît de sus se afla, dar dacă era la 6 000 de picioare, cum estimase maiorul, trebuia să fi avut un diametru cam de 125 de picioare" (21, p. 311).

Și acest caz, pe care Ruppelt îl consideră cel mai bun din perioada respectivă, a fost examinat cu maximă atenție de laboratorul de cercetare foto, împreună cu căpitanul Charles Hardin, noul șef al Proiectului Blue Book. „Ei n-au găsit absolut nimic care să poată explica pata rotundă de lumină și incidentul a fost înregistrat ca necunoscut" (21, p. 312).

Pentru a afla ce s-a petrecut mai departe, îl părăsim pe Ruppelt, în acel an 1956 care i-a văzut apărînd cartea, și recurgem la mărturia dr. David R. Saunders. El ne înștiințează că, mai tîrziu, Air Force a convocat un grup de astronomi, meteorologi și fizicieni pentru studierea cazului. Rezultatul a fost consemnat astfel: „Cercetările au arătat că lumina nu era un obiect material... S-a ajuns la concluzia că observația s-a datorat unui fenomen atmosferic foarte rar, cauzat de reflecția razelor soarelui pe o formație de cristale de gheață" (22, p. 70).

Lucrurile se aflau în acest stadiu, cînd a intervenit expertul Comitetului Condon, dr. William S. Blumen, meteorolog, profesor asistent de astrogeofizică. Date fiind condițiile în care a fost făcută fotografia, o farsă sau o halucinație păreau excluse. Cheia problemei era dacă pata de lumină putea fi interpretată ca o reflectare a soarelui într-un strat de cristale

de gheață. Un prim test — corespondența între unghiul de elevație al soarelui și cel de depresiune al reflecției — a fost pozitiv. Un al doilea test — situarea reflecției în aceeași direcție, față de avion, ca soarele — a fost negativ. S-a recurs atunci la un test meteorologic :

„Dacă pata strălucitoare din fotografie este o reflectare a luminii soarelui în cristalele de gheață, trebuie să fie posibil să se demonstreze că temperatura și umiditatea existente ar fi permis formarea cristalelor de gheață. Asta înseamnă că punctul de condensare trebuia să fi fost mult mai înalt decît temperatura și că temperatura trebuia să fi fost sub 32° F, pentru a face să înghețe cristalele de gheață din atmosferă. Potrivit rapoartelor meteorologice disponibile pentru acea zi, la nici o altitudine pînă la 25 000 de picioare nu erau condiții favorabile pentru formarea cristalelor de gheață".

Și acum, concluzia dr. Blumen (după cum ne lasă să înțelegem dr. Saunders) : „Și astfel, dacă nu se poate încă dovedi că maiorul Brubaker a fotografiat o farfurie zburătoare, există motive foarte consistente de a ne îndoi că lumina strălucitoare era reflecția razelor soarelui în cristale de gheață" (22, p. 71). Se pare însă că „îndoiala" a fost exprimată doar în convorbiri particulare, sau că dr. Blumen „a votat împotriva unei cercetări active a acestui caz", ca și dr. Wertheimer, sau că argumentele lui n-au izbutit să-i convingă pe responsabilii Proiectului Colorado, sau că aceștia n-au vrut, pur și simplu, să redeschidă un dosar clasat de Air Force, pe baza concluziei unor oameni de știință.

Despre fotografia făcută de McDivitt, la 4 iunie 1965, de pe bordul navei spațiale „Gemini-4", vorbește pe larg Frank Edwards (4, pp. 165—167). Iată și opinia lui McDivitt însuși, în contextul evenimentelor care au declanșat-o : „Cînd au aterizat, filmul a fost trimis prin curier în țară și n-a mai fost văzut de McDivitt timp de patru zile. Specialistul NASA în interpretarea fotografiilor i-a arătat trei sau patru imagini, dar McDivitt a declarat că ele nu erau, în mod cert, ale

obiectului pe care-l văzuse. Examinarea de către el a filmului i-a dezvăluit, mai tîrziu, ceea ce văzuse, dar calitatea imaginii și a punctului mărit era de asemenea natură, încît obiectul se zărea doar «ca în ceață» pe cer. El presupune însă că l-a identificat cu precizie " (27, p. 205).

După cum am văzut într-un capitol anterior, „precizia" lui McDivitt s-a dovedit foarte discutabilă și în ceea ce privește *natura* obiectului. Dar asta ni se pare puțin important, atîta vreme cît relatarea dr. Roach conține „necunoscute" de mult mai mare calibru. Așadar, specialistul NASA i-a arătat astronautului trei sau patru imagini care „nu erau, în mod cert ale obiectului pe care-l văzuse". Ale cui erau, atunci, de vreme ce nu ni se propune nici o altă identificare?

Pe fotografia dată publicității de NASA se vede un obiect în formă de ou, lăsînd în urmă o dîră lu-

minoasă. E o formă întîlnită mai rar, fără a constitui ceea ce se cheamă o excepție : catalogul de tipuri OZN întocmit de NICAP o înregistrează la punctul 7, sub numele generic „Eliptic" (29, p. 144). Un exemplu clasic : „oul zburător" de la Draguignan (17, pp. 169-175).

La 6 octombrie 1952, piloții avionului DC-4 al Companiei Air France, cursa Londra—Orly—Nisa, au relatat următoarele, după aterizarea la punctul terminus (vorbește François Cavasse) :

„Nu era încă 7,30 p.m., ora locală. Survolam Draguignanul, cînd copilotul meu, Clément, mi-a atras atenția asupra unui obiect luminos de o formă stranie.

Am evocat îndată un fel de ou alungit. Traiectoria lui era riguros rectilinie și orizontală, viteza foarte mare și constantă. Întregul obiect era luminat cu o lumină albă, dar pală, nu orbitoare, un pic asemănătoare cu cea a neonului.

Datorită acestei lumini, am putut să-l urmărim timp de 30 de secunde, fără să-l scăpăm din ochi. Cînd l-am pierdut din vedere, își urma cursa rectilinie și orizontală spre vest.

Obiectul lăsa, pe o distanță reprezentînd cam de 20-25 de ori propria sa lungime, o dîră albă, ușor albăstruie, avînd aparența unei linii punctate".

Și acum, o declarație comună :

„Ipoteza unui meteorit trebuie înlăturată : meteoriții nu urmează o traiectorie orizontală regulată și rectilinie, strălucirea lor nu este constantă și regulată, viteza inițială este fulgerătoare. La sfîrșitul cursei, ei încetinesc, par să se oprească sau explodează.

Aici, nimic asemănător. Am fost în prezența unui obiect zburînd nu departe de noi, cu o viteză foarte mare, desigur, dar de un ordin mult mai mic decît acela al meteoriților".

Evident, Raportul Condon nu pomenește nimic despre cazul Draguignan, irosind astfel prilejul de a aduce un nou omagiu tacit dr. Menzel și bolizilor săi și de a-l determina poate pe dr. Hartmann să conchidă : „Investigatorul se află în fața posibilității întrutotul acceptabile ca François Cavasse și Michel Clément, suferind de «airship effect», să fi fost surescitați și să fi interpretat greșit..." Cu toate că și aici, ca și în cazul Chiles și Whitted, observația piloților se coroborează cu cele ale altor martori, aflați pe sol : un funcționar al Air France, Fonseca, pe pista de decolare a aeroportului din Nisa ; o americancă, d-na Charles Govern, la aeroport ; doctorul chirurg Carlotto, pe balconul apartamentului său din Nisa ; d-na și d-l Pierre Fabre, la Mougin, între Grasse și Cannes...

Mai multe obiecte ovoidale au trecut cu repeziciune pe deasupra Belgradului, la 25 octombrie 1954,

puțin după ora 6,15 dimineața. Printre martori se aflau căpitanul de aviație Stepan Djitcol, inginerul aeronautic Vladimir Ajvas și personalul aeroportului Zemun. Agenția United Press transmitea din capitala Iugoslaviei, la 27 octombrie : „Oamenii de știință din observatoarele astronomice, care au urmărit zborurile, au conchis că obiectele nu puteau fi meteori și, probabil, nici o altă formă de «corpuri cerești»" (29, p.123).

Statele Unite nu se puteau situa, desigur, în afara ariei de manifestare a acestui tip de OZN. Frank Edwards menționează cîteva cazuri (4, pp. 94-95, 144-149). Iată încă unul :

La 4 noiembrie 1957, doi polițiști și un pompier din Elmwood Park, Illinois, se aflau într-o mașină de patrulare, la orele 3,12 noaptea, cînd au văzut un obiect roș-portocaliu strălucitor, „avînd o formă asemănătoare cu aceea a unui ou", planînd deasupra cimitirului orașului. Părea să aibă cam 200 de picioare lungime și cobora încet, ca și cum ar fi vrut să aterizeze. Polițistul Clifford Schau, șoferul, l-a confundat, la prima vedere, cu Luna.

„Am stins luminile noastre și am pornit spre el, a declarat Schau. Cînd am ajuns aproape, am reaprins luminile și atunci el s-a înălțat brusc cam cu două sute de picioare și s-a îndepărtat spre vest. Cred că ar fi aterizat, dacă n-aș fi aprins iar luminile. L-am urmărit o vreme, cu 65 de mile pe oră, sau mai mult, dar n-am putut să-l ajungem" (28, p. 56).

După această observație, efectuată de pe sol, ne întoarcem în văzduh, unde pilotul român Beniamin Gabrian și colegii săi de pe o aeronavă „Il-18" au întîlnit un obiect geamăn cu cel de la Draguignan. Să-i urmărim relatarea :

„Zburam la o altitudine de 7 600 de metri deasupra cîmpiei orădene, în imediată apropiere de granița maghiară, cînd, deodată, la numai un kilometru, în dreapta noastră, cu circa 300 de metri deasupra plafonului de zbor al aeronavei, am observat un obiect ovoidal care se deplasa cu mare viteză în direcția opusă, împrăștiind o extrem de puternică lumină verzuie. Unicul

gest pe care l-am putut face, mai mult în virtutea reflexelor profesionale, a fost o privire asupra cadranului ceasornicului. Era ora 20 și 21 de minute... Am continuat să observ corpul luminos timp de cîteva secunde, pînă cînd, mărindu-și subit viteza, a dispărut în direcția vest".

Răspunzînd unei întrebări, B. Gabrian a precizat că obiectul în formă de ou a rămas în raza de observație „circa 10-15 secunde... Suficient, însă, pentru a putea aprecia, atît eu, cît și colegii mei Alexandru Niculescu și M. Constantinescu, dimensiunile sale aproximative. Avea, după cît ne-am putut da noi seama, un diametru de circa 2,5-3 metri.

(...)

Am telegrafiat la Viena. Am întrebat aeroportul de pe care decolasem dacă există, la acea oră, în aer, vreun alt aparat pe care l-am fi putut intercepta în zona respectivă. Nu se afla nici o aeronavă cunoscută pe o rază de 400 de kilometri. M-am gîndit că poate fi vorba de un meteorit. Dar meteoriții se înscriu, în cădere, pe o linie aproximativ verticală, în timp ce corpul observat se deplasa pe o orizontală perfectă (...) Pe urmă, lumina aceea orbitoare, de culoare verzuie, pe care o emana în zbor nu lasă nici o urmă de îndoială asupra existenței la bordul (hai s-o numim așa) cosmonavei a unei surse artificiale de lumină, asemănătoare cu cea emisă de un arc voltaic.

(...)

La cîteva minute după comunicarea noastră cu Viena, aeroportul din Budapesta ne-a adus la cunoștință că echipajul unui avion aparținînd companiei aeriene Malev din R.P. Ungară a raportat, la un interval de două minute și 30 de secunde după întîlnirea noastră cu hiperboloidul verde, prezența în raza vizuală a unui obiect similar, care se deplasa cu mare viteză spre vest. Ținînd seama de locul în care a fost observat a doua oară, rezultă că obiectul luminos avea o viteză de deplasare de cel puțin 12 000-14 000 de kilometri pe oră, viteză intangibilă pentru actualele mijloace de

comunicație aeriană construite de către locuitorii Pământului, cel puțin cu sursele de energie propulsoare cunoscute" (41).

Iată, deci, din nou, un ansamblu de observații care se referă la un același tip de obiect zburător neidentificat, beneficiind de prezența excepțională a imaginilor din spațiul cosmic. Excepțională — pentru că, măcar în acest caz, nimănui nu i-a dat prin gînd să facă măcar aluzie la o posibilă farsă. Și, cum nu ni se oferă nici o altă explicație, sîntem în drept să considerăm că o altă explicație nu există.

Printre cele 14 cazuri fotografice analizate de Proiectul Colorado — după eliminarea altor 39, reținute la o primă selecție — se numără și înregistrarea pe peliculă a unui obiect strălucitor care părea să se deplaseze deasupra unei rachete Thor-Agena, lansată experimental la 5 decembrie 1963, de la Vandenberg AFB, California. Concluzia investigatorului, dr. Hartmann, este că obiectul era... planeta Venus. Argumentele fiind convingătoare, ne vom opri doar asupra unui pasaj în care, pornind de la cazul în speță, autorul ajunge la o generalizare discutabilă: „Am auzit multe afirmații, uneori detaliate și uneori apocrife, despre OZN-uri «observate», «urmărite», «fotografiate» în timpul experimentării rachetelor la bazele militare. Multe asemenea «observații» au fost raportate la poligonul de la White Sands, în ultimii 20 de ani. În cele mai multe rapoarte, detaliile sînt insuficiente pentru a se putea efectua o verificare" (27, p.436). E, poate, un mod de a „comenta" celebrele observații ale lui McLaughlin și, în orice caz, de a răspunde indirect dr. McDonald, care declarase în fața Comisiei pentru știință și astronautică a Congresului: „...de-a lungul anilor, s-au înregistrat foarte multe observații OZN importante în zona poligonului de la White Sands, multe incluzînd urmărirea cu ajutorul instrumentelor, multe efectuate de observatori experimentați. O lungă și impresionantă listă a lor poate fi stabilită cu ușurință, chiar dacă toate au ieșit

cu începutul din atenția oficială, printr-un proces care este caracteristic pentru miezul răspunsului la problema OZN" (26, p.64).

Unde se află adevărul ?

Cititorul a putut să-și facă o idee despre observațiile lui McLaughlin. Cît despre declarația dr. McDonald, ea ar rămîne o simplă declarație, dacă n-am ști că profesorul din Arizona a petrecut luni de zile în compania dosarelor Proiectului Blue Book — și dacă n-ar exista cartea lui Ruppelt. Acesta se referă la filmele obținute cu camerele cineteodolit ale stațiilor de urmărire a rachetelor, de la White Sands. Unul, realizat la 27 aprilie 1950, „arăta doar un obiect ca o pată întunecată. Aproape întregul film dovedea că ceva se aflase în văzduh, și că, orice ar fi fost, se mișca". Aproape exact peste o lună, alte două filme de acest fel au fost analizate de specialiști, care „au ajuns la o estimare sumară a vitezei, altitudinii și mărimii. OZN-ul era «mai sus de 40 000 de picioare, se deplasa cu peste 2 000 de mile pe oră și avea mai mult de 300 de picioare diametru». Ei m-au avertizat, însă, că aceste date sînt numai estimative, întemeiate pe un factor de corecție poate eronat ; prin urmare, ei nu puteau să dovedească nimic — cu excepția faptului că ceva se afla în văzduh" (21, p.124). După opinia noastră, ar fi fost firesc ca Proiectul Colorado să reia analiza acestor fotografii, ajungînd, eventual, la aceleași concluzii — cu riscul de a face să crească procentul de imagini neidentificate. Pentru că asemenea imagini există, totuși, chiar în Raportul Condon.

La 11 mai 1950, d-na și d-l Paul Trent se aflau la ferma lor de lîngă McMinnville, Oregon, cînd au văzut un OZN în direcția nord-est, mișcîndu-se încet spre vest. Paul Trent s-a dus să-și ia aparatul de fotografiat. Cînd s-a întors, „obiectul venea spre noi și părea să se fi înclinat puțin. Era foarte strălucitor — aproape argintiu — și se deplasa fără zgomot și fără fum" (27, p.397). Fermierul a făcut o fotografie, și-a reîncărcat aparatul și a reușit să o facă și pe a doua, în

Prima fotografie făcută de Paul Trent

vreme ce obiectul își mărise viteza și se îndrepta spre nord-vest.

După o „reevaluare independentă" a cazului, care s-a bucurat de multă publicitate la timpul său, dr. Hartmann trage următoarea concluzie : *„Acesta este unul dintre puținele rapoarte OZN în care toți factorii investigați, geometric, psihologic și fizic, par să îndreptățească aserțiunea că un obiect zburător extraordinar, argintiu, metalic, în formă de disc, cu un diametru de zeci de metri și în mod evident artificial, a zburat în văzduh în văzul a doi martori.* Nu se poate spune că dovezile exclud în mod categoric o contrafacere (folosirea unui model — n.n.), cu toate că *există unii factori fizici, ca precizia anumitor măsurători fotometrice ale negativelor originale, care pledează împotriva unei contrafaceri*" (27, p.407). Față de o asemenea declarație, comentariul dr. Condon, din „Concluzii și recomandări", ni se pare de-a dreptul incredibil : „...în acest

caz, imaginile OZN s-au dovedit a fi prea confuze pentru a permite o analiză fotogrammetrică serioasă" ! (p.37). Dar nu e nici prima, nici ultima contradicție, în fond și în termeni, între concluziile parțiale ale investigatorilor Proiectului Colorado și concluziile generale ale directorului științific.

În paranteză fie spus — și în numele aceluiași principiu al studierii cazurilor în contextul general al fenomenului — credem că concluzia dr. Hartmann ar fi trebuit să-l oblige la studierea unei fotografii avînd o mare asemănare cu cele ale lui Paul Trent. Este

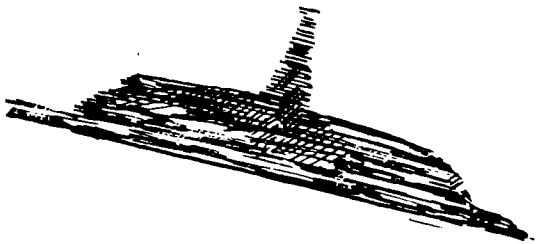

11 mai 1950, McMinnville, Oregon

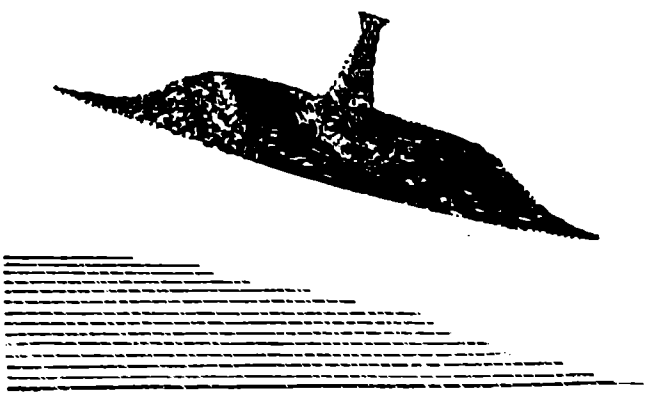

Iulie 1957, Rouen

vorba despre un disc cu o proeminență în partea superioară. Publicînd fotografia împreună cu articolul „Ceva în cer", „RAF Flying Review" din iulie 1957 precizează că ea a fost făcută deasupra orașului Rouen, Franța, și că este „una dintre puținele care par autentice" (Cf. 29, p. 89). Nu e lipsit de interes faptul că revista în cauză exprimă punctul de vedere al Royal Air Force.

La 15 august 1950, Nick Mariana, directorul administrativ al echipei de baseball „Electrics", din Great Falls, Montana, se afla pe stadionul local, cînd, la ora 11,25 a.m., a observat, împreună cu secretara sa, Virginia Raunig, două OZN-uri, pe care a izbutit să le filmeze. „Obiectele pe care le-am văzut — declară Mariana — erau foarte strălucitoare și se aflau cam la 10 000 de picioare înălțime. Păreau să fie dintr-un metal lucios ca argintul lustruit. Erau două și păreau să se afle cam la 50 de yarzi unul de altul. Amîndouă aveau aceeași mărime și se mișcau cu aceeași viteză, mult mai mică decît aceea a reactoarelor care au apărut puțin după ce filmasem discurile. Am estimat viteza discurilor cam la 200 de mile pe oră ; cu toate că, chiar înainte de a pleca din tribună și a alerga pe scări ca să-mi iau aparatul de filmat, obiectele păreau să planeze sau să staționeze în văzduh (...) Discurile păreau că se rotesc, asemenea unei sfîrleze, și apoi și-au mărit viteza și au dispărut. Păreau să aibă cam 50 de picioare diametru și cam trei, patru picioare grosime. N-am văzut — și nici imaginile nu arată — vreun eșapament, aripi sau vreun fel de fuselaj. N-am văzut nici o cabină. Nu se auzea nici un sunet..." (22, p. 85).

În 1950, Proiectul Grudge a declarat că OZN-urile erau, de fapt, „reflexele a două reactoare F-94 care zburau în zona respectivă". În 1952, la cererea Pentagonului, Ruppelt a redeschis dosarul și a trimis o copie a filmului experților de la Laboratorul de cercetări

foto. „Calculele lor au confirmat rapid că obiectele nu erau păsări, baloane sau meteori (...) doar două avioane, două F-94, se aflau în preajma orașului în timpul observației și au aterizat cam la două minute după aceea. Și Mariana și secretara sa — care a văzut, de asemenea OZN-urile — au declarat că cele două reactoare au apărut într-o altă parte a cerului, abia după unul sau două minute de la dispariția OZN-urilor spre sud-est. Faptul în sine ar fi trebuit să elimine reactoarele ca posibile candidate la identificarea OZN-urilor, dar am recurs la o dublă verificare (...) Întîi am studiat rutele de zbor ale celor două F-94. Cunoșteam terenul de aterizare care fusese utilizat în ziua observației și știam cînd aterizaseră cele două F-94. Cele două reactoare nu zburaseră în apropierea locului unde se aflaseră OZN-urile. Apoi, am studiat fiecare lumină în parte și amîndouă păreau să fie prea consistente pentru a fi niște reflectări. N-am avut noroc cu Filmul Montana — era un «necunoscut»" (21, p. 287). În 1955, dr. R.M.L. Baker jr. a efectuat o analiză fotogrammetrică foarte amănunțită, ajungînd la același rezultat (27, p. 412).

Ce spune Raportul Condon ?

Reluînd argumentele experților Air Force și ale dr. Baker și efectuînd o sumară „reevaluare independentă", dr. Hartmann conchide : *„Cazul rămîne neexplicat*. Analiza arată că imaginile filmului sînt greu de interpretat ca avioane sau alte fenomene cunoscute, chiar dacă avioanele nu pot fi excluse cu totul" (27, p. 408).

Această consonanță de opinii este însă cvasi-singulară. Al treilea caz „clasic" analizat de Proiectul Colorado îi prilejuiește dr. Hartmann o distanțare destul de netă față de concluziile anterioare. Este vorba despre așa-numitul Film Tremonton, făcut de subofițerul Delbert C. Newhouse, fotograf șef în marina militară, la 2 iulie 1952. În dosarele Proiectului Blue Book se află următoarea declarație a principalului martor :

„În timp ce mergeam de la Washington D.C. spre Portland, Oregon, în dimineața zilei de 2 iulie, soția mea a văzut în văzduh un grup de obiecte pe care nu le-a putut identifica. Ea mi-a cerut să opresc mașina și să privesc. Era un grup de zece sau douăsprezece obiecte — care n-aveau nici o legătură cu tot ceea ce văzusem pînă atunci — rotindu-se într-o formație neregulată și înaintînd spre vest. Am deschis compartimentul pentru bagaje al mașinii și am scos aparatul dintr-un geamantan. Încărcîndu-l în grabă, am expus aproximativ treizeci de picioare de film. Nu exista nici un punct de referință pe cer și mi-era imposibil să încerc o estimare a vitezei, mărimii, altitudinii sau distanței. Aproape de sfîrșit, unul dintre obiecte și-a schimbat drumul și s-a îndepărtat de grupul principal. Am ținut aparatul în aceeași poziție și am văzut acest obiect străbătîndu-mi cîmpul de vedere, întorcîndu-se și repetînd de trei sau patru ori acest manej. În acest timp, toate celelalte obiecte dispăruseră".

Într-o depoziție ulterioară, martorul a adăugat: „N-am auzit nici un sunet în timpul observației. N-am observat dîre de eșapament. N-am văzut avioane, păsări, baloane sau alte obiecte identificabile imediat înainte, în timpul sau imediat după observație" (27, p. 419).

În 1955, analizînd cazul, același R.M.L. Baker jr. a obținut o declarație similară din partea martorului, cu următorul adaos: „Cînd a coborît din mașină, el (Newhouse — n.n.) a observat obiectele (douăsprezece pînă la patrusprezece dintre ele) drept deasupra capului și rotindu-se. El le-a descris ca niște «obiecte de culoarea oțelului, avînd forma a două farfurii, una întoarsă peste cealaltă». El a estimat că ele prezentau «cam același unghi ca un B-29 la 10 000 de picioare» (cca jumătate de grad, deci cam diametrul unghiular al Lunii)" (27, p. 420).

Dr. Hartmann se arată intrigat de acest adaos într-adevăr capital și, pornind de la inexistența lui în dosarul Proiectului Blue Book, îl consideră cu totul îndoielnic, generat de o „stimulare" a memoriei martorului, sau de apartenența lui ulterioară la NICAP. O lectură mai atentă, sau mai puțin „selectivă" a cărții lui Ruppelt — citată, de altfel, copios și în legătură cu acest caz — ar fi făcut inutile prezumțiile dr. Hartmann. Mai întîi, pentru că fostul șef al Proiectului Blue Book se referă și el la relatarea incriminată: „După ce am părăsit Air Force, m-am întîlnit cu Newhouse și am stat de vorbă două ceasuri (...) Citisem că atunci cînd el și familia sa văzuseră prima oară OZN-urile, se aflau lîngă mașină, mult mai aproape decît atunci cînd fusese făcut filmul. Pentru a folosi chiar cuvintele lui Newhouse, «Dacă aveau dimensiunea unui B-29, trebuie să fi fost la 10 000 de picioare înălțime». Omul marinei și familia sa au avut o bună viziune a obiectelor — le-au văzut ca «două tingiri pentru plăcinte, una întoarsă peste cealaltă!» El nu *crede* că OZN-urile erau discoidale; el *știe* că erau așa; el le-a văzut în mod clar". Și iată acum explicația foarte simplă pe care a „omis-o" la lectură dr. Hartmann: „L-am întrebat de ce nu i-a spus asta ofițerului de informații care-l chestionase. Mi-a răspuns că i-a spus. Atunci mi-am amintit că îi dădusem ofițerului o listă cu întrebările la care voiam să răspundă Newhouse. Întrebarea «Cu ce semănau OZN-urile?» nu se afla pe listă, pentru că atunci cînd dispui de imaginea unui obiect, în mod firesc nu întrebi cu ce seamănă. Și cum ofițerul nu ne-a transmis această informație, nu știusem nimic despre ea" (21, pp. 291-292).

Chiar fără precizările ulterioare ale lui Newhouse, cazul a dat destulă bătaie de cap experților. „După ce a studiat filmul mai multe săptămîni, laboratorul foto de la Wright Field s-a pronunțat. Tot ceea ce au avut de spus a fost «Nu știm ce este, dar nu sînt avioane sau baloane și nu credem că sînt păsări»" (21, p.289). O a doua investigație a fost efectuată de laboratorul foto al marinei militare de la Anacostia:

„Analiștii marinei n-au folosit cuvintele «navă interplanetară» cînd și-au comunicat concluziile, dar ei au spus că OZN-urile erau vehicule controlate în mod inteligent și că nu erau avioane sau păsări. Au ajuns la această concluzie studiind cadru cu cadru mișcarea luminilor și schimbările de intensitate a luminilor" (21, pp. 289—290). În sfîrșit, în amintita sa analiză, dr. Baker declară că „nu se poate obține o concluzie hotărîtă".

Și, totuși, dr. Hartmann consideră că o asemenea concluzie este posibilă. Pentru el, obiectele de la Tremonton „erau păsări, probabil pescărușii" (27, p. 425). Înlăturînd cu cîte o frază, exact cu cîte o frază!, cele patru argumente care pledează împotriva acestei ipoteze — ultimul și cel mai important fiind tocmai adaosul buclucaș — dr. Hartmann plutește lin spre afirmația finală: „eu privesc acum obiectele ca identificate" (27, p. 426).

Ați observat, desigur, rezervele care însoțesc pînă și cazurile socotite „Neidentificate după analiză" (27, p. 82): „Nu se poate spune că dovezile exclud în mod categoric o contrafacere..." (McMinnville) și „...avioanele nu pot fi excluse" (Great Falls). N-avem deci de ce să ne mirăm că, în legătură cu alt caz, inclus în ciudata categorie „Refractar la analiză" (p. 82), după ce aflăm că „Testele care au putut fi efectuate au fost compatibile din toate punctele de vedere cu mărturiile verbale", concluzia finală sună totuși astfel: „În ciuda consistenței intrinseci a acestor rezultate, trebuie spus că fotografiile pot fi și ale unui model aruncat cu mîna și că informațiile existente sînt insuficiente pentru a exclude această ipoteză. Prin urmare, nu se poate spune că acest caz contribuie cu o dovadă importantă la stabilirea existenței unei aeronave neobișnuite" (27, p. 475).

Fotografiile care au prilejuit această întorsătură de condei au fost făcute la 3 iulie 1967, cam la 3 mile sud—sud-est de Highwood Ranger Station și la aproximativ 50 de mile sud-vest de Calgary, Alberta (Canada). Raportul către Departamentul canadian al apă-

rării naționale descria astfel obiectul văzut de cei trei martori oculari : „circular, lucios, aluminiu, aproximativ 25 de picioare diametru. Observat prima oară la 2 000—2 500 de picioare deasupra altitudinii observatorului, s-a înclinat și a coborît mult mai jos, dispărînd după copaci în timp ce se îndrepta cu mare viteză spre sud" (27, p. 471). O primă analiză a celor două fotografii a fost efectuată de Centrul de interpretare fotografică al RCAF (Royal Canadian Air Force). Date fiind rezultatele obținute în urma testelor, autorul raportului către Directorul operațiilor RCAF, maiorul K. J. Hope, conchidea : „O trecere în revistă a tuturor datelor tehnice (...) indică un grad de compatibilitate foarte acceptabil. Dacă relatarea și fotografiile constituie o farsă, atunci e o farsă bine pregătită, care cerea farsorilor cunoașterea științei fotografiei și poate a fotogrammetriei pentru a susține informația scrisă și verbală (...) Altfel, datele cer o foarte favorabilă și norocoasă combinație de împrejurări pentru a realiza o farsă realistă (...) cele patru teste (...) susțin în chip rezonabil raportul observatorului, deopotrivă prin datele tehnice și prin logică ;..." (27, pp. 472—473). Comentariul dr. Hartmann : „Analiza RCAF, relatată mai sus, este considerată valabilă din punct de vedere tehnic, deși eu cred că interpretarea acordă cazului o încredere nejustificată (...) Trebuie să recunoaștem că dacă a fost o farsă, informația scrisă și verbală putea fi pregătită după realizarea fotografiilor, în concordanță cu ceea ce «înregistrase» fotograful pe film. Cu siguranță, fotografiile «Calgary» nu cereau cunoștințe fotogrammetrice sau o experiență fotografică rafinată pentru a fi realizate (...)" (27, pp. 473—474).

Cerîndu-ne scuzele de rigoare pentru imixtiunea într-o dispută a unor specialiști de asemenea anvergură, ne ingăduim să credem că dr. Hartmann nu a citit, probabil, cu destulă atenție raportul maiorului Hope. După opinia noastră, acesta din urmă pretinde că martorii trebuiau să cunoască știința fotografiei și, poate, a fotogrammetriei *nu pentru a realiza cele două instantanee, ci pentru a le interpreta.* Și analiza între-

prinsă de investigatorul Proiectului Colorado pare să confirme acest punct de vedere. Solicitînd încă o dată răbdarea cititorului, vom reproduce pasajul doveditor : „Măsurătorile imaginilor 61 și 62 * (mărite 8×10) dau diametre unghiulare de 0°98 și, respectiv, 0°84. Martorul principal și însoțitorul său declară (susținuți de celălalt însoțitor) că obiectul se afla inițial «nu mai sus de 2 000 de picioare» și «a fost observat prima oară la o înălțime nu mai mare de 2 000 de picioare», pierzînd din altitudine. Obiectul s-a apropiat la o distanță de «nu mai mult de două mile», pînă la «nu mai mult de jumătate de milă» cînd au fost făcute fotografiile. O distanță orizontală de, să spunem, 2 000 de picioare cere o altitudine de aproximativ 1 400 de picioare pentru a fi compatibilă cu unghiul de aproximativ 35° măsurat în prima fotografie. În a doua fotografie, OZN-ul a coborît oblic pînă la un unghi de circa 14°, corespunzînd unei altitudini de circa 240 de picioare. Aceste cifre sînt compatibile cu mărturia verbală". Și, mai departe : „Considerînd distanța în linie dreaptă cam la 2 200 de picioare, diametrul unghiular măsurat de 0°9 corespunde unui diametru liniar de 35 de picioare. Aproximația distanței dă o aproximație a diametrului de cam 40%. Astfel mărturia *verbală*, combinată cu fotografiile, indică un diametru liniar de 35 ± 14 picioare" (27, p. 474).

Vă propunem ca, înainte de a continua lectura, să revedeți textul, de la concluzia maiorului Hope : „C trecere în revistă..."

Și acum să admitem, ca ipoteză de lucru, că totul a fost o farsă și că informația scrisă și verbală a fost pregătită *„după* realizarea fotografiilor, în concordanță cu ceea ce «înregistrase» fotograful pe film". Nu credeți că, pentru a face ca diametrele unghiulare și unghiurile măsurate pe fotografii să fie compatibile cu dimensiunile, distanțele și altitudinile indicate de martori, aceștia ar fi trebuit să aibă cunoștințe fotografice și, poate, fotogrammetrice ?...

* Numerele atribuite celor două fotografii în setul de imagini al Raportului Condon.

Istoria fotografiilor „refractare la analiză" nu se sfîrşeşte cu acest suspense interogativ. Dr. Hynek, care a cercetat în profunzime cazul, a înştiinţat Proiectul Colorado că Fred Beckmann, de la Universitatea din Chicago, „a studiat clişeele originale cu un densitometru şi a conchis că imaginea era o imagine «reală», fotografică, şi că în faţa obiectului părea să fie multă ceaţă, ceea ce sugera o distanţă considerabilă" (27, p. 475). Dr. Hartmann nu e de acord, susţinînd că anumite caracteristici nu permit să se indice o „distanţă de ordinul a mai mult de 2 000 de picioare" (idem). Nu ne vom lansa într-o dezbatere despre sensul sau limitele cantitative ale noţiunii „considerabil", pentru că avem ceva mai bun de făcut. Furat de detaliile noii dispute, dr. Hartmann ne-a furnizat cel mai zdrobitor argument împotriva concluziei sale şi în favoarea „existenţei unei aeronave neobişnuite", în cazul Calgary.

Vă atragem atenţia că, de astă dată, distanţa de 2 000 de picioare nu mai e o coordonată a unei relaţii socotite imaginare, care ar putea fi transpusă şi la alte dimensiuni, legitimînd îndoiala investigatorului („fotografiile pot fi şi ale unui model aruncat cu mîna"). Dr. Hartmann e de astă dată categoric: „Totuşi — spune el, în legătură cu afirmaţia lui Beckmann — avînd în vedere luciul suprafeţei, prezenţa clară a surselor de lumină strălucitoare şi relativ puternicul contrast cu detaliile fundalului îndepărtat, ar fi greu, după mine, să obţinem un indiciu sigur despre cantitatea (de ceaţă — n.n.) existentă între observator şi OZN, spre a indica o distanţă de ordinul a mai mult de 2 000 de picioare" (27, p. 475).

Să pornim de la această recunoaştere neechivocă. Aşadar, obiectul se află la nu mai mult de 2 000 de picioare, distanţă care „cere o altitudine de aproximativ 1 400 de picioare pentru a fi compatibilă cu unghiul de aproximativ 35° măsurat în prima fotografie"; „aceste cifre sînt compatibile cu mărturia verbală", iar „mărturia *verbală*, combinată cu fotografiile, in-

dică un diametru liniar de 35 ± 14 picioare" și o grosime de 8 ± 3 picioare, cum ni se comunică mai tîrziu. Pentru a ușura înțelegerea noastră de continentali nefamiliarizați cu unitățile de măsură anglo-saxone, vom calcula corespondențele înainte de a-l ruga pe dr. Hartmann să ne explice *cum au făcut cei trei martori ca să arunce un model cu diametrul de* $10{,}5 \pm 4{,}2$ *metri și grosimea de* $2{,}40 \pm 0{,}90$ *metri la o înălțime de 420 de metri, cu scopul de a se amuza pe seama canadienilor creduli ?...*

10
Santa Ana, 1965 — Cluj, 1968

În cuvîntul rostit la Simpozionul OZN al Asociației americane pentru progresul științei (26 decembrie 1969), dr. J. Allen Hynek circumscrie o categorie de observații pe care o numește „discuri la lumina zilei". Precizînd că e vorba de obiecte „văzute la distanțe mijlocii", el continuă : „Această categorie este susținută, în mod lesne de înțeles, de mai multe fotografii decît toate celelalte la un loc". Amintind de McMinnville și Calgary (!), dr. Hynek încheie astfel : „În toate cazurile, este evident imposibil de a declara că o fotografie a unui disc văzut ziua este cu siguranță autentică, dar eu pot să invoc faptul că 25 de asemenea cazuri fotografice, fiecare dintre ele supus unor teste exhaustive, ne îngăduie să ne apropiem asimptotic de certitudine, astfel încît să putem spune că probabilitatea unei farse în toate cele 25 de cazuri este apropiată de zero" (68).

Nu știm dacă în colecția dr. Hynek figurează fotografiile făcute de Rex Heflin la 3 august 1965, pe o șosea în apropiere de Santa Ana, California. În schimb, știm precis că nu figurează fotografiile făcute de Emil

Barnea la 18 august 1968, în pădurea Baciu de lîngă Cluj. Și această alăturare pare forțată doar atîta vreme cît nu ne izbește similitudinea dintre obiectele înregistrate pe peliculă de doi oameni despărțiți, în timp, de peste trei ani și, în spațiu, de peste 16 000 de kilometri.

Frank Edwards relatează destul de amănunțit istoria fotografiilor de la Santa Ana (4, pp. 227—230). Să vedem, totuși, cum sună declarația martorului :

„În acest timp, am devenit conștient de prezența OZN-ului, dar credeam că e un aparat de zbor convențional... OZN-ul s-a deplasat din stînga pînă în fața mea și momentan a planat acolo. Am înhățat aparatul de fotografiat (Polaroid 101, model semiautomat) de pe bancheta mașinii și am făcut prima fotografie prin parbriz.

Obiectul s-a deplasat încet spre nord-est. Am luat al doilea instantaneu, prin geamul din dreapta (geamul închis). Asta a fost atunci cînd am văzut raza rotitoare de lumină emisă din centrul OZN-ului, de pe partea de jos.

OZN-ul s-a situat într-un alt unghi și am luat al treilea instantaneu, prin același geam...

În timp ce se deplasa, OZN-ul se menținea cam la aceeași înălțime (150 de picioare) față de terenul neted, comportîndu-se totuși ca un giroscop cînd își pierde stabilitatea. OZN-ul a continuat să se îndepărteze încet, cîștigînd înălțime... Părea să cîștige în stabilitate, în timp ce-și mărea viteza și înălțimea mai rapid, lăsînd o depunere de aburi ca un fum.

Aburul ca un fum era albastru-negru și circular, ca și cum ar fi fost emis de inelul exterior al OZN-ului. Acest inel de aburi în formă de gogoașă a rămas vizibil peste treizeci de secunde. OZN-ul a dispărut spre nord..." (27, pp. 440—441).

Trebuie să adăugăm că Heflin a estimat diametrul obiectului la 30 de picioare și grosimea la opt picioare, iar distanța la circa $^1/_8$ mile. Contururile lui erau nete, suprafața lucioasă, culoarea cenușie. Soarele era reflectat de diferite porțiuni, în timp ce obiectul se balansa. Nu se auzea nici un zgomot.

Raportul Air Force descrie culoarea ca „argintie sau metalică, cu excepția unor zone întunecate care păreau să fie albicioase sau metalice, ca și cum ar fi indicat o reflectare a luminii de către o elice mișcîndu-se relativ încet, sau o rază rotitoare (...) Ofițerii biroului G-2 de la El Toro declară că linia luminoasă era vizibilă în mod clar pe original" (27, p. 442).

La 27 octombrie 1965, vechea noastră cunoștință, maiorul Hector Quintanilla jr., anunță ziarul „Santa Ana Register" că Air Force „a clasificat (cazul) ca o farsă fotografică, pe baza unei analize extinse". La 9 decembrie 1965, „Santa Ana Register" citează o scrisoare a colonelului Air Force William E. Poe către Alphonzo Bell, membru al Camerei Reprezentanților : „Noi n-am clasificat fotografiile ca o farsă". Și raportul Condon ?...

„Din punctul de vedere al studiului Colorado — spune dr. Hartmann — problema esențială este : *are un caz o valoare de dovadă pentru stabilirea realității unui aparat de zbor neobișnuit* ? Într-un caz ca acesta, cînd și martorul și fotografiile indică *în mod clar* un vehicul extraordinar, a doua întrebare este, desigur, subînțeleasă automat : reprezintă cazul o fabricație, sau obiectul a fost cu adevărat necunoscut ? Dar, în general, scopul nostru nu e de a emite o judecată în legătură cu această întrebare. Ne interesează numai să stabilim dacă aici există sau nu obiecte zburătoare extraordinare.

În acest context, acest caz este echivoc" (27, p. 454).

Și investigatorul ne înștiințează că a izbutit să imite primele trei fotografii, suspendînd un model de un fir invizibil. Cît despre cea de-a patra fotografie, pe ea se văd niște nori care, potrivit dr. Hartmann, n-ar fi trebuit să fie — cu toate că meteorologul de serviciu de la aeroportul din Los Angeles scrie : „Nu avem un raport de la Santa Ana pentru 11,30 a.m. (presupusa oră a observației — n.n.)... dar din rapoartele primite din împrejurimi se pare că cerul era încețoșat și vizibilitatea orizontală era de $2^1/_2$—5 mile (...) redusă de ceață și fum. Dimineața devreme acolo fuseseră oarecari posibilități de înnourare, dar acești

nori *se pare* (sublinierea noastră) că se risipiseră, lăsînd multă ceață" (27, p. 437). De aici nu se poate trage în nici un caz concluzia că prezența norilor este unul dintre „cele mai puternice argumente" împotriva autenticității celei de-a patra fotografii !... Mai ales că „norii" ar putea să fie doar aglomerări de ceață sau „fum" emis în mod suplimentar de obiect, înainte de dispariție. Oricum, e cel puțin ciudat să te referi la „contradicțiile dintre fotografii și datele meteorologice", cînd aceste date sînt atît de aproximative.

În sfîrșit, al doilea dintre „cele mai puternice argumente" îl constituie „inconsecvența relatărilor inițiale despre vizitatorii «NORAD»". Este vorba despre faptul că aceste relatări se referă cînd la doi vizitatori, cînd la unul singur, în vreme ce Heflin susține că au fost, într-adevăr, doi, dar că numai unul a avut un rol activ în obținerea primelor trei fotografii originale *, care n-au mai fost înapoiate autorului și proprietarului lor. Este evident că „inconsecvența" este invocată pentru a pune sub semnul întrebării vizita celui sau celor care s-au dat drept reprezentanți ai NORAD — implicit, dispariția fotografiilor originale. Dar *ce interes ar fi avut Heflin să distrugă sau să ascundă aceste fotografii, de vreme ce ele fuseseră analizate de investigatorii de la El Toro Marine Corps Air Station, care nu dăduseră un verdict negativ ?*...

„Cazul trebuie să fie considerat neconcludent", conchide dr. Hartmann. Ca însăși această concluzie.

Înainte de a continua, se impune o precizare. Pata circulară situată exact dedesubtul obiectului, vizibilă pe fotografia nr. 1, nu este un amestec de praf și nisip, ridicat la o înălțime de 30 cm sau mai mult de efectul misterios al sistemului de propulsie al obiectului, cum crede Edwards (4, pp. 229—230). Investigațiile au arătat că ea se datorează pur și simplu „vegetației veștede sau buruienilor" (52).

Fotografiile făcute la 18 august 1968, lîngă Cluj, au fost date publicității la 18 septembrie, același an, împreună cu o scurtă relatare. Pentru a vă oferi o

* Aparatul Polaroid 101 nu dă negative.

imagine mai completă a împrejurărilor și semnificațiilor acestui caz, vom recurge la articolele inginerului Florin Gheorghiță, care a întreprins o anchetă aprofundată și exhaustivă (49, 50).

Așadar, în dimineața zilei de 18 august 1968, tehnicianul Emil Barnea a plecat din Cluj, împreună cu trei prieteni, spre pădurea Baciu, de pe dealurile de la vest de oraș. Spre prînz, grupul s-a oprit într-un luminiș, departe de drumurile cele mai umblate. Barnea a intrat printre copaci, căutînd lemne de foc. Nu făcuse însă nici zece pași, cînd a fost chemat înapoi, ca să i se arate „ceva". Întors în luminiș, i s-a cerut să privească în sus și „a văzut deodată un mare obiect rotund metalic, părînd argintiu în lumina soarelui. Zbura deasupra pădurii, fără să scoată cel mai mic zgomot și într-un mod ciudat". Părea să aibă un diametru de peste 30 m și să se afle la o înălțime de circa 600 m.

Barnea a rămas fără grai cam zece secunde. Dîndu-și în sfîrșit seama că vede un lucru cu totul ieșit din comun, s-a repezit spre locul în care își lăsase aparatul de fotografiat, a potrivit în mare grabă timpul de expunere și deschiderea diafragmei și a apăsat pe declanșator. A doua fotografie a fost făcută cu mai mult calm, în vreme ce obiectul se deplasa încet, schimbîndu-și direcția de zbor și luminozitatea. A treia și a patra fotografie i-au solicitat din nou viteza de reacție, căci obiectul a accelerat brusc, înălțîndu-se și dispărînd în văzduh.

Era ora 13,23. Întregul grup urmărise în tăcere evoluția obiectului necunoscut. Cerul fiind absolut senin, cei patru excursioniști au văzut, la foarte mare înălțime, un fel de abur ciudat.

Întors acasă, Barnea a fost prins de vîrtejul treburilor cotidiene, uitînd întrucîtva întîmplarea din pădure. Explicația constă și în dezinteresul său față de fenomenul OZN. Oricum, filmul n-a fost developat decît după zece zile.

Analizat de doi reporteri fotografi și de experții unui laborator oficial din Cluj, filmul a fost declarat în unanimitate autentic. A fost invocat și un element

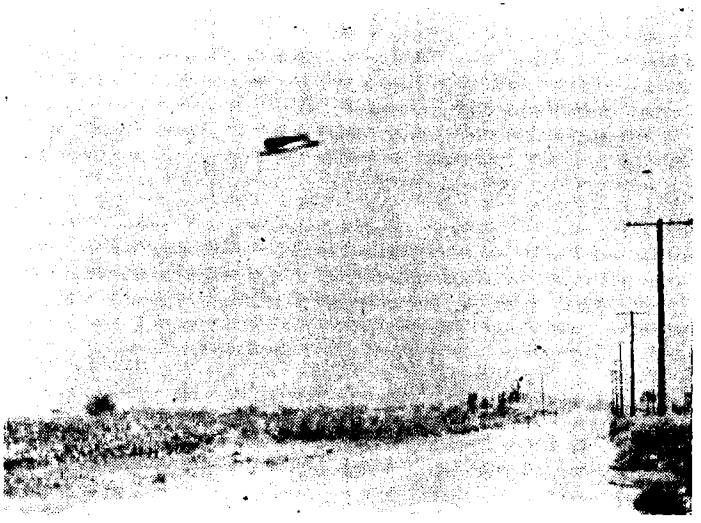

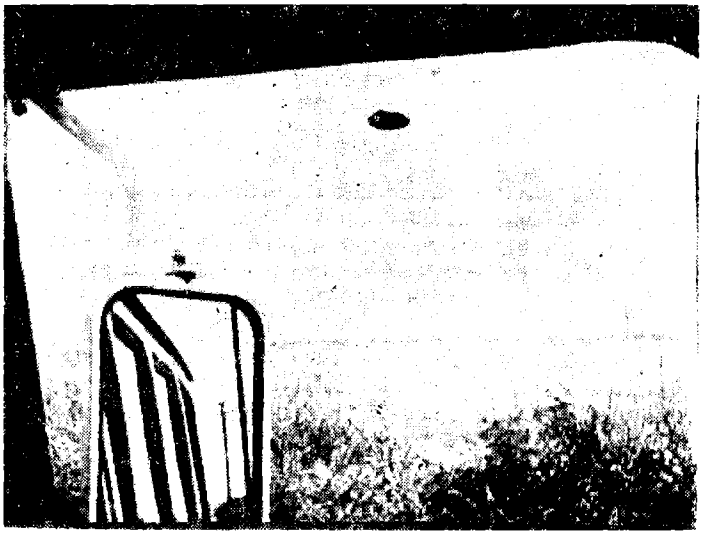

Primele două fotografii de la Santa Ana (3 aug. 1965)

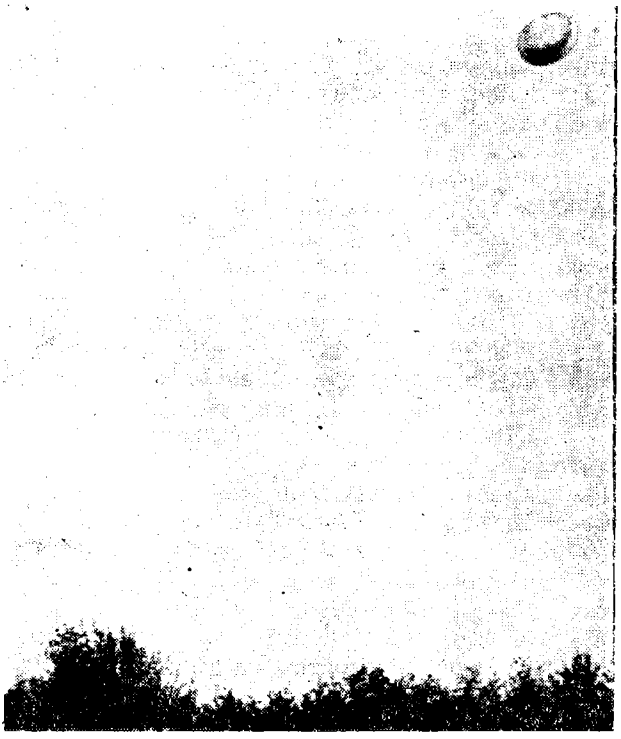

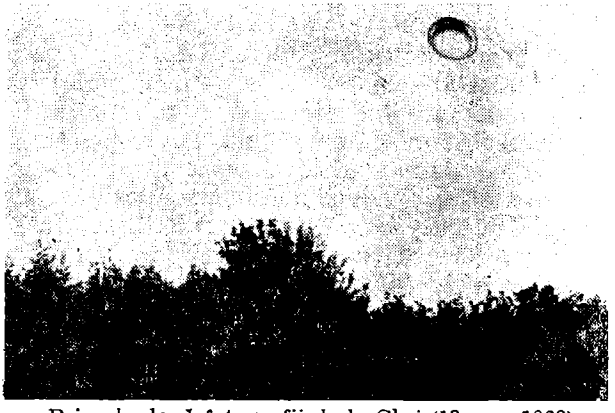

Primele două fotografii de la Cluj (18 aug. 1968)

psihologic : dacă un fotograf amator ar fi vrut să facă o farsă, ar fi plasat, desigur, obiectul în centrul imaginii ; or, pe prima și a treia fotografie, obiectul se află într-o poziție marginală, ceea ce demonstrează starea de surescitare a lui Barnea.

O dovadă a autenticității fotografiilor de la Cluj pare să fie și asemănarea lor cu cele de la Santa Ana. Florin Gheorghiță, care-l cunoștea pe Emil Barnea de doi ani, ne asigură că „la Cluj nu exista material documentar sau vreo carte despre OZN pe care acesta să le fi putut consulta" (traducerea lucrării lui Frank Edwards, la care ne-am referit atît de des, a apărut abia în 1969). Și, totuși, la Cluj ca și la Santa Ana, pe peliculă a fost înregistrat un obiect avînd aceeași formă, aceeași aparență metalică, aceleași caracteristici tehnice — și lăsînd în urmă același abur ciudat, chiar dacă diferit ca înfățișare.

De o deosebită însemnătate sînt analizele efectuate, la cererea lui Florin Gheorghiță, în legătură cu strania distribuire a luminilor și umbrelor pe suprafața obiectului (vezi clișeul din pag. urm.). Doi membri ai corpului profesoral al Institutului de arte plastice din Cluj, specialiști în problemele iluminării naturale, au conchis, separat, că în a doua fotografie imaginea obiectului este mai clară *datorită luminozității proprii*. Ne amintim că și Barnea menționa schimbarea luminozității OZN-ului, o dată cu schimbarea direcției — și că raportul Air Force indică stranii efecte luminoase în cazul Santa Ana !...

Spre deosebire de cele ce i s-au întîmplat lui Rex Heflin, autenticitatea observației și a fotografiilor de la Cluj nu a fost pusă la îndoială. Poate pentru că patru martori înseamnă altceva decît unul singur. Sau poate datorită răspunsurilor unanim pozitive ale experților consultați. S-a susținut, în schimb, fără a se analiza cazul, că obiectul de deasupra pădurii Baciu era un balon meteorologic. Chiar lăsînd deoparte forma, dimensiunile, evoluția, iluminarea OZN-ului, ipoteza balonului nu se susține din motivele pe care le desprindem dintr-o scrisoare a inginerului Florin Gheorghiță :

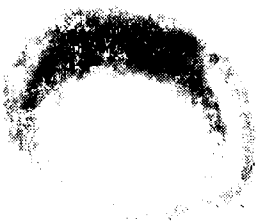

„În duminica respectivă, cînd Barnea a fotografiat obiectul, a fost lansat un singur balon meteo (...) de pe dealul Cetățuia. Acesta a fost urmărit de personalul centrului meteo, cu radarul (...) pînă la explozia în păturile înalte — fapt normal la fiecare lansare. Locul unde se afla Barnea era la 4—5 km de dealul Cetățuia (în linie dreaptă). O eventuală ajungere a balonului pînă deasupra pădurii, la o înălțime atît de redusă (cea din primele 2 clișee), ar fi determinat o pierdere a lui din urmărire, care nu s-a produs.

De altfel, din înregistrările centrului meteo, în acea zi nu bătea un vînt atît de puternic, încît să învingă forța ascensională a balonului și să-l poarte la mică înălțime pe deasupra dealurilor (...) în poze copacii, cu crengile lor, sînt perfect liniștiți (...)".

În primul articol citat, Florin Gheorghiță reproduce și opinia șefului Centrului meteorologic Cluj. De-

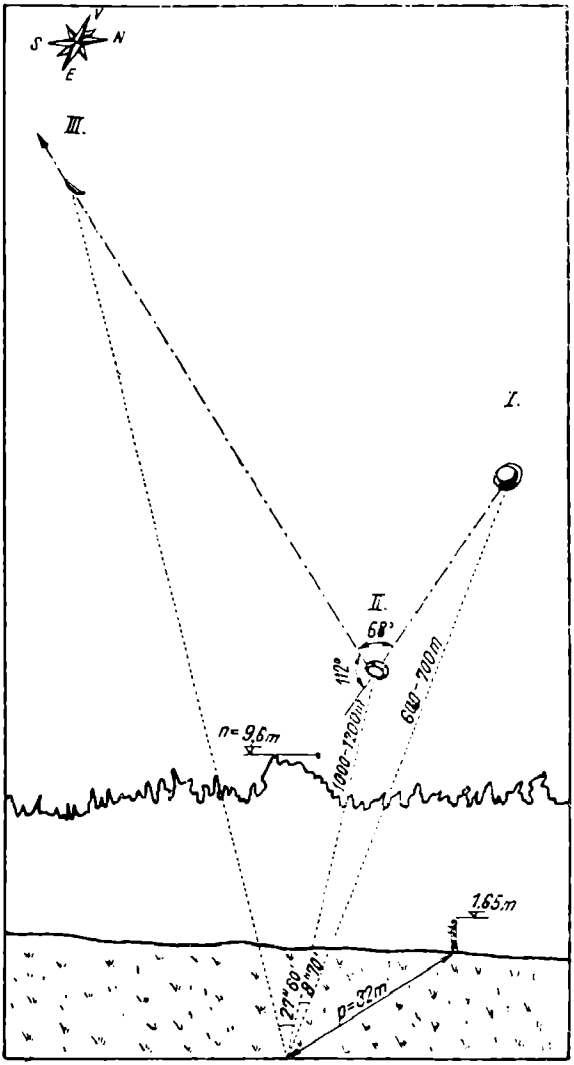

Schema evoluției OZN-ului de la Cluj

zeba! Stoica : „Cercetînd fotografiile scoase după negativul original obținut de E. Barnea în ziua de 18 august 1968, în apropierea Clujului, am constatat că nu poate fi vorba de un balon meteorologic" (49). Subliniem că aceasta a fost și opinia meteorologilor bucureșteni pe care i-am consultat.

Obiectul de la Cluj nu era deci, în mod cert, un balon meteorologic — și, evident, nici un alt corp natural sau artificial cunoscut. Autenticitatea lui necontestată duce astfel la o autentificare retroactivă a obiectului de la Santa Ana, cu care are atîtea similitudini. Acest proces nu este singular în istoria fenomenului OZN. Amintiți-vă suita de apariții ale „țigărilor" zburătoare, cazurile Oloron și Gaillac, sau, din domeniul în care ne mișcăm actualmente, fotografiile de la McMinnville și Rouen... Nu putem spune, desigur, dacă e vorba de același obiect, sau același tip de obiect. Și orice speculații pe această temă sînt, deocamdată, inutile. Nu este inutilă, în schimb, o nouă subliniere a importanței covîrșitoare a tandemului de observații și de înregistrări pe retina indiferentă a peliculei.

Într-o notă la cel de-al doilea articol (50), Florin Gheorghiță regretă că Raportul Condon nu se referă la fotografiile clujene, invocînd o declarație a dr. Hartmann : „Cel mai convingător caz fotografic ar trebui să implice nu numai mai multe fotografii, dar și mai mulți fotografi, fără legătură și fără să se cunoască între ei, aflați la o distanță considerabilă unul de altul (preferabil zeci de mile), ale căror fotografii să arate același OZN. Nici un astfel de caz nu este cunoscut de Proiectul Colorado (27, p. 75). Și Florin Gheorghiță comentează astfel : „Dacă dl. Hartmann era sincer și ar fi cunoscut fotografiile de la Cluj, probabil că n-ar fi scris așa. Își va schimba acum verdictul?". „Extrem de improbabil" — răspunde editorul revistei, într-o paranteză. Și trebuie să-i dăm dreptate, știind cum s-a comportat dr. Hartmann la Simpozionul

OZN organizat de Asociația americană pentru progresul științei : „Omul cel mai accentuat «contra» a fost dr. Hartmann, care a acționat ca un Condor în format redus. Într-adevăr, el și-a repudiat propria muncă în privința fotografiilor Trent (McMinnville, Oregon)...“ (69).

11
În loc de concluzie

Există, deci, obiectele zburătoare neidentificate ? Se poate vorbi despre un fenomen OZN, sau avem de-a face doar cu o acumulare de interpretări greșite ale unor aparate convenționale și corpuri cerești, iluzii optice, mistificări etc. ?

Răspunsul dumneavoastră depinde, fără îndoială, de puterea de convingere a dovezilor pe care vi le-am prezentat. Dar ce înseamnă o dovadă convingătoare ? Să-l ascultăm pe dr. Condon : „Voi crede în farfuriile extraterestre cînd voi fi văzut una, cînd voi fi pătruns în ea, cînd o voi fi remorcat pînă la un laborator și cînd voi fi obținut sprijinul persoanelor competente pentru a o examina, împreună cu mine" (cf. 90). Prevăzînd acest tip de judecată excesivă, care ignoră natura specială a obiectului de studiu în cauză, Ruppelt scria, în prefața cărții sale : „Trebuie ca un OZN să aterizeze în fața Pentagonului, la River Entrance, lîngă birourile șefilor de stat-major reuniți ? Sau e o dovadă cînd o stație radar detectează un OZN și trimite un reactor să-l intercepteze, cînd pilotul reactorului îl vede și-l prinde pe ecranul radarului de bord, doar

pentru a asista la dispariția OZN-ului, cu o viteză fenomenală ? E o dovadă cînd un pilot de reactor trage într-un OZN și își menține raportul chiar la amenințarea cu curtea marțială ?" (21, p. 8). Am adăuga : constituie o dovadă fotografiile autentice, observațiile cosmonauților, urmele lăsate pe sol, efectele electromagnetice asupra aparatelor, oamenilor și animalelor ?...

Dr. R. Leo Sprinkle, profesor asociat de psihologie la Universitatea din Wyoming, scrie, în declarația prezentată Simpozionului din 29 iulie 1968 : „Am citit mii de rapoarte și am vorbit cu sute de persoane despre observațiile lor OZN ; trebuie să accept că mii de oameni au observat fenomene fizice, sau trebuie să accept că unele persoane au capacitatea de a proiecta imagini mentale într-o asemenea manieră, încît alte persoane pot să observe, să fotografieze și să obțină dovezi fizice ale acestor imagini mentale" (26, p. 209). Cu același prilej, dr. James A. Harder, al cărui nume l-am mai întîlnit în această carte, a afirmat că „pe baza datelor și a regulilor obișnuite privind dovezile, așa cum se aplică ele de curțile civile sau criminale, realitatea fizică a OZN-urilor a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă" (26, p. 113). Acest punct de vedere este împărtășit de mulți alți oameni de știință, printre care se numără cei 50 de semnatari ai unei scrisori cerînd Congresului formarea unui comitet propriu de studiu al obiectelor zburătoare neidentificate. Cum să ne explicăm, atunci, *concluziile și recomandările negative* ale Raportului Condon ?

Circumscrierea nu e întîmplătoare. Cititorul atent descoperă contradicții flagrante între conținutul propriu-zis al Raportului și capitolul inițial, aparținînd directorului științific. Lucrurile merg atît de departe încît însuși dr. Condon ajunge să exprime opinii diferite, de pildă cu privire la politica secretului în problema OZN : „S-a pretins că subiectul a fost învăluit de secretul oficial. Noi am conchis altfel. Nu avem dovada secretului în ceea ce privește rapoartele OZN. Ceea ce a fost numit în mod greșit secret, era mai curînd o politică inteligentă de amînare a punerii

în circulație a datelor, pentru a nu trezi confuzii în rîndul publicului, printr-o publicare prematură a unor studii incomplete asupra rapoartelor" (p. 5). Era aceasta, într-adevăr, „o politică inteligentă"? În capitolul 2 din secțiunea V, „OZN-uri, 1947—1968", același dr. Condon pare să aibă mari îndoieli. Referindu-se la recomandarea făcută în 1953 de Comitetul Robertson, ca agențiile naționale de securitate să ia imediat măsura de a retrage Obiectelor Zburătoare Neidentificate statutul special pe care li l-au acordat, despuindu-le de aura de mister pe care, din nefericire, au dobîndit-o", el constată: „Dar secretul a fost menținut. Aceasta deschidea calea spre intensificarea «aurei de mister» care slăbise deja încrederea publicului în Departamentul Apărării" (p. 520).

Contradicția este prezentă și în primele două capitole ale Raportului „Concluzii și recomandări" și „Rezumat al studiului". O contradicție de astă dată mai subtilă, în care se ciocnesc sensuri mai profunde și mai ascunse, cel puțin la prima vedere. Referindu-se la principiile generale ale activității științifice în problema OZN, dr. Condon declară: „...credem că toate agențiile guvernului federal și, de asemenea, fundațiile particulare, ar trebui să fie dispuse să considere propunerile privind cercetarea OZN la fel ca pe celelalte supuse lor, fără idei preconcepute, pe baze obiective" (p. 3). Cum se împacă însă această frumoasă declarație cu fraza așternută pe hîrtie la începutul punctului 7 al secțiunii II: „Prin definiție, OZN-urile există pentru că există rapoarte OZN" (p. 17)? Cum poate fi vorba de o cercetare întreprinsă „fără idei preconcepute, pe baze obiective" atunci cînd se pornește de la sugestia destul de clară că OZN-urile nu au o existență reală, datorîndu-și apariția în sfera de interes a publicului unor rapoarte în mod fatal subiective?

Fără a exagera importanța cuvintelor, se poate considera că nu este vorba de o exprimare nefericită, ci pur și simplu de formularea lapidară a concepției care a călăuzit activitatea directorului științific al Proiectului Colorado. Așa se explică — păstrîndu-ne strict la cadrul Raportului — nesocotirea unor concluzii

parțiale, minimalizarea altora și redactarea capitolelor finale în spiritul cunoscut.

Așa se explică, după opinia noastră, și alte „ciudățenii" ale Raportului Condon. Am vorbit, în mai multe rînduri, despre omisiuni. Reversul acestui fenomen îl constituie prezența unor cazuri „evident triviale de un interes mai puțin decît marginal", cum le definește dr. McDonald (77). Ar fi fost firesc ca interesul investigatorilor să se îndrepte exclusiv asupra cazurilor dificile, a căror explicare solicita eforturi deosebite — și asemenea cazuri nu lipsesc. Alături de ele figurează, însă, „identificarea" unor dipoli radar (cazul 3), demascarea unui iluminat care pretindea că a stabilit un contact telepatic cu extratereștrii (cazul 19) și a unui paznic de 67 de ani care se lăuda că a tras cu pistolul într-o țigară zburătoare (cazul 26), constatarea că moartea unor cai n-are nici o legătură cu OZN-urile (cazul 32) și că mărturia unui student se datorează unor tulburări psihice (cazul 44) etc.

Nimeni nu contestă existența unor confuzii, interpretări subiective sau chiar psihopatice, mistificări sau șarlatanii legate de subiectul pe care-l discutăm. Cercetători mult mai puțin sceptici decît investigatorii Proiectului Colorado nu le acordă însă decît atenția fugară și uneori amuzată pe care o merită, concentrîndu-se asupra marelui număr de cazuri evident serioase, atît prin natura observațiilor, cît și prin calitatea observatorilor. A proceda altfel, înseamnă a încerca o discreditare, destul de naivă, a fenomenului, în ansamblul său.

Controversa esențială rămîne însă cea întemeiată pe recomandarea dr. Condon de a se sista cercetările pe acest tărîm. „În ceea ce mă privește, aș fi fost mai puțin negativ și aș fi recomandat continuarea studiului pe scară mică", mărturisește dr. Gerald Rothberg, profesor asociat de fizică la Stevens Institute of Technology, care a participat la lucrările Proiectului Colorado (90). Iar dr. Saunders scria, înainte de a cunoaște Raportul : „Dacă ajungem la sfîrșitul activității Proiectului cu numai două sau trei cazuri ca Great Falls, presupun că vom fi siliți cel puțin să spunem că e ceva cu pro-

blema OZN. Asta ne va sili să recomandăm continuarea investigației științifice" (22, p. 136).

Proiectul a ajuns la sfîrșitul activității cu mai mult de două sau trei cazuri de calibrul celui de la Great Falls — dar asta nu l-a silit pe dr. Condon să recomande continuarea investigației științifice, ci dimpotrivă. Nu ne vom lansa în speculații privind cauzele acestei atitudini. Ceea ce ne interesează este că „Studiul științific asupra obiectelor zburătoare neidentificate" ne oferă un număr relativ impresionant de argumente împotriva concluziei finale a directorului său. Pentru că, de fapt, ne aflăm încă departe de a avea „răspunsul științific definitiv la una dintre cele mai fascinante enigme ale lumii", cum pretinde textul publicitar de pe coperta ediției Bantam Books. Și acest răspuns nici nu putea fi opera Proiectului Colorado, ale cărui planuri și posibilități limitate s-au oglindit fidel în limitele raportului elaborat. Caracterul global al fenomenului impune cu necesitate o cercetare globală, așa cum au propus o seamă de oameni de știință lipsiți de prejudecăți (24, 25, 32, 39, 64, 70, 75, 81, 86, 90, 91, 94).

Evident, sîntem întrutotul de acord cu prof. V. V. Dobronravov, doctor în științe fizico-chimice, că „în problema OZN adevărul trebuie căutat așa cum îl caută știința în toate cazurile neclare : cu calm, cu obiectivitate, fără zarvă menită să provoace senzație, cumpănind cu luciditate toate argumentele pentru și contra, acumulînd materialul faptic, întreprinzînd tentativa de a modela fenomenul, construind ipotezele necesare" (39). S-ar putea ca drumul pînă la adevăr să fie lung. S-ar putea ca știința să nu dispună încă de mijloacele necesare pentru a ajunge la el. Dar soluția cea mai nepotrivită cu spiritul iscoditor al lui homo sapiens ar fi de a închide ochii în fața acestei sfidări pe care i-o aruncă Necunoscutul.

Bibliografie

Volume

1. Carrouges, Michel — *Les apparitions des Martiens*, Fayard, 1963.
2. Däniken, Erich von — *Amintiri despre viitor*, Editura Politică, 1970.
3. Durrant, Henry — *Le livre noir des soucoupes volantes*, Robert Laffont, 1970.
4. Edwards, Frank — *Farfuriile zburătoare — o chestiune serioasă*, Editura Științifică, 1969.
5. Edwards, Frank — *Du nouveau sur les soucoupes volantes*, Robert Laffont, 1968.
6. Fort, Charles — *The books of Charles Fort*, Henry Holt and Co., New York, 1941.
7. Heard, Gerald — *Les soucoupes volantes*. Editions de Flore, 1951.
8. Jung, C. G. — *Un mythe moderne*. Gallimard, 1961.
9. Kernbach, Victor — *Enigmele mișcărilor astrale*, Editura Albatros, 1970.
10. Keyhoe, Donald — *Les soucoupes volantes existent* Editions Correa, 1951.
11. Keyhoe, Donald — *Le dossier des soucoupes volantes* Hachette, 1954.
12. Kolosimo, Peter — *Ombre sulle stelle*. Sugar Editore 1966.

13. Kolosimo, Peter — *Non è terrestre*, Sugar Editore, 1968.
14. Le Poer Trench, Brinsley — *The flying saucer story*, Neville Spearman, 1967.
15. McDonald, James E. — *Objets volants non identifiés. Le plus grand problème scientifique de notre temps?* Numéro spécial de la revue „Phénomènes Spatiaux", GEPA, 1969.
16. Menzel, Donald, Lyle G. Boyd — *The World of flying saucers*, Garden City, N. Y., Doubleday, 1963.
17. Michel, Aimé — *Lueurs sur les soucoupes volantes*, Mame, 1954.
18. Michel, Aimé — *A propos des soucoupes volantes. Mystérieux objets célestes*, Editions Planète, 1967.
19. Michel, Aimé — *Pour les soucoupes volantes*, Collection „Pour et contre", Berger-Levrault, 1968.
20. Plantier, Jean — *La propulsion des soucoupes volantes...*, Mame, 1955.
21. Ruppelt, Edward J. — *The report on unidentified flying objects*, Victor Gollancz Ltd., London, 1956.
22. Saunders, David R., Harkins, Roger R. — *UFO's? Yes!*, Signet Books, 1968.
23. Tarade, Guy — *Soucoupes volantes et civilisations d'outre espace*, Editions J'ai Lu, 1969.
24. Vallée, Jacques et Janine — *Les phénomènes insolites de l'espace*, La Table Ronde, 1967.
25. Wilkins, H. Percy — *Mysteries of space and time*, F. Muller Ltd., London, 1955.
26. * * * — *Hearings before the Committee on Science and Astronautics U. S. House of Representative — Ninetieth Congress Second Session.* Symposium on Unidentified Flying Objects. U. S. Government Printing Office. Washington, 1968.
27. * * * — *Scientific study of unidentified flying objects*, Bantam Books, 1969.

28. * * * *The reference for outstanding UFO sighting reports*, UFO Information Retrieval Center Inc.
29. * * * *The UFO Evidence*, NICAP, 1964.
30. * * * *USAF Projects Grudge and Blue Book — Reports 1—12*, NICAP, 1968.

Articole

31. Aramă, Dalila-Lucia — *Să fi fost oare „farfurii zburătoare"?* „Magazin istoric", nr. 12 (21), decembrie 1965.
32. Baker Jr., Robert M.L. — *Report on UFO's*. „Scientific Research", April 14, 1969.
33. Becker, Friedrich — *Un subiect „schoking" şi nimic mai mult!*, răspuns la ancheta revistei „Pentru apărarea păcii", nr. 11, 1968.
34. Bonilla, José A. Y. — *Passage sur le disque solaire d'un essaim de corpuscules, vu à l'Observatoire de Zacatecas (Mexique)*, „L'Astronomie", Quatrième année, 1885, Paris, 1-er Janvier 1886, p. 347-350.
35. Braun, Wernher von — *Die Wahrheit über die Fliegender Untertassen*, „Bunte Illustrierte", nr. 47, 20.11.1968.
36. Braun, Wernher von — Răspuns la ancheta revistei „Astra", nr. 2 (33), februarie 1969.
37. Coan, Richard — *Luciditatea, un atribut uman esențial*, răspuns la ancheta revistei „Ateneu", august 1969.
38. Cuny, Hilaire — Răspuns la ancheta revistei „Astra", nr. 2 (33), februarie 1969.
39. Dobronravov, V.V. — *Iscat istinu*, „Vokrug sveta", 1 ianuarie 1968.
40. Dubreucq, Louis — *Les inconnues de l'astronautique*, „Phénomènes inconnus", No. 6, [illegible]
41. Fătu, N. şi Costandache, C. — *La numai 1 000 m de o „farfurie zburătoare"*, „Dobrogea Nouă", 18 august 1968.

42. Fouéré, René — *Rencontres dans la ciel*, „Phénomènes Spatiaux", No. 17, Septembre 1968.

43. Fouéré, René — *Note (Les photographies de San José de Valderas)*, „Phénomènes Spatiaux, No. 22, Décembre 1969.

44. Fouéré, René — *Similitudes et contrastes*, „Phénomènes Spatiaux", No. 24, Juin 1970.

45. Fuller, John G. — *Incident à Exeter*, „Express", No. 801—802, 1966.

46. Fuller, John G. — *Flying Saucer Fiasco*, „Look", 14 May 1968.

47. Fulton, Harold H. — *The Ngatea mystery circle*, „Flying Saucer Review", Vol. 16, No. 2, March/April 1970 și No. 3, May/June 1970.

48. Galindez, Oscar — *Les empreintes mystérieuses de Canada de Alzogaray*, „Phénomènes Spatiaux", No. 21, Septembre 1969.

49. Gheorghiță, Florin — *Pe marginea unei „farfurii clujene"*, „Magazin", Nr. 584, 14 decembrie 1968.

50. Gheorghiță, Florin — *Flying Saucer over Cluj, Romania*, „Flying Saucer Review", vol. 15, No. 6, November/December 1969.

51. Gleissberg, Wolfgang — Răspuns la ancheta revistei „Astra", Nr. 2 (33), februarie 1969.

52. Gray, John R. — *More light on the Heflin UFO Case*, „Flying Saucer Review", Vol. 15, No. 2, March/April 1969.

53. Héroux, Oliver — *Exobiologia ne-ar putea furniza un răspuns concret*, răspuns la ancheta revistei „Ateneu", iulie 1969.

54. Hobana, Ion — *„Un lucru atit de straniu"*, „Magazin", Nr. 539, 3 februarie 1968.

55. Hobana, Ion — *Noi mărturii în dosarul obiectelor zburătoare neidentificate*, „Magazin", Nr. 541, 17 februarie 1968.

56. Hobana, Ion — *Piese-anexă la Dosarul OZN*, „Magazin", Nr. 553, 11 mai 1968.

57. Hobana, Ion — *„În jurul orei 16,30, la Oravița...”*, „Viața studențească”, Nr. 26, 26 iunie 1968.

58. Hobana, Ion — *Pentru studierea sistematică a fenomenului OZN*, „Magazin”, Nr. 561, 6 iulie 1968.

59. Hobana Ion — *Un aparat cu reacție într-o piramidă maya !*, „Magazin”, Nr. 566, 10 august 1968.

60. Hobana Ion — *Un astronom și mai mulți astronomi...*, răspuns la ancheta revistei „Viața studențească”, Nr. 36, 23 octombrie 1968.

61. Hobana Ion — *Deasupra și în adîncul continentului lichid*, „Magazin”, Nr. 587, 4 ianuarie 1969.

62. Hobana Ion — *Fenomenul OZN — Mit și realitate*, „Astra”, mai 1969.

63. Hobana, Ion — *Pe marginea unei anchete*, „Ateneu”, octombrie 1969.

64. Hynek, J. Allen — *UFO's Merit Scientific Study*, „Science”, 21 October 1966.

65. Hynek, J. Allen — *Are flying saucers real ?* „The Saturday Evening Post”, 17 December 1966.

66. Hynek, J. Allen — *The Condon Report and UFO's*, „Bulletin of the Atomic Scientists”, April 1969.

67. Hynek, J. Allen — *Twenty one years of UFO reports-1*, „Flying Saucer Review”, Vol. 16, No. 1, Jan./Feb. 1970.

68. Hynek, J. Allen — *Twenty one years of UFO reports-2*, „Flying Saucer Review”, Vol. 16, No.2, March/April 1970.

69. Hynek, J. Allen — *Commentary on the AAAS Symposium*, „Flying Saucer Review”, Vol. 16, No. 2, March/April 1970.

70. Hynek, J. Allen — *It's a bird, it's a plane, it's...*, „The Christian Science Monitor”, April 22, 1970.

71. Keel, John A — *Review of the final report of dr. Edward U. Condon*, „Flying Saucer Review", Vol. 15, No. 2. March-April. 1969.

72. Kernbach, Victor — *Orizontul vizitelor nepămîntene*, ciclu de articole în „Viața studențească", 1968.

73. Kernbach, Victor — *Tulburătoarele enigme de la Curtea Domnească*, în suplimentul ziarului „Dîmbovița".

74. Lagarde, F. — *À propos de peintures...*, „Lumières dans la nuit", Juin 1969, No. 100.

75. McDonald, James E. — *„Farfuriile zburătoare" la ONU*. „Contemporanul", 1 martie 1968.

76. McDonald, James E. — *A scientist's critique*, „The UFO Investigator", February-March 1969.

77. McDonald, James E. — *McDonald contra Condon: Și totuși, farfuriile zburătoare...*, „Contemporanul", 28 martie 1969.

78. McDonald, James E. — *Les MOC (Mystérieux Objets Célestes): un problème scientifique international*, „Lumières dans la nuit", No. 99, Avril 1969.

79. McDonald, James E. — Urmare în No. 100, Juin 1969.

80. McDonald, James E. — *UFO's over Lakenheath in 1956*, „Flying Saucer Review", Vol. 16, No. 2. March/April 1970.

81. McDonald, James E. — *The 1957 Gulf Coast RB-47 Incident*. „Flying Saucer Review", Vol. 16, No. 3, May/June 1970.

82. Michel, Aimé — *L'homme du grand tournant aux U.S.A.: le professeur Condon*, „Planète", Janvier-Février, 1967.

83. Michel, Aimé — *Palaeolithic UFO-Shapes*, „Flying Saucer Review", Vol. 15, No. 6, November-December, 1969.

84. Mikovici, Trifun — *Vasionski brodovi na Decianskim freskama*, „Borba", 26 Iul. 1969.

85. Pasche, Daniel H — *Les soucoupes volantes: une affaire*

d'état, „La Tribune de Genève", 21 Octobre 1966.

86. Patraulea, Nicolae — *Savanții globului terestru ar trebui să-și concerteze investigațiile*, Suplimentul „Scînteii", august 1968.

87. Pecker, Jean Claude — *N-am văzut niciodată farfurii zburătoare !*, răspuns la ancheta revistei „Viața studențească", Nr. 35, 16.X. 1968.

88. Pinotti, Roberto — *Resteranno un mistero ?*, „L'Europeo", N. 51, 18 Dicembre 1969.

89. Ribera, Antonio — *El caso más documentado : Madrid, junio 1967*, „Ciclope — la incognita del espacio", Nr. 2, 1969.

90. Rothberg, Gerald — *UFO's : fact or fiction ?*, „Physics Today", December 1969.

91. Schwarz, Berthold Eric — *UFO's ; fact or fiction ?*, „Physics Todical Times", October 1968.

92. Voisin, Gabriel — *Răspuns la ancheta revistei „Science et Vie"*, April 1951.

93. Zaițev, Viaceslav — *Gosti iz Kosmos*, „Sputnik", 1/1967.

94. Zigel, Felix — *NLO-kto eto takoe ?*, „Smena", 7/1967.

95. Zigel, Felix — *Opeat „letaiușcie tareiki" ?*, „Sputnik", 12/1967.

Chestionar OZN *

Nume și prenume

Adresă

Profesie

Vîrstă

Calitatea vederii (normală, miop, presbit, alt **eventual defect**)

Data și durata observației (ziua, luna, anul — început la
sfîrșit la în ore, minute, secunde)

Locul (țară, zonă, localitate, în apropiere de

Poziția martorului (în aer liber, într-o încăpere **sau într-un vehicul**; în ultimele două situații, să se indice dacă OZN-ul a fost observat prin geam)

Cîmpul de vedere (nelimitat decît de orizont **sau de accidentele de teren**, limitat de)

* Eventualii martori sînt rugați să răspundă la **acest chestionar** pe adresa Editurii enciclopedice române, Calea Victoriei nr. 120, București, pentru Ion Hobana.

Cu ce a fost efectuată observația (cu ochiul liber sau cu ochelari ; cu binoclu, lunetă, teodolit etc.)

Condițiile atmosferice (senin, înnorat total sau parțial — felul și altitudinea norilor, ceață, ploaie, vizibilitate pînă la distanța de ; temperatură: cald, potrivit, răcoare etc.)

Tăria și direcția vîntului

Unde a apărut obiectul (direcția și înălțimea față de orizontală; pot fi luate ca puncte de reper Soarele, Luna, diferite forme de relief sau construcții)

Mărimea obiectului (evident, mărimea aparentă, în raport cu cea a Soarelui, Lunii, unei stele sau unui obiect terestru)

Forma (vezi tabelul de la p. 53 ; de precizat dacă s-a schimbat în timpul observației)

Culoarea (de precizat dacă s-a schimbat în timpul observației și în ce moment anume: obiectul era staționar sau în mișcare?)

Luminozitatea (intensitatea și caracterul ei: totală sau parțială, proprie sau reflectată etc.)

Zgomotul (cu ce se semăna: motor de avion, șuierat, zumzet etc.)

Efecte (asupra martorului: senzație de căldură sau de frig etc.; asupra animalelor prezente în zona observației; asupra aparatelor electrice: paraziți, scoaterea parțială sau totală din funcțiune; orice alte efecte care pot fi puse în legătură cu OZN-ul)

Cum a evoluat obiectul (direcția și viteza mișcării sau mișcărilor; staționări, accelerări ; vezi și tabelul de la p. 47)

Cum a dispărut (îndepărtîndu-se, intrînd în nori, fiind ascuns de o formă de relief, stingîndu-şi lumina sau luminile, volatilizîndu-se în văzduh etc.)

Dovezi materiale (urme pe sol — în caz de aterizare sau apropiere de suprafaţa pămîntului; crengi rupte sau arse; fragmente; filme, fotografii)

Lucruri neprevăzute în chestionar

Schiţa obiectului şi schiţa mişcării sale (indicaţi punctele de reper)

N.B.
Dacă au fost mai multe obiecte, încercaţi să le descrieţi pe toate potrivit chestionarului. Dacă au fost mai mulţi martori, fiecare este rugat să răspundă fără a se lăsa influenţat de opiniile celor din jur. Precizaţi dacă sînteţi sau nu de acord ca numele dumneavoastră să fie citat în legătură cu observaţia. Nu e deloc obligatoriu să completaţi toate rubricile; lăsaţi locul gol, sau menţionaţi „Nu-mi amintesc", acolo unde este cazul.

Cuprins

Pag

Cuvînt înainte 7

1
Un subiect care merită consideraţie şi cercetare 9

2
Incursiune în „preistorie" 17

3
Intermezzo statistic 44

4
Ce înseamnă „identificat"? 55

5
Observatori credibili, lucruri relate incredibile . . . 74

6
„N-ar fi posibil să se obţină cîteva fragmente din aceste obiecte, pentru investigaţii?" 92

7
La capătul firului nevăzut 116

8
„Cîteva dintre cele mai uluitoare fenomene OZN"... 133

9
Imaginile „fenomenului imposibil" 144

10
Santa Ana, 1965 — Cluj, 1969 169

11
În loc de concluzie 181

Bibliografie 186

Chestionar OZN 193

Redactor: **D. Martiniuc**
Tehnoredactor: **Constanța Branciu**

coli tipar : 12,5

Tiparul executat sub comanda nr. 939 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii" — Piața Scînteii nr. 1 București,

Republica Socialistă România

EB

Seria „SINTEZE"

Ion Hobana

Julien Weverbergh

OZN
o sfidare pentru raţiunea umană

„Aşadar, o nouă carte despre «farfuriile zburătoare» — şi într-un moment cînd, privind lucrurile prin prisma ştirilor difuzate de agenţiile de presă, aceste obiecte multiforme şi multicolore îşi fac din ce în ce mai rar apariţia. Pe deasupra, o carte semnată de doi scriitori, Julien Weverbergh fiind un cunoscut poet, prozator şi eseist flamand, din zona Bruxelles-ului. Veţi urmări, deci, o tentativă romantică de a readuce în atenţia opiniei publice un fenomen contestat atît de categoric de concluziile Raportului Condon ? Veţi asista la o nouă rundă a pretinsei înfruntări, pe această temă, dintre fantezie şi ştiinţele exacte ?...

Trebuie să precizăm în primul rînd că OZN-urile continuă să brăzdeze văzduhul pe toate meridianele şi paralelele globului, după cum ne informează publicaţiile specializate. Absenţa lor din paginile ziarelor şi revistelor de mare tiraj se datorează inhibiţiei firești pe care au provocat-o amintitele concluzii negative. Pe de altă parte, problema în discuţie face să se confrunte nu oamenii de litere şi oamenii de ştiinţă, ci două tabere de savanţi, aflate pe poziţii diferite, sau chiar opuse. Nădăjduim că lectura cărţii vă va convinge definitiv măcar în legătură cu acest adevăr incontestabil."